

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών
Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία:

**Οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης
μεγέθυνσης: Ανάλυση των μεταξύ τους σχέσεων**

Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας:

Αγγελική Τσουκαλά

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, [2023]

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών
Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία:

**Οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης
μεγέθυνσης: Ανάλυση των μεταξύ τους σχέσεων**

Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας:

Αγγελική Τσουκαλά (ΑΜ 21041)

Επιβλέποντες Καθηγητές Διπλωματικής Εργασίας:

Διδάκτωρ Χ. Βαβούρα & Ομότιμος Καθηγητής Ι. Βαβούρας

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, [2023]

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social
Sciences Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

Master Thesis:

**The goals of economic growth, sustainable development and green growth:
Analyzing their interrelationships**

Elaboration of Diploma Thesis:
Aggeliki Tsoukala (RN 21041)

Diploma Thesis Supervisors:

PhD C. Vavoura & Emeritus Professor J. Vavouras

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of
West Attica in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public
Economics and Policy

Aigaleo, Greece, [2023]

Τίτλος εργασίας:

Οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης
μεγέθυνσης: Ανάλυση των μεταξύ τους σχέσεων

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

**Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την Παρασκευή, 10^η Μαρτίου 2023,
(10/03/2023)**

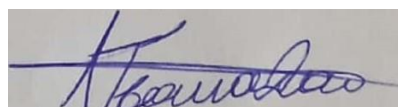

A/a	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Χαρίκλεια Βαβούρα	Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο	
2	Δημήτριος Σταυρουλάκης	Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Ανδρέας Αλεξόπουλος	Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Αγγελική Τσουκαλά** του **Παναγιώτη**, με αριθμό μητρώου (**pep**) **21041**, φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «**Δημόσια Οικονομική & Πολιτική**» του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου». Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Δηλούσα

* **Όνομα Επώνυμο/Ιδιότητα**

Ψηφιακή Υπογραφή

***Ψηφιακή υπογραφή του επιβλέποντος αν έχει ζητηθεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για κάποιο χρονικό διάστημα.**

Ευχαριστίες

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους επιβλέποντες καθηγητές μου: κο Ιωάννη Βαβούρα και κα Χαρά Βαβούρα, για την καθοδήγησή τους, την άψογη συνεργασία και την πολύτιμη συμβολή τους στην ολοκλήρωσή της. Ευχαριστώ επίσης, την οικογένειά μου και όσους ήταν δίπλα μου, για την υποστήριξη που μου παρείχαν το διάστημα της φοίτησής μου, την αγάπη τους και τις αντοχές τους.

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:

Οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μεγέθυνσης: Ανάλυση των μεταξύ τους σχέσεων

Περίληψη

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι βασικός σκοπός των κοινωνιών, γιατί πέραν του ότι διασφαλίζει την διατηρησιμότητα του φυσικού περιβάλλοντος συνιστά ζήτημα διαγενεακής δικαιοσύνης γιατί λαμβάνει υπόψη την ευημερία και των μελλοντικών γενεών. Σταδιακά η οικονομική μεγέθυνση μετασχηματίζεται σε πράσινη μεγέθυνση η οποία επιτυγχάνεται κυρίως με το σεβασμό των ορίων του οικοσυστήματος (του φυσικού και οργανικού περιβάλλοντος) και έχει ως σκοπό: α) τη διατήρηση της σταθερής παραγωγικής του βάσης, β) την προστασία και την ποιότητα των φυσικών πόρων (ατμόσφαιρας, γης, ωκεανών, θαλασσών, ακτών, υδατικών πόρων) ώστε να μην υφίστανται υπερεκμετάλλευση και γ) την προστασία της βιοποικιλότητας. Σκοπός της εργασίας και κατ' επέκταση της έρευνας, αποτελεί η διερεύνηση σχετικά με το κατά πόσο είναι κατανοητές οι έννοιες της οικονομικής μεγέθυνσης, της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μεγέθυνσης, καθώς, και η σημασία τους στην κοινωνική ευημερία. Επιπρόσθετα, θα διερευνηθεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά πόσο οι αντίστοιχες κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται, θεωρούνται αποτελεσματικές. Σημαντικός σκοπός της έρευνας αποτελεί και η διερεύνηση της συμβολής του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα στην εξυπηρέτηση των σκοπών της βιωσιμότητας.

Λέξεις Κλειδιά:

Οικονομική Μεγέθυνση, Οικονομική Ανάπτυξη, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη.

Dissertation title:

**The goals of economic growth, sustainable development and green growth:
Analyzing their interrelationships**

Summary

Sustainable development is a basic objective of societies, because in addition to ensuring the sustainability of the natural environment, it is a question of intergenerational justice since it takes into account the well-being of future generations. Gradually, economic growth is transformed into green growth, which is mainly achieved by respecting the limits of the ecosystem (the natural and organic environment) and aims to: a) the maintenance of its stable production base, b) the protection and quality of natural resources (atmosphere, land, oceans, seas, coasts, water resources) so that they are not overexploited and c) the protection of biodiversity. The purpose of the work, and by extension the research, is to investigate whether the concepts of economic growth, economic development, sustainable development and green growth are understood, as well as their importance in social well-being. Additionally, it will be investigated both in Greece and at the level of the European Union, whether the respective state policies implemented are considered effective. An important purpose of the research is to investigate the contribution of the private and public sector in serving the purposes of sustainability.

Keywords:

Economic Growth, Economic Development, Sustainable Development, Green Development.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	xii
Summary.....	xiv
Κατάλογος Πινάκων.....	xix
Κατάλογος Διαγραμμάτων (Γραφημάτων)	xxii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
1. Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	2
2. Παρουσίαση Εννοιών.....	2
2.1. Ορισμός και Δείκτες Μέτρησης της Οικονομικής Μεγέθυνσης	2
2.1.1. Ποσοστιαία Ετήσια Μεταβολή Α.Ε.Π. (πραγματικές αξίες).....	3
2.1.2. Ιστορική Αναδρομή και Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Οικονομικής Μεγέθυνσης	4
2.2. Οικονομική Ανάπτυξη	6
2.2.1. Ανθρώπινη Ανάπτυξη	8
2.3. Βιώσιμη Ανάπτυξη	10
2.3.1. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη	12
2.3.2. Δείκτες Βιωσιμότητάς.....	14
2.4. Πράσινη Μεγέθυνση.....	19
2.4.1. Πράσινη Επιχειρηματικότητα	22
2.4.2. Δείκτες Πράσινης Ανάπτυξης (Μεγέθυνσης).....	22
2.4.3. Προτάσεις για ταχύτερη και δικαιότερη Πράσινη Μετάβαση.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	27
3. Οι σχέσεις μεταξύ Οικονομικής Μεγέθυνσης – Οικονομικής Ανάπτυξης – Βιώσιμης Ανάπτυξης – Πράσινης Ανάπτυξης	27
3.1. Συσχετισμός της Οικονομικής Μεγέθυνσης – Οικονομικής Ανάπτυξης.....	27
3.1. Συσχετισμός της Οικονομικής Ανάπτυξης – Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	30
3.2. Συσχετισμός Βιώσιμης Ανάπτυξης - Οικονομικής Μεγέθυνσης - Πράσινης Μεγέθυνσης	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	36
4. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης	36
4.1. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον	36
4.2. Οι εκθέσεις βιωσιμότητας που επέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πορεία της βιωσιμότητας	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	39
5. Αξιολόγηση του βαθμού επιτυχίας των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης μέχρι σήμερα.....	39
5.1. Η Οικονομική του Περιβάλλοντος	43
5.2. Ενέργειες ιδίων μελών της κοινωνίας.....	44
5.3. Ενέργειες μέσω της Κρατικής Παρέμβασης.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	45
6. Ερευνητικό Μέρος: Σκοποί της έρευνας, επιλογή δείγματος, εξειδίκευση ερωτηματολογίου, στατιστική επεξεργασία δείγματος, ανάλυση του δείγματος.....	45
6.1. Μεθοδολογία Έρευνας.....	45
6.1.1. Μεθοδολογία – Σκοποί της Έρευνας	45
6.1.2. Επιλογή του Δείγματος – Πληθυσμός & Μέγεθος	45
6.1.3. Εξειδίκευση – Παρουσίαση Ερωτηματολογίου	46
6.2. Παρουσίαση και Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	46
6.2.1. Στατιστική Επεξεργασία και Ανάλυση του Δείγματος	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	108
7. Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικές	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	110

Κατάλογος Πινάκων

1 Πίνακας 2.1 Βασικός Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης και επιμέρους Δείκτες (https://hdr.undp.org , https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GRC	16
2 Πίνακας 2.2 Πορεία Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης: https://hdr.undp.org , https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GRC	16
3 Πίνακας 6.1. : Δείγμα Έρευνας	47
4 Πίνακας 6.2 : Κατανομή Φύλου	47
5 Πίνακας 6.3: Κατανομή Ηλικίας	48
6 Πίνακας 6.4: Οικογενειακή Κατάσταση	49
7 Πίνακας 6.5: Μορφωτικό Επίπεδο	50
8 Πίνακας 6.6: Θέση Εργασίας στον Φορέα	51
9 Πίνακας 6.7: Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα	52
10 Πίνακας 6.8: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξη στην Ελληνική Κοινωνία	53
11 Πίνακας 6.9: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της.....	54
12 Πίνακας 6.10: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Ηλικιακή Ομάδα)	56
13 Πίνακας 6.11: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	56
14 Πίνακας 6.12: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Ηλικιακή Ομάδα)....	57
15 Πίνακας 6.13: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	57
16 Πίνακας 6.14: η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	58
17 Πίνακας 6.15: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)	60
18 Πίνακας 6.16: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	60
19 Πίνακας 6.17: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας	61
20 Πίνακας 6.18: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Ηλικιακή Ομάδα)	64
21 Πίνακας 6.19: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	64
22 Πίνακας 6.20: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	65
23 Πίνακας 6.21: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)	67

24 Πίνακας 6.22: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	67
25 Πίνακας 6.23: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης.....	68
26 Πίνακας 6.24: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα).....	70
27 Πίνακας 6.25: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	70
28 Πίνακας 6.26: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη.....	71
29 Πίνακας 6.2: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ηλικιακή Ομάδα)	73
30 Πίνακας 6.28: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για βιώσιμη ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	73
31 Πίνακας 6.29: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της.....	74
32 Πίνακας 6.30: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Ηλικιακή Ομάδα).....	77
33 Πίνακας 6.31: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	77
34 Πίνακας 6.32: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη.....	78
35 Πίνακας 6.33: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα).....	80
36 Πίνακας 6.34: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	80
37 Πίνακας 6.35: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική.....	81
38 Πίνακας 6.36: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα).....	83
39 Πίνακας 6.37: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	83
40 Πίνακας 6.38: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική.....	84
41 Πίνακας 6.39: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα).....	87
42 Πίνακας 6.40: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	87

43 Πίνακας 6.41: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική	88
44 Πίνακας 6.42: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών.....	89
45 Πίνακας 6.43: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Ηλικιακή Ομάδα)	91
46 Πίνακας 6.44: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	91
47 Πίνακας 6.45: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Ηλικιακή Ομάδα).....	92
48 Πίνακας 6.46: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	92
49 Πίνακας 6.47: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας.....	93
50 Πίνακας 6.48: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας.....	94
51 Πίνακας 6.49: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα).....	96
52 Πίνακας 6.50: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	96
53 Πίνακας 6.51: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα)	97
54 Πίνακας 6.52: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	97
55 Πίνακας 6.53: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα.....	98
56 Πίνακας 6.54: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Ηλικιακή Ομάδα).....	101
57 Πίνακας 6.55: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	101
58 Πίνακας 6.56: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της	102
59 Πίνακας 6.57: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Ηλικιακή Ομάδα)	104
60 Πίνακας 6.58: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	104
61 Πίνακας 6.59: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη	105
62 Πίνακας 6.60: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Ηλικιακή Ομάδα)	107
63 Πίνακας 6.61: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	107

Κατάλογος Διαγραμμάτων (Γραφημάτων)

Γράφημα 1: 3.1: Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (2019) (https://www.bbc.com/news/world-asia-57018837)	34
Γράφημα 2: 3.2: Εκπομπές CO2 και Α.Ε.Π. κατά κεφαλήν (https://www.worldbank.org)	35
Γράφημα 3: 6.1: Κατανομή Φύλου	48
Γράφημα 4: 6.2: Κατανομή Ηλικίας	48
Γράφημα 5: 6.3: Οικογενειακή Κατάσταση	49
Γράφημα 6: 6.4: Μορφωτικό Επίπεδο	50
Γράφημα 7: 6.5: Θέση Εργασίας στον Φορέα	51
Γράφημα 8: 6.6: Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα	52
Γράφημα 9: 6.7: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία	54
Γράφημα 10: 6.8: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της	55
Γράφημα 11: 6.9: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Ηλικιακή Ομάδα)	56
Γράφημα 12: 6.10: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	56
Γράφημα 13: 6.11: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Ηλικιακή Ομάδα)	58
Γράφημα 14: 6.12: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	58
Γράφημα 15: 6.13: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	59
Γράφημα 16: 6.14: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)	61
Γράφημα 17: 6.15: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	61
Γράφημα 18: 6.16: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας	62
Γράφημα 19: 6.17: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Ηλικιακή Ομάδα)	64
Γράφημα 20: 6.18: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	64
Γράφημα 21: 6.19: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης:	65
Γράφημα 22: 6.20: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)	67
Γράφημα 23: 6.21: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	67

Γράφημα 24: 6.22: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης.....	68
Γράφημα 25: 6.23: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα).....	70
Γράφημα 26: 6.24: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που η εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	70
Γράφημα 27: 6.25: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη.....	71
Γράφημα 28: 6.26: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ηλικιακή Ομάδα).....	74
Γράφημα 29: 6.27: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για βιώσιμη ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	74
Γράφημα 30: 6.28: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της.....	75
Γράφημα 31: 6.29: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Ηλικιακή Ομάδα).....	77
Γράφημα 32: 6.30: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	77
Γράφημα 33: 6.31: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη.....	78
Γράφημα 34: 6.32: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα).....	80
Γράφημα 35: 6.33: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	80
Γράφημα 36: 6.34: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική.....	81
Γράφημα 37: 6.35: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα).....	83
Γράφημα 38: 6.36: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	83
Γράφημα 39: 6.37: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική.....	85
Γράφημα 40: 6.38: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα).....	87
Γράφημα 41: 6.39: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	87
Γράφημα 42: 6.40: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική.....	88

Γράφημα 43: 6.41: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών.....	89
Γράφημα 44: 6.42: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Ηλικιακή Ομάδα)	91
Γράφημα 45: 6.43: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	91
Γράφημα 46: 6.44: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Ηλικιακή Ομάδα).....	92
Γράφημα 47: 6.45: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	92
Γράφημα 48: 6.46: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας.....	93
Γράφημα 49: 6.47: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας.....	94
Γράφημα 50: 6.48: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα).....	97
Γράφημα 51: 6.49: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	97
Γράφημα 52: 6.50: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα).....	98
Γράφημα 53: 6.51: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	98
Γράφημα 54: 6.52: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα.....	99
Γράφημα 55: 6.53: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Ηλικιακή Ομάδα).....	101
Γράφημα 56: 6.54: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	101
Γράφημα 57: 6.55: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της	102
Γράφημα 58; 6.56: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Ηλικιακή Ομάδα)	104
Γράφημα 59: 6.57: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο).....	104
Γράφημα 60: 6.58: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη	105
Γράφημα 61: 6.59: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Ηλικιακή Ομάδα)	107
Γράφημα 62 6.60: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Εισαγωγή

Κάθε κοινωνία έχει ως βασικό σκοπό της, την οικονομική της ανάπτυξη μέσω της οποίας μπορεί να παρέχει όλο και καλύτερες συνθήκες ζωής στα άτομα που την αποτελούν. Κατά περιόδους ανάλογα με την ωριμότητα, αλλά και τις προκλήσεις που κάθε κοινωνία είχε να αντιμετωπίσει, άλλαζαν οι τρόποι και τα μέσα που χρησιμοποιούνταν για την επίτευξη της επιδιωκόμενης οικονομικής ανάπτυξης.

Έτσι τους πρώτους αιώνες της Βιομηχανικής Επανάστασης η οικονομική ανάπτυξη ταυτίστηκε με την οικονομική μεγέθυνση. Κατά την περίοδο αυτή ο μονοδιάστατος στόχος της αύξησης της παραγωγής με ταυτόχρονη αύξηση του κέρδους αποτέλεσε το ζητούμενο. Παράγοντες όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ελευθερία, η κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα, ο σεβασμός και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, δεν λαμβάνονταν υπόψη.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα¹, μετά από συγκρούσεις της εργατικής τάξης με τους κατέχοντες το κεφάλαιο, άρχισε να αλλάζει η έννοια της Οικονομικής Ανάπτυξης. Πλέον εκτός από την οικονομική μεγέθυνση άρχισαν να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες διευρύνοντας έτσι την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης η οποία πλέον σταδιακά άρχισε να περιλαμβάνει και έννοιες όπως η αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η κοινωνική δικαιοσύνη κ.λπ.

Έως την τρίτη δεκαετία του 20ου αιώνα δεν είχε εξεταστεί το κατά πόσο η δημιουργούμενη οικονομική μεγέθυνση ήταν βιώσιμη. Συνέπεια αυτού ήταν η κυρίαρχη λογική της ανάπτυξης για την ανάπτυξη να λειτουργεί σαν αυτοκαταστροφικό σύνδρομο, σαν αυτοκαταστροφική ανάπτυξη χωρίς ορίζοντες και μακρόπνοο μέλλον

Οι κρίσεις της ανάπτυξης έγιναν φανερές κυρίως με το μεγάλο κραχ και την κρίση του 1929.² Η κρίση του 1929 έδειξε χαρακτηριστικά ότι «η ανάπτυξη για την ανάπτυξη» ή «το κέρδος για το κέρδος» αποτελούν και υπονομευτές τελικά της ίδιας της καθαρά οικονομικά προτεινόμενης ανάπτυξης. Τότε ήταν που άρχισε να εδραιώνεται η άποψη ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να συνδέεται μόνο με οικονομικούς στόχους αλλά πρέπει παράλληλα να τίθενται και επιπλέον περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί στόχοι. Με τον τρόπο αυτό μπορεί μία κοινωνία να οδηγηθεί σε μία βιώσιμη ανάπτυξη η οποία δεν θα εξασφαλίζει μόνο βραχυπρόθεσμα αλλά μεσοπρόθεσμα και κυρίως μακροπρόθεσμα την αύξηση του βιοωτικού επιπέδου των μελών της.

Τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα και επειδή η παγκόσμια κοινότητα άρχισε να βρίσκεται αντιμέτωπη με μία πρωτοφανή οικολογική καταστροφή, η οποία προκλήθηκε

¹ Βαβούρας, Ι., (2016), *Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.11.*

² Γεωργακοπούλου Θ., Λιανού Θ., Μπένου Θ., Τσεκούρα Γ., Χατζηπροκοπίου Μ., Χρήστου Γ., (1998), *Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία, Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ. 32.*

από την αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων (η οικονομική ανάπτυξη κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20ου αιώνα στηριζόταν στην υπόθεση ότι υπάρχουν απεριόριστοι φυσικοί πόροι) ξεκίνησε η συζήτηση για την αντικατάσταση του όρου οικονομική μεγέθυνση με τον όρο πράσινη μεγέθυνση.

Έτσι η διασφάλιση της διαρκούς οικονομική μεγέθυνσης, η οποία θεωρείται αναγκαία για τη βιώσιμη ανάπτυξη και ευημερία των κοινωνιών, εξασφαλίζεται με την αποφυγή των ακραίων ανισορροπιών μεταξύ των οικονομικών τομέων αλλά κυρίως με την προώθηση οικολογικά αποτελεσματικών προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης. Σταδιακά η οικονομική μεγέθυνση μετασχηματίζεται σε πράσινη μεγέθυνση η οποία επιτυγχάνεται κυρίως με το σεβασμό των ορίων του οικοσυστήματος (του φυσικού και οργανικού περιβάλλοντος) και έχει ως σκοπό α) τη διατήρηση της σταθερής παραγωγικής του βάσης, β) τη διασφάλιση της προστασίας και της ποιότητας των φυσικών πόρων (ατμόσφαιρας, γης, ωκεανών, θαλασσών, ακτών, υδατικών πόρων) ώστε να μην υφίστανται υπερεκμετάλλευση και χειροτέρευση της ποιότητάς τους και γ) την προστασία της βιοποικιλότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Παρουσίαση Εννοιών

Στο πλαίσιο της πολιτικής οικονομικής ανάπτυξης υπάρχουν κάποιες έννοιες και όροι που πρέπει να γνωρίζουν και να λαμβάνουν απαραίτητα υπόψη τους οι μετέχοντες στη χάραξη και στην αξιολόγησή της. Οι κυριότεροι είναι οι παρακάτω:

- Οικονομική Μεγέθυνση (Economic Growth)
- Οικονομική Ανάπτυξη (Economic Development)
- Βιώσιμη Ανάπτυξη (Sustainable Growth)
- Πράσινη Μεγέθυνση (Green Growth)

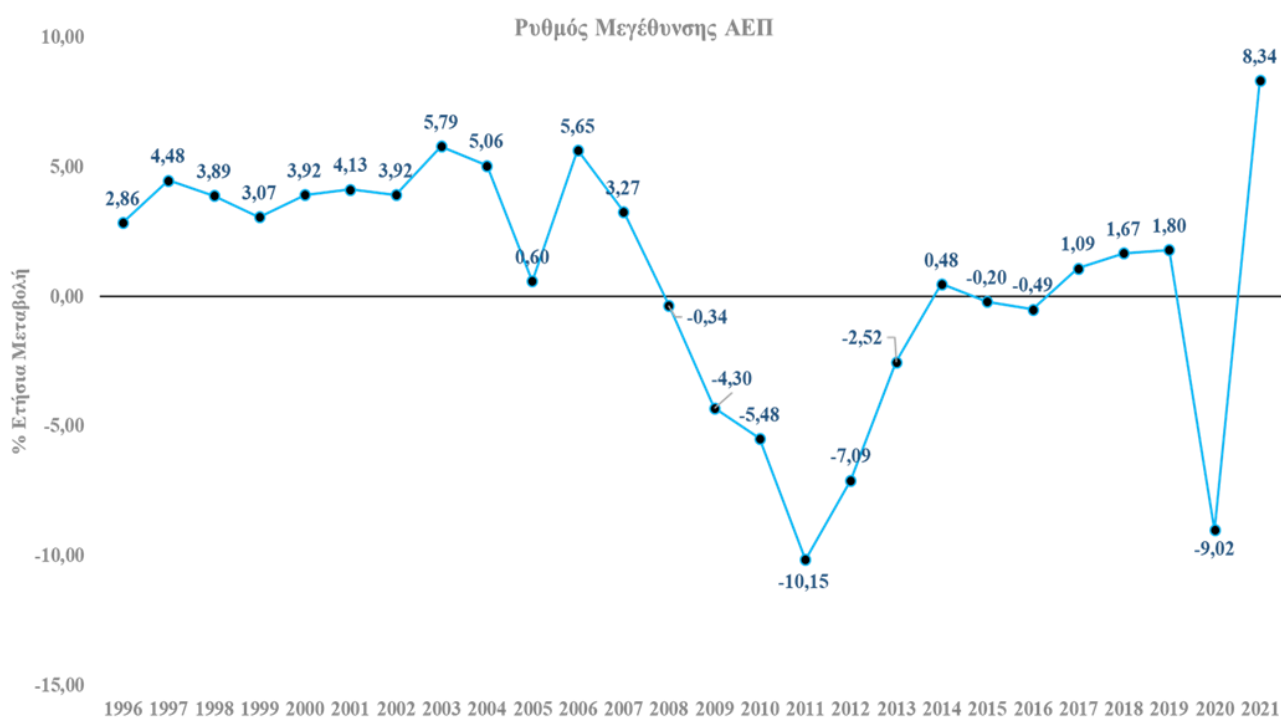
2.1. Ορισμός και Δείκτες Μέτρησης της Οικονομικής Μεγέθυνσης

Ως δείκτες της οικονομικής μεγέθυνσης μιας χώρας χρησιμοποιείται το συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ή το συνολικό Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν) ή το κατά κεφαλή Εγχώριο Προϊόν (ή το κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν), ανάλογα αν η έρευνα αφορά στην ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων της συνολικής οικονομικής παραγωγής ή στην αύξηση της ευημερίας των κατοίκων μιας χώρας. Το πλήρες όμως

υπόδειγμα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο το συνολικό εθνικό προϊόν όσο και το κατ' κεφαλήν εισόδημα. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αποτελεί τον πιο συνηθισμένο δείκτη μέτρησης του συνολικού μεγέθους μιας οικονομίας. Συνεπώς, ως Οικονομική Μεγέθυνση νοείται η αύξηση του συνολικού πραγματικού προϊόντος μιας οικονομίας. Είναι δηλαδή η αναπαραγωγή ή η διεύρυνση της συνολικής παραγωγής του³. Αποβλέπει στην διεύρυνση των οικονομικών μεγεθών της οικονομίας μέσω του μηχανισμού της αγοράς. Η οικονομική μεγέθυνση εκφράζει την ετήσια ποσοστιαία μεταβολή μιας οικονομικής μεταβλητής (συνήθως του Α.Ε.Π. κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων χρονικών περιόδων, συνήθως σε πραγματικές τιμές δηλαδή με την προσαρμογή του πληθωρισμού) και συνεπώς αποτελεί μετρήσιμο μέγεθος.

2.1.1. Ποσοστιαία Ετήσια Μεταβολή Α.Ε.Π. (πραγματικές αξίες)

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) είναι η αξία του συνόλου των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία σε κάποιο δεδομένο χρονικό διάστημα. Αποτελεί τον πιο συνηθισμένο δείκτη μέτρησης του συνολικού μεγέθους μιας οικονομίας. Το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές ή πραγματικό ΑΕΠ μετρά το ΑΕΠ μιας χώρας όταν έχουμε αφαιρέσει την επίδραση της μεταβολής των τιμών, δηλαδή του πληθωρισμού. Στο παρακάτω σχήμα διακρίνουμε τον ρυθμό μεγέθυνσης κατά την διάρκεια των ετών 1996 – 2021 για την Ελλάδα⁴.

Σχήμα 1: <https://www.dianeosis.org/crisis-monitor/>

³ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1.

⁴ <https://www.dianeosis.org/crisis-monitor/>

2.1.2. Ιστορική Αναδρομή και Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Οικονομικής Μεγέθυνσης

Τα ζητήματα της Οικονομικής Εξέλιξης προέρχονται από παλιά, όσο παλιά είναι και η Οικονομική Επιστήμη⁵. Στην Ιστορία της Οικονομικής μεγέθυνσης ένα αρκετά μεγάλο μέρος καταλαμβάνουν οι «Κλασικοί», όπως ο Adam Smith, ο οποίος ήταν ο πρώτος που ασχολήθηκε με τα ζητήματα της οικονομικής εξέλιξης. Τα ζητήματα αυτά αναφερόντουσαν στα εξής: την επέκταση της αγοράς, την αύξηση των επενδύσεων, την αύξηση του πληθυσμού, τον μεγαλύτερο καταμερισμό της εργασίας, την αύξηση της παραγωγικότητας και τέλος πάλι την επέκταση της αγοράς. Με την έννοια «επέκταση της αγοράς», νοείται η συνεχής μεγέθυνση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

Ανάλογες ήταν και οι απόψεις των Ricardo, Mill, McCulloch, με την διαφορά όμως ότι πρέσβευαν στο γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι μόνο προσωρινή και στο τέλος καταλήγει σε μία στάσιμη κατάσταση (κάτι το οποίο δεν πίστευε ο Smith), σε μία στασιμότητα της οικονομίας λόγω πτώσης των κερδών η οποία επέρχεται από την αύξηση των μισθών και κατ' επέκταση στην παύση των επενδύσεων⁶.

Αντίθετα, οι «Νεοκλασικοί», όπως ο Alfred Marshall⁷ πρέσβευαν την στάσιμη ισορροπία η οποία καταστρέφεται από την τεχνική πρόοδο, είτε με την εισαγωγή νέων προϊόντων στις αγορές, είτε με την εισαγωγή παραγωγικών διαδικασιών που εξοικονομούν παραγωγικούς συντελεστές καθώς και από την διαρκή αύξηση του πληθυσμού. Μετά την παγκόσμια κρίση του 1929 έκανε την εμφάνισή του ο John M. Keynes⁸ με την θεωρία του εισοδήματος και της απασχόλησης. Η θεωρία του βασίζεται στην μη μεταβολή του πληθυσμού, του εργατικού δυναμικού, του αποθέματος του πραγματικού κεφαλαίου, των καταναλωτικών συνηθειών και της τεχνογνωσίας. Η θεωρία του πρέσβευε στην βραχυχρόνια αύξηση του πραγματικού εισοδήματος χωρίς την παράλληλη ανάπτυξη των συντελεστών παραγωγής λόγω του ότι παραμένουν αχρησιμοποίητοι. Η θεωρία αυτή υπήρξε βάση για την ανάπτυξη της θεωρίας της στασιμότητας. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, η πραγματική οικονομική εξέλιξη απομακρύνεται από την μεγέθυνση της οικονομίας σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης, λόγω της μεγάλης αποταμίευσης, της χαμηλής κατανάλωσης, διότι δεν υπάρχει μεγάλη διαθεσιμότητα των προϊόντων. Αυτό αποτελεί τον λόγο για χαμηλές επενδύσεις και χρόνια υποαπασχόληση. Ο Keynes επιδιώκοντας να μετατρέψει μία υποαπασχολούμενη οικονομία σε μία οικονομία πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών συντελεστών διαπίστωσε στις νέες επενδύσεις μόνο την αύξηση του εισοδήματος και όχι την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. Έτσι, έφερε την επιστήμη αντιμέτωπη με μία οικονομία η οποία χαρακτηριζόταν από θετική καθαρή επένδυση, δηλαδή με ένα διαρκή

⁵ Το τμήμα αυτό του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.32.

⁶ Ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.32.

⁷ Ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.32.

⁸ Ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.32.

αυξανόμενο κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και ταυτόχρονα με το εισόδημα το οποίο δεν ήταν ικανό να καλύψει τις πιθανές επενδύσεις.

Το 1939, ξεκινούν οι πρώτες σκέψεις της μεταγενέστερης θεωρίας για οικονομική μεγέθυνση από τον Ron F. Harrod.⁹ Στη αλματώδη ανάπτυξη της θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης συντέλεσαν δύο πολιτικοί παράγοντες:

1. Η πρόκληση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης να φτάσουν και να ξεπεράσουν τις αναπτυγμένες οικονομίες της Δύσης
2. Το πρόβλημα της ανάπτυξης των υπό ανάπτυξη χωρών, τις οποίες θέλουν να κερδίσουν με το μέρος τους οι αναπτυγμένες χώρες παρέχοντάς τους βοήθεια.

Την δεκαετία 1950 – 1960, εμφανίζεται μία σύγχρονη έρευνα της θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης, η οποία ονομάζεται «Νεοκλασική άποψη». Η θεωρία αυτή βασίζεται στην αντιμετώπιση της αστάθειας με την υποκατάσταση των παραγωγικών συντελεστών. Η σχέση των δύο παραγωγικών συντελεστών, τόκου προς αμοιβή, που δημιουργούνται σε συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού, οδηγεί σε μία αμφίρροπη αναλογία των συντελεστών παραγωγής που μακροχρόνια εξασφαλίζει πλήρη απασχόληση και των δύο συντελεστών. Έτσι, η θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης έγινε θεωρία των δύο παραγωγικών συντελεστών, του κεφαλαίου και της εργασίας.

Το επόμενο στάδιο για την ερμηνεία της οικονομικής μεγέθυνσης είναι η εισαγωγή της τεχνικής προόδου. Λαμβάνοντας υπόψιν την τεχνική πρόοδο, εξηγείται η μεγέθυνση του κατά κεφαλή εισοδήματος η οποία δεν οφείλεται στην ποσοτική αύξηση των δυο παραγωγικών συντελεστών (κεφάλαιο και εργασία), αλλά στην μεγαλύτερη αποδοτικότητα λόγω της ποιοτικής βελτίωσής τους.

Κατά συνέπεια, οι προσδιοριστικοί παράγοντες που εστιάζονται στην οικονομική μεγέθυνση είναι :

- Η αύξηση του πληθυσμού,
- Η δημιουργία κεφαλαίου, και
- Η τεχνική πρόοδος

⁹ *Ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.32.*

2.2. Οικονομική Ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη είναι η αύξηση του συνολικού προϊόντος με σημαντικές μεταβολές στην δομή της οικονομίας, δηλαδή προϋποθέτει οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό¹⁰. Οι μεταβολές αυτές αφορούν το θεσμικό και τεχνολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνεται η παραγωγή του συνολικού προϊόντος, δηλαδή τον μετασχηματισμό του. Οι πιο σημαντικές μεταβολές είναι οι ακόλουθες¹¹:

- Η σχετική μείωση της συμμετοχής στο ΑΕΠ του αγροτικού τομέα και η σχετική αύξηση της συμμετοχής των τομέων της βιομηχανίας και των υπηρεσιών
- Η εισαγωγή αποτελεσματικότερων τεχνικών παραγωγής
- Η βελτίωση των ικανοτήτων
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής
- Η βελτίωση της διανομής του εισοδήματος
- Η συμμετοχή του πληθυσμού της χώρας στην διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης .

Ο πληθυσμός συμμετέχει στην παραγωγή και στην διανομή των ωφελειών της οικονομικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή των ξένων είναι αναπόφευκτη λόγω της έλλειψης τεχνογνωσίας και εμπειρίας των ντόπιων. Η οικονομική ανάπτυξη ωφελεί όλη την κοινωνία και όχι μεμονωμένες ομάδες πληθυσμού.

Η οικονομική ανάπτυξη είναι πολύπλευρη διαδικασία, η οποία συνδέεται με σημαντικές μεταβολές της οικονομίας στην κοινωνική δομή, στην ποιότητα των παραγωγικών συντελεστών και ιδίως της εργασίας, στις συνήθειες των ατόμων και στους θεσμούς. Η οικονομική ανάπτυξη έχει ως στόχο την αύξηση της προσφοράς και της ζήτησης των αγαθών και υπηρεσιών, καθώς, και στον μετασχηματισμό της παραγωγικής δομής της οικονομίας τον οποίο καθιστά δυνατό η οικονομική μεγέθυνση.

Στο παρελθόν η στενή σχέση της οικονομικής μεγέθυνσης και της οικονομικής ανάπτυξης είχαν ως αποτέλεσμα το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αποτελεί αποκλειστικό κριτήριο της οικονομικής ανάπτυξης και της μεταβολής της. Τις τελευταίες δεκαετίες η θεωρία αυτή έχει αλλάξει και το ΑΕΠ δεν αποτελεί αποκλειστικό κριτήριο. Οι λόγοι για τους οποίους δεν αποτελεί αποκλειστικό κριτήριο είναι οι κάτωθι¹²:

- Δεν αποτελεί ικανοποιητικό μέτρο του μέσου βιοτικού επιπέδου. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξάνεται λόγω της αύξησης του συνολικού ΑΕΠ, αλλά η αύξηση ωφελεί ένα μικρό μέρος του πληθυσμού με αποτέλεσμα να μην γίνεται σωστή αναδιανομή του εισοδήματος.
- Δεν αποτελεί ικανοποιητικό μέτρο της ποιότητας ζωής. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ μπορεί σε μία χώρα να είναι υψηλότερο σε σύγκριση με μία άλλη

¹⁰ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1.

¹¹ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1.

¹² Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1.

χώρα, αλλά η ποιότητα ζωής των κατοίκων να είναι χειρότερη από την χώρα που αποτελεί μέτρο σύγκρισης και η οποία έχει μικρότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αυτό διότι η ποιότητα ζωής προσδιορίζεται από την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του ανθρώπου (όπως εκπαίδευση και υγεία), τα οποία δεν μεταφράζονται σε χρηματικούς όρους.

- Δε αποκαλύπτει την ύπαρξη δυαδικών οικονομιών και κοινωνιών. Οι δυαδικές οικονομίες και κοινωνίες αποτελούνται από δύο τμήματα τα οποία συνυπάρχουν. Το ένα τμήμα είναι ο αγροτικός τομέας απαραίτητος για την επιβίωση του ανθρώπου και το δεύτερο τμήμα είναι ο βιομηχανικός τομέας ο οποίος χρησιμοποιεί σύγχρονες τεχνικές παραγωγής.

Η έννοια της Οικονομικής Ανάπτυξης υπάγεται στην ευρύτερη έννοια της γενικής ανάπτυξης μιας χώρας. Ως γενική ανάπτυξη μπορούμε να θεωρήσουμε τη συνεχή άνοδο της ποιότητας ζωής μιας κοινωνίας. Με την έννοια αυτή, τρία τουλάχιστον είναι τα κεντρικά συστατικά στοιχεία της γενικής ανάπτυξης¹³:

- (1) Η ικανότητα για την εξασφάλιση των βασικών αναγκών του ανθρώπου. Οι βασικές ανάγκες που είναι τελείως απαραίτητες για τη διατήρηση της ζωής είναι η διατροφή, η κατοικία, η υγεία και η εκπαίδευση. Αφού κύρια επιδίωξη κάθε οικονομικής δραστηριότητας είναι η εξασφάλιση των μέσων για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών, μπορούμε να πούμε ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη γενική ανάπτυξη.
- (2) Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Όλοι οι άνθρωποι, σε οποιαδήποτε κοινωνία και αν ζουν, επιδιώκουν ένα είδος αξιοπρέπειας, αν και αυτή η αξιοπρέπεια μπορεί να διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία.
- (3) Η ανθρώπινη ελευθερία. Η ελευθερία, στην προκειμένη περίπτωση, θα πρέπει να θεωρηθεί με την ευρύτερη θεμελιώδη σημασία του όρου, δηλαδή την ελευθερία από τις υλικές συνθήκες της ζωής που αλλοτριώνουν τον άνθρωπο και ελευθερία από την κοινωνική υποταγή του ανθρώπου σε άλλους ανθρώπους, στην άγνοια, στους κοινωνικούς θεσμούς, στην αθλιότητα κλπ.

Η γενική ανάπτυξη μιας χώρας περιλαμβάνει την κοινωνική, πολιτική, οικονομική, διοικητική ανάπτυξη, καθώς και λοιπές μορφές ανάπτυξης. Είναι προφανές ότι η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας δεν μπορεί να εξηγηθεί σε αναφορά μόνο προς οικονομικούς αλλά και μη οικονομικούς παράγοντες. Μια οικονομία δεν είναι ένα μηχανικό σύστημα και οι οικονομικές δυνάμεις δεν λειτουργούν όπως οι φυσικοί νόμοι.

Ένας ορισμός ο οποίος μπορεί να ανταποκριθεί στην περιγραφή της έννοιας που αναφέρεται με τον όρο Οικονομική Ανάπτυξη είναι αυτός που την προσδιορίζει ως την διαδικασία με την οποία το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα μιας χώρας αυξάνεται κατά τη διάρκεια μιας μακράς χρονικής περιόδου, υπό την προϋπόθεση ότι βελτιώνεται

¹³ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1.

το συνολικό επίπεδο κοινωνικής ευημερίας η οποία περιλαμβάνει σαφώς και μη οικονομικούς παράγοντες.

Στον παραπάνω ορισμό δίνεται έμφαση στη λέξη διαδικασία, γιατί αυτή υποδηλώνει τη λειτουργία ορισμένων δυνάμεων, που αλληλοσχετίζονται και επιδρούν η μια στην άλλη και οι οποίες μας αποκαλύπτουν τη «λογική» ή εσωτερική δομή της ανάπτυξης μιας οικονομίας.

Στον ορισμό τονίζεται επίσης η μακρά χρονική περίοδος, γιατί εκείνο που έχει σημασία από άποψη ανάπτυξης είναι μια παρατεταμένη αύξηση του πραγματικού εισοδήματος και όχι απλώς μια αύξηση κατά τη διάρκεια μιας σύντομης χρονικής περιόδου, όπως συμβαίνει κατά την αιχμή του οικονομικού κύκλου.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί η προϋπόθεση κάτω από την οποία η μακροχρόνια αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού προϊόντος αποτελεί οικονομική ανάπτυξη. Με τον όρο άνοδος της κοινωνικής ευημερίας εννοείται η παράλληλη επίτευξη και ορισμένων άλλων σκοπών, όπως είναι η δικαιότερη διανομή του εισοδήματος, η άνοδος των επιπέδων υγείας και εκπαίδευσης, η αύξηση της απασχόλησης κλπ ¹⁴.

2.2.1. Ανθρώπινη Ανάπτυξη

Η ανθρώπινη ανάπτυξη αναφέρεται στις ανισότητες που υπάρχουν μεταξύ των ανθρώπων «πέρα του εισοδήματός τους»¹⁵. Αυτό σημαίνει ότι οι ανισότητες μεταξύ των ανθρώπων δεν είναι μόνο οικονομικές και δεν βασίζονται μόνο στο εισόδημα, αλλά ποικίλουν. Οι ανισότητες αυτές στην ανθρώπινη ανάπτυξη ωθούν τους ανθρώπους στην έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στις κυβερνήσεις. Εξαιτίας των ανισοτήτων υπάρχει αποδυνάμωση των θεσμών καθώς και παρεμπόδιση των δυνατοτήτων των ανθρώπων στην εργασία και γενικότερα στην ζωή. Από την διερεύνηση των ανισοτήτων μεταξύ των ανθρώπων προκύπτουν τα εξής πέντε βασικά μηνύματα¹⁶:

- Οι ανισότητες στην ανθρώπινη ανάπτυξη παραμένουν διαδεδομένες παρά τα επιτεύγματα στην μείωση των ακραίων στερήσεων
- Οι ανισότητες συσσωρεύονται μέσω της ζωής αντανακλώντας συχνά βαθιές ανισορροπίες ισχύος
- Αναδύεται μία νέα γενιά ανισοτήτων, με απόκλιση στις βελτιωμένες δυνατότητες, παρά τη σύγκλιση στις βασικές δυνατότητες

¹⁴ Σκούντζος Θ. 1997, *Οικονομική Ανάπτυξη - τόμος 1ος, Γ' έκδοση, εκδόσεις «Α. Σταμούλη»*, Αθήνα, σελ. 32-35.

¹⁵ Το τμήμα αυτό του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση του Νίκου Παναγιωτόπουλου «Οικονομική Ανάπτυξη και Ευτυχία των πολιτών_ Ανθρώπινη Ανάπτυξη και η θέση της Ελλάδας στον διεθνή χώρο», *Ενδιάμεση Έκθεση, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Αθήνα*.

¹⁶ Νίκος Παναγιωτόπουλος «Οικονομική Ανάπτυξη και Ευτυχία των πολιτών_ Ανθρώπινη Ανάπτυξη και η θέση της Ελλάδας στον διεθνή χώρο», *Ενδιάμεση Έκθεση, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Αθήνα*.

- Η αξιολόγηση και η ανταπόκριση στις ανισότητες στην ανθρώπινη ανάπτυξη απαιτούν επανάσταση στις μετρήσεις
- Μπορούμε να επανορθώσουμε τις ανισότητες αν ενεργήσουμε τώρα, προτού πολιτικοποιηθούν οι ανισορροπίες στην οικονομική δύναμη

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανθρώπινη ανάπτυξη είναι ο κεντρικός στόχος της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Σύμφωνα με τον Amartya Sen (1977b, 1984, 1985, 1987), που ανέπτυξε την προσέγγιση των δυνατοτήτων¹⁷, η ανθρώπινη ανάπτυξη αποτελεί το βασικό στόχο της οικονομικής μεγέθυνσης. Αυτή η προσέγγιση των δυνατοτήτων μπορεί να αξιοποιηθεί, ώστε να αξιολογήσει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, καθώς, και να προσδιορίσει σε τι μπορεί κάθε άνθρωπος να είναι περισσότερος αποτελεσματικός. Κατά τον Amartya Sen¹⁸, στόχος κάθε ανθρώπου αποτελεί η ποιότητα ζωής και η ελευθερία. Η ευημερία και η ανάπτυξη των ανθρώπων εμπεριέχουν την υγεία, την ξεκούραση, την εκπαίδευση, την εργασία και τον σεβασμό προς και από τον συνάνθρωπο. Όπως προαναφέρθηκε, είναι εμφανές ότι στην σημερινή εποχή, η ανθρώπινη ανάπτυξη όχι μόνο αποτελεί τον κεντρικό στόχο της ανθρώπινης δραστηριότητας, αλλά και το μέσο για μεγαλύτερη παραγωγικότητα λαμβάνοντας υπόψιν το επίπεδο εκπαίδευσης, διατροφής και υγειονομικής φροντίδας το οποίο θα οδηγήσει στην αύξηση της παραγωγής και κατά συνέπεια στην αύξηση της οικονομίας. Ο Streeten¹⁹ για όσους έχουν ως στόχο την παραγωγικότητα αναφέρεται ως human resource developers. Ανθρωπιστές (humanitarians), ονομάζονται αυτοί που πρεσβεύουν ότι απώτερος σκοπός της οικονομικής ανάπτυξης είναι το τί είναι ικανοί να κάνουν. Η οικονομική ανάπτυξη για τους ανθρωπιστές καθρεπτίζεται σε κοινωνικούς δείκτες. Κυρίαρχη άποψη των Human Development Reports (HDR), αποτελεί η αντιμετώπιση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων ως τελικό σκοπό της ανάπτυξης, όπως η αποφυγή της θνησιμότητας και η εκπαίδευση. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι θα πρέπει να εκτιμηθούν τόσο οι πραγματικές λειτουργίες των ανθρώπων όσο και οι δυνατότητές τους να εκπληρώσουν τις επιθυμίες τους. Η εκτίμηση αυτή είναι πολύ πιο ευρεία απ' ό τι μπορεί να ερμηνευθεί από έναν απλό δείκτη. Έγιναν αρκετές προσπάθειες, για την κατασκευή σύνθετων δεικτών που σκοπός τους ήταν να εκφράσουν το επίπεδο της ανάπτυξης περισσότερο αντιπροσωπευτικά από ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα. Ένας από τους πιο γνωστούς σύνθετους δείκτες είναι ο Δείκτης της Ανθρώπινης Ανάπτυξης, όπου στόχος του είναι η ταξινόμηση των χωρών ανάλογα με το επίπεδο της ανθρώπινης ανάπτυξης.

¹⁷ Sen, A. (1977), "Social Choice Theory: A Re-examination", *Econometrica*, Vol. 45, No. 1, pp. 53-89. Sen, A. (1985), "Well-being, Agency and Freedom: The Dewey Lectures 1984", *Journal of Philosophy*, Vol. 82, No. 4, pp. 169-221. Sen, A. (1987), *The Standard of Living, The Tanner Lectures*, Cambridge: Cambridge University Press. Sen, A. (1999), *Development as Freedom*, New York, New York: Oxford University Press.

¹⁸ Sen, A. (1977), "Social Choice Theory: A Re-examination", *Econometrica*, Vol. 45, No. 1, pp. 53-89. Sen, A. (1985), "Well-being, Agency and Freedom: The Dewey Lectures 1984", *Journal of Philosophy*, Vol. 82, No. 4, pp. 169-221. Sen, A. (1987), *The Standard of Living, The Tanner Lectures*, Cambridge: Cambridge University Press. Sen, A. (1999), *Development as Freedom*, New York, New York: Oxford University Press.

¹⁹ Streeten, P. (1994), "Human Development: Means and Ends", *The American Economic Review, Papers and Proceedings of the Hundred and Sixth Annual Meeting of the American Economic Association*, Vol. 84, No. 2, pp. 232-237.

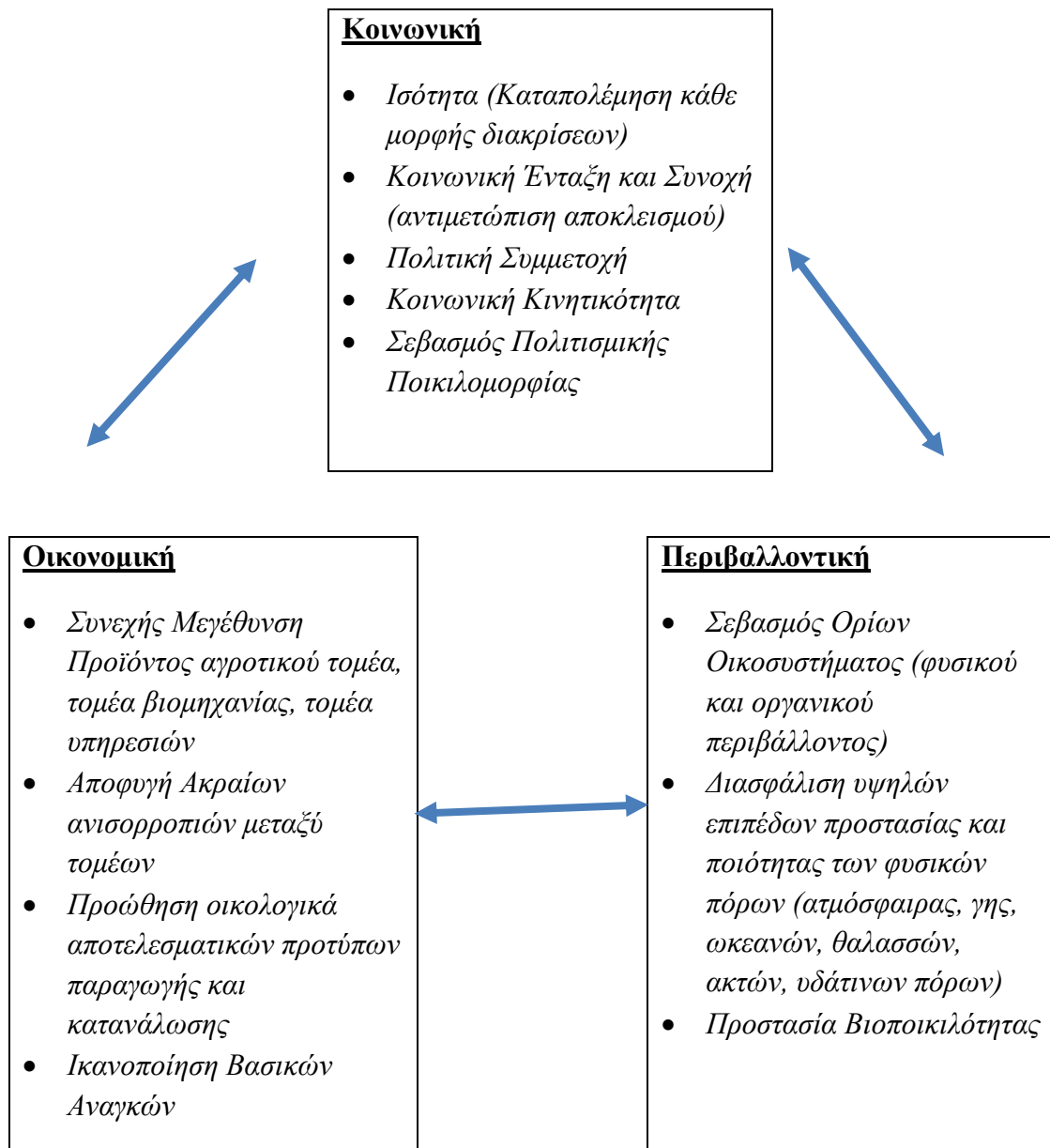
2.3. Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη η οποία καλύπτει τις ανάγκες της παρούσας γενεάς χωρίς να περιορίζει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύπτουν τις δικές τους ανάγκες²⁰. Οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης ποικίλουν. Οι σημαντικότεροι όμως είναι οι κάτωθι²¹:

- **Οικονομικοί Στόχοι:** Οι βασικές ανάγκες του ανθρώπου καλύπτονται και ικανοποιούνται κυρίως από την γη καθώς και από την συνεχή μεγέθυνση προϊόντων αγροτικού τομέα, βιομηχανίας και υπηρεσιών. Υπάρχει αποφυγή των ακραίων ανισορροπιών μεταξύ αγροτικού τομέα, βιομηχανικού τομέα και υπηρεσιών.
- **Περιβαλλοντικοί Στόχοι:** Η τεχνολογία θέτει περιορισμούς για την ικανοποίηση παρουσών και μελλοντικών αναγκών του ανθρώπου, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την μη διατάραξη της ισορροπίας της σχέσης ανθρώπου – περιβάλλοντος. Οι περιορισμοί αυτοί διασφαλίζουν υψηλά επίπεδα προστασίας για τη ατμόσφαιρα, την γη και την θάλασσα.
- **Κοινωνικοί Στόχοι:** Διασφαλίζουν κάθε μορφής διάκρισης και αποκλεισμού μεταξύ των γενεών, την πολιτική συμμετοχή και την κοινωνική κινητικότητα.

²⁰ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1 & Βαβούρας Ι., σε συνεργασία με Βαβούρα Χ., (2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.10.

²¹ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1 & Βαβούρας Ι., σε συνεργασία με Βαβούρα Χ., (2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.10.

Σχήμα 2 : Οι τρεις συνιστώσες της Βιώσιμης Ανάπτυξης ²²

Η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να μετρηθεί με την χρήση ενός συνόλου δεικτών και όχι με την χρήση ενός μόνο απλού δείκτη. Οι δείκτες αυτοί διακρίνονται σε:²³

- **Κοινωνικούς:** Οι δείκτες αυτοί είναι ιδιαίτερης σημασίας και δείχνουν το επίπεδο ανάπτυξης και βιωσιμότητας του πληθυσμού μιας χώρας. Σε αυτούς του δείκτες εντάσσονται η υγεία, η κατανομή των πόρων και των παρεχόμενων ευκαιριών, η εκπαίδευση, η κατοικία και η ασφάλεια.

²² Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1 & Βαβούρας Ι., σε συνεργασία με Βαβούρα Χ., (2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.10.

²³ Βαβούρας Ι., (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1 & Βαβούρας Ι., σε συνεργασία με Βαβούρα Χ.,(2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.10.

- *Οικονομικούς*: Είναι καθοριστικοί δείκτες για την ανάπτυξη και την βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Η οικονομική δομή και η οικονομική επίδοση, το εμπόριο και η χρηματοπιστωτική κατάσταση είναι σημαντικοί παράγοντες οικονομικής μεγέθυνσης και βιώσιμης ανάπτυξης. Όμως παράλληλα τα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής περιορίζουν τους φυσικούς πόρους και υποβαθμίζουν το περιβάλλον.
- *Περιβαλλοντικούς*: Είναι δείκτες μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη και την βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Η κατάσταση της ατμόσφαιρας, της γης και της θάλασσας είναι παράγοντες που επηρεάζουν όχι μόνο την σταθερότητα του οικοσυστήματος αλλά και την ανθρώπινη υγεία.
- *Θεσμικούς*: Το θεσμικό πλαίσιο είτε από στρατηγικής πλευράς της βιώσιμης ανάπτυξης είτε με την διεθνή συνεργασία συμβάλλει στην βελτίωση των περιβαλλοντικών και οικονομικοκοινωνικών συνθηκών μεταξύ των χωρών.

Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει θέσει ζητήματα περιορισμών ή ηθικής της ανάπτυξης που η παραδοσιακή προσέγγιση της οικονομικής μεγέθυνσης αγνοούσε κατά το παρελθόν.

2.3.1. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη

Η οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων ετών, καθώς, και η οικονομική ευημερία των επιχειρήσεων, συντέλεσε στην αδιαφορία τόσο για τον άνθρωπο ως ον όσο και για το φυσικό περιβάλλον. Παρόλο που επικρατούσε η άποψη ότι οι επιχειρήσεις είναι απρόσωπες και ότι δεν μπορούν να είναι κοινωνικά υπεύθυνες, ταχύτατα αντικαταστάθηκε με την άποψη ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις εξυπηρετούν κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς ρόλους. Συνέπεια αυτού αποτελεί η ανάπτυξη της στρατηγικής της ηθικής των επιχειρήσεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον τους²⁴.

Στην οικονομία υπάρχουν δύο μέρη, οι επιχειρήσεις (προμηθευτές) και οι πελάτες (αγοραστές). Τα συμφέροντα των δύο μερών δεν μπορούν να ικανοποιηθούν στο μέγιστο. Οι επιχειρήσεις επιθυμούν το μέγιστο κέρδος, ενώ οι πελάτες επιθυμούν την χαμηλότερη τιμή, πράγμα το οποίο επηρεάζει την μεγιστοποίηση των κερδών των επιχειρήσεων. Συνεπώς, το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, στο οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις, απαιτεί να συμπεριλάβουν στις καθημερινές τους δραστηριότητες ενέργειες «Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ)». Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, είναι σύνθετη και δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένος ορισμός. Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί, εφαρμόζουν τους δικούς τους ορισμούς ανάλογα με τις προτεραιότητες και τα συμφέροντά τους. Έτσι, για άλλους η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ορίζεται ως μία ενέργεια των επιχειρήσεων με την οποία ενοποιούν

²⁴ Το τμήμα αυτό στηρίζεται στο: Stefanescu, D. & On, A. (2012). *Entrepreneurship and sustainable development in European countries before and during the international crisis. Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 58, 889-898.

το κοινωνικό και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον στις επιχειρηματικές λειτουργίες τους, ενώ για άλλους ορίζεται ως η δυνατότητα μιας επιχείρησης να διασφαλίζει συνεχιζόμενη βιωσιμότητα και ικανοποιητική κερδοφορία, λειτουργώντας με σεβασμό προς τους εργαζόμενους, τις τοπικές κοινωνίες και το φυσικό περιβάλλον²⁵. Για άλλους η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αποτελεί την οικειοθελή δέσμευση των επιχειρήσεων, για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων, που είναι πέρα και πάνω από όσα επιβάλλονται από την τρέχουσα νομοθεσία, με στόχο την ισόρροπη επίτευξη κερδοφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης». Σύμφωνα με τον συγγραφέα Archie B. Carroll²⁶, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αναφέρεται σε τέσσερα είδη κοινωνικών υποχρεώσεων που αποτελούν, την οικονομική ευθύνη του κέρδους, τη νομική ευθύνη της εταιρείας να συμμορφώνεται με τους νόμους, την ηθική της υποχρέωση να ενεργεί στις κοινωνικές τάξεις, και τέλος, τη φιλανθρωπική της ευθύνη να προωθεί ενέργειες που συμβάλλουν στην προώθηση της κοινωνικής πρόνοιας. Οι περισσότερες επιχειρήσεις υιοθετούν ενέργειες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες διαθέτοντας περισσότερους πόρους σε αυτές. Οι ενέργειες αποτελούν ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο μάρκετινγκ το οποίο θα συμβάλει στη δημιουργία και διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Επομένως, η κοινωνική ευθύνη δεν αποτελεί άσκοπη σπατάλη των χρημάτων της επιχείρησης, αλλά αποτελεί μια μακροπρόθεσμη επένδυση.

Παρόλα ταύτα δε θα πρέπει να αγνοηθούν τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, τα οποία έχουν ως ακολούθως²⁷ :

1. Έχει θετικές επιδράσεις στην εικόνα και στη φήμη της επιχείρησης, διότι η εικόνα μιας επιχείρησης μπορεί να αλλάξει σχετικά γρήγορα, ενώ η φήμη εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου και επηρεάζεται από τη απόδοση και την επικοινωνία όλων των χρόνων λειτουργίας της.
2. Έχει θετική επίδραση στο ανθρώπινο δυναμικό μιας επιχείρησης, διατηρώντας ικανούς εργαζομένους και στελέχη.
3. Η εξοικονόμηση του κόστους όταν εξετάζεται η βιωσιμότητα. Η εξοικονόμηση αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι αυξάνεται η πιθανότητα εύρεσης κεφαλαίων από επενδυτές οι οποίοι είναι ευαίσθητοποιημένοι σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα.
4. Η αύξηση των εσόδων από υψηλότερες πωλήσεις και το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς.
5. Η μείωση του κινδύνου σχετικά με την δυσαρέσκεια των καταναλωτών και το μοϊκοτάρισμα των προϊόντων από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

²⁵ Το τμήμα αυτό στηρίζεται στο: Stefanescu, D. & On, A. (2012). *Entrepreneurship and sustainable development in European countries before and during the international crisis*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 58, 889-898.

²⁶ Carroll, A.B. (1991). *The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders*. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.

²⁷ Weber, M. (2008). *The business case for corporate social responsibility: A company level measurement approach for CSR*. *European Management Journal*, 26(4), 247- 261.

2.3.2. Δείκτες Βιωσιμότητάς

Όλες οι χώρες μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη, ψάχνοντας την πιο κατάλληλη μέθοδο μέτρησής της. Αυτή ήταν το Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν το οποίο αντικαταστάθηκε από το ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Έτσι στόχος κάθε χώρας ήταν η αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της. Αυτοί οι δείκτες όμως δεν σχετίζονται με την ανθρώπινη ανάπτυξη. Έτσι για την μέτρηση της βιωσιμότητας των τριών διαστάσεων, δημιουργήθηκαν οι δείκτες όπως οι κάτωθι :

1. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI)

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index, HDI) είναι μια συνοπτική μέτρηση της μέσης επιτυχίας σε βασικές διαστάσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης: μακρά και υγιής ζωή, γνώση και αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Ο HDI είναι ο γεωμετρικός μέσος όρος των κανονικοποιημένων δεικτών για καθεμία από τις τρεις διαστάσεις. Κάθε έτος, τα μέλη του ΟΗΕ καταχωρούνται και κατατάσσονται σύμφωνα με το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξής τους. Ο δείκτης επιδιώκει να ρίξει φως στο βιοτικό επίπεδο που βιώνει κάθε μέρος του κόσμου προκειμένου να επικεντρωθούν τα μελλοντικά διεθνή προγράμματα βοήθειας σε διάφορους τομείς, όπως υποδομές, εκπαιδευτικά και θεσμικά προγράμματα. Ο δείκτης διενεργείται από το 1990 από τον ΟΗΕ, αντικαθιστώντας προηγούμενες αναλύσεις ανάπτυξης, οι οποίες δεν έδιναν έμφαση στην ανθρώπινη πτυχή και την ανάπτυξή του και εστίαζαν στην πιο οικονομική άποψη.

Βασικό πλεονέκτημα του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης αποτελεί ότι η κατανομή της μόρφωσης και του προσδόκιμου ζωής είναι λιγότερο ασύμμετρη σε σχέση με εκείνη του εισοδήματος. Αυτό, γιατί για το εισόδημα δεν υπάρχει κάποιο ανώτατο όριο. Μόνο ένα μέρος ατόμων με υψηλά εισοδήματα μπορούν να αυξήσουν το μέσο εισόδημα. Ένα αξιόλογο χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι ο μέσος των ανθρώπινων δεικτών προσφέρει πληροφόρηση και για την κατανομή. Ο λόγος για την προτίμηση αυτή σχετίζεται με το γεγονός ότι το προσδόκιμο ζωής των γυναικών, ενδέχεται να είναι υψηλότερο από εκείνο των ανδρών, έχοντας το ίδιο σημείο εκκίνησης (Anand and Sen, 1993)²⁸. Επιπλέον, ο Δείκτης της Ανθρώπινης ανάπτυξης μεταβάλλεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να δίνει κάποια στοιχεία για την πορεία της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι μία ανοδική κίνηση του δείκτη μπορεί να θεωρηθεί ως μία βελτίωση.

Από την άλλη πλευρά, σημαντικό μειονέκτημα του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος είναι ότι ένας μέσος ενδέχεται να υποκρύπτει σημαντικές ανισότητες. Την ίδια στιγμή, δύο από τα συστατικά του HDI είναι και αυτά μέσοι, κάτι το οποίο σημαίνει ότι είναι πολύ πιθανόν να περιλαμβάνει ο δείκτης μας σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, πλούσιων και φτωχών. Επίσης, ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης, αποτελεί δύσκολο μέσο ερμηνείας λόγω του ό,τι για μία χώρα σε ένα συγκεκριμένο έτος ο Δείκτης της Ανθρώπινης Ανάπτυξης εξαρτάται από τα επίπεδα του προσδόκιμου ζωής

²⁸ Anand, S. and Sen, A. (1993), "Human Development Index: Methodology and measurement", United Nations Development Programme Occasional Papers No. 8, New York: United Nations Development Programme.

και του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. όλων των υπόλοιπων χωρών. Κάθε χρόνο, τα μέλη του ΟΗΕ κατατάσσονται σε μία λίστα ανάλογα με το υπολογιζόμενο Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Εάν η θέση στην λίστα είναι υψηλή, αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέτρο επιτυχίας, ενώ αν είναι χαμηλή δείχνει την ανεπάρκεια κάθε χώρας.

Κάποιοι συγγραφείς χρησιμοποιούν τον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης ως έναν δείκτη κοινωνικής ευημερίας, για να μετρήσουν την επίδραση των οικονομικών πολιτικών πάνω στην ποιότητα της ζωής (Davies and Quinlivan, 2006)²⁹, ενώ κάποιοι άλλοι όπως οι Anand και Sen (2000) αναφέρουν μία ασυμμετρία³⁰. Το προσδόκιμο της ζωής και η εκπαίδευση, αποτελούν στοιχεία μιας καλής ζωής, ενώ το εισόδημα είναι ένα εργαλείο για άλλους σκοπούς. Περιλαμβάνεται στο δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης για να τονιστεί το γεγονός ότι υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες που εξαρτώνται από την οικονομική κατάσταση. Το επίπεδο εισοδήματος κυρίως κοντά στη γραμμή φτώχειας δίνει σημαντική πληροφόρηση για την ύπαρξη ή μη των βασικών ανθρώπινων δυνατοτήτων. Η χρήση της «πρόσβασης σε πόρους» στο Δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης αντανάκλα άλλες βασικές δυνατότητες που δεν περιλαμβάνονται στις μετρήσεις του προσδόκιμου ζωής και της εκπαίδευσης. Πολλά εξαρτώνται από το πώς χρησιμοποιούνται οι εθνικοί πόροι. Το ίδιο ισχύει και για την εκπαίδευση. Από την άλλη μεριά όμως έχοντας λάβει υπόψη το προσδόκιμο ζωής και την εκπαίδευση, παραμένουν ακόμα βασικές ανάγκες που πρέπει να ενσωματωθούν στις πρωταρχικές δυνατότητες. Με αυτήν την έννοια χρησιμοποιείται το κατά κεφαλή εισόδημα ως συστατικό του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Είναι ένας έμμεσος δείκτης ορισμένων δυνατοτήτων που δεν αντανάκλωνται άμεσα ή έμμεσα στις μετρήσεις του προσδόκιμου ζωής και της εκπαίδευσης. Ο Sen υποστηρίζει ότι το εισόδημα και ο πλούτος, είναι μέτρο για την παρουσίαση της ευημερίας ενός ατόμου. Ο πλούτος είναι απλά ένα απαραίτητο αγαθό για να επεκτείνουμε τις δυνατότητές μας, ενώ η χρησιμότητα μπορεί να παρέχει ενδείξεις για την επιτυχία μας.

²⁹ Davies, A. and Quinlivan, G. (2006), "A Panel Data Analysis of the Impact of Trade on Human Development", *Journal of Socioeconomics*.

³⁰ Anand S. and Sen A. (2000), *The Income Component of the Human Development Index*, *Journal of Human Development*, (1) No 1.

- Βασικός Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης και επιμέρους Δείκτες

HDI rank	Country	Human Development Index (HDI)	SDG3	SDG4.3	SDG4.4	SDG8.5	GNI per capita rank minus HDI rank	HDI rank
		Value	Life expectancy at birth (years)	Expected years of schooling (years)	Mean years of schooling (years)	Gross national income (GNI) per capita (2017 PPP \$)		
		2019	2019	2019	2019	2019		
32	Greece	0.888	82.2	17.9	10.6	30.155	14 (max 45 , min -57)	33 of 189 Countries
Human development groups								
	Very high human development	0.898	79.6	16.3	12.2	44.566	—	—
	High human development	0.753	75.3	14.0	8.4	14.255	—	—
	Medium human development	0.631	69.3	11.5	6.3	6.153	—	—
	Low human development	0.513	61.4	9.4	4.9	2.745	—	—
Developing countries								
		0.689	71.3	12.2	7.5	10.583	—	—
Regions								
	Arab States	0.705	72.1	12.1	7.3	14.869	—	—
	East Asia and the Pacific	0.747	75.4	13.6	8.1	14.710	—	—
	Europe and Central Asia	0.791	74.4	14.7	10.4	17.939	—	—
	Latin America and the Caribbean	0.766	75.6	14.6	8.7	14.812	—	—
	South Asia	0.641	69.9	11.7	6.5	6.532	—	—
	Sub-Saharan Africa	0.547	61.5	10.1	5.8	3.686	—	—
	Organisation for Economic Co-operation and Development	0.900	80.4	16.3	12.0	44.967	—	—
World								
		0.737	72.8	12.7	8.5	16.734	—	—

1 Πίνακας 2.1 Βασικός Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης και επιμέρους Δείκτες (<https://hdr.undp.org>, <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GRC>)

Η Ελλάδα με δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης στο 0,88 κατατάσσεται μεταξύ των χωρών με πολύ υψηλή ανθρώπινη ανάπτυξη. Η κατάταξη της χώρας βάσει αυτού του δείκτη είναι 32^η μεταξύ 189 χωρών, κερδίζοντας μία θέση σε σχέση με το έτος 2018.

- Πορεία Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης³¹

HDI rank	Country	Human Development Index (HDI)								Change in HDI rank	Average annual HDI growth			
		Value									(%)			
		1990	2000	2010	2014	2015	2017	2018	2019	2014-2019	1990-2000	2000-2010	2010-2019	1990-2019
32	Greece	0.761	0.804	0.865	0.875	0.877	0.879	0.881	0.888	-3	0.55	0.73	0.29	0.53
Human development groups														
	Very high human development	0.782	0.826	0.870	0.885	0.889	0.894	0.896	0.898	—	0.55	0.52	0.35	0.48
	High human development	0.567	0.629	0.705	0.730	0.735	0.744	0.748	0.753	—	1.04	1.15	0.73	0.98
	Medium human development	0.433	0.492	0.571	0.601	0.609	0.624	0.627	0.631	—	1.29	1.50	1.12	1.31
	Low human development	0.345	0.381	0.468	0.497	0.500	0.507	0.509	0.513	—	1.00	2.08	1.03	1.38
Developing countries														
		0.517	0.571	0.642	0.668	0.673	0.683	0.685	0.689	—	1.00	1.18	0.79	1.00
Regions														
	Arab States	0.556	0.614	0.676	0.687	0.691	0.699	0.702	0.705	—	1.00	0.97	0.47	0.82
	East Asia and the Pacific	0.517	0.595	0.688	0.718	0.724	0.735	0.740	0.747	—	1.42	1.46	0.92	1.28
	Europe and Central Asia	0.662	0.675	0.739	0.772	0.775	0.785	0.787	0.791	—	0.19	0.91	0.76	0.62
	Latin America and the Caribbean	0.632	0.690	0.736	0.756	0.759	0.762	0.764	0.766	—	0.88	0.65	0.44	0.67
	South Asia	0.437	0.501	0.580	0.612	0.620	0.635	0.637	0.641	—	1.38	1.47	1.12	1.33
	Sub-Saharan Africa	0.404	0.426	0.501	0.530	0.535	0.542	0.544	0.547	—	0.53	1.63	0.98	1.05
Least developed countries														
		0.353	0.403	0.489	0.513	0.520	0.531	0.534	0.538	—	1.33	1.95	1.07	1.46
Small island developing states														
		0.599	0.646	0.706	0.715	0.720	0.724	0.726	0.728	—	0.76	0.89	0.34	0.67
Organisation for Economic Co-operation and Development														
		0.786	0.835	0.874	0.888	0.891	0.896	0.898	0.900	—	0.61	0.46	0.33	0.47
World														
		0.601	0.644	0.699	0.720	0.724	0.732	0.734	0.737	—	0.69	0.82	0.59	0.71

2 Πίνακας 2.2 Πορεία Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης: <https://hdr.undp.org>, <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GRC>

³¹ : <https://hdr.undp.org>, <https://hdr.undp.org/data-center/specific-country-data#/countries/GRC>

Διακρίνεται από τον πίνακα, μία διαχρονική απεικόνιση της πορείας του δείκτη από το έτος 1990 έως και το 2019. Μεταξύ των ετών 1990 και 2019, η τιμή του δείκτη για την Ελλάδα αυξήθηκε από 0,761 σε 0,888, σημειώνοντας μία αύξηση της τάξεως 16,7%. Μεταξύ αυτών των ετών το προσδόκιμο ζωής στην Ελλάδα, κατά την γέννηση αυξήθηκε κατά 5,7 έτη. Τα μέσα σχολικά έτη αυξήθηκαν κατά 2,7 έτη και τα αναμενόμενα έτη σχολικής εκπαίδευσης αυξήθηκαν κατά 5,5 έτη. Επίσης, το κατά κεφαλήν ΑΕΕ της Ελλάδας αυξήθηκε κατά περίπου 21%.

2. Προσαρμοσμένος ως προς την ανισότητα δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (Inequality-adjusted Human Development Index- IHDI)

Ένας ακόμα σημαντικός δείκτης της Ανθρώπινης Ανάπτυξης αποτελεί ο προσαρμοσμένος ως προς την ανισότητα δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (Inequality adjusted Human Development Index - IHDI)³², ο οποίος δείχνει τον εθνικό μέσο όρο επιτευγμάτων των τριών διαστάσεων του δείκτη της ανθρώπινης ανάπτυξης (υγεία, εκπαίδευση και εισόδημα) ενός κράτους. Ο προσαρμοσμένος δείκτης λαμβάνει υπόψιν του όχι μόνο τα επιτεύγματα αυτού καθ'αυτού, αλλά και το πώς γίνεται η διανομή αυτών εντός του πληθυσμού του κράτους μέσω της «έκπτωσης» της μέσης τιμής κάθε μίας διάστασης ανάλογα με το επίπεδο ανισότητας για κάθε μία εξ αυτών. Κατά συνέπεια ο δείκτης αυτός, ορίζει το μέσο επίπεδο της ανθρώπινης ανάπτυξης δίνοντας μεγάλη έμφαση στην διανομή. Σε τέλεια ισότητα ο προσαρμοσμένος δείκτης (IHDI) είναι ίσος με τον δείκτη της ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI)³³. Όταν η ανισότητα ανεβαίνει, ο IHDI πέφτει κάτω από τον HDI. Η διαφορά μεταξύ IHDI και HDI, έγκειται στο κόστος ανισότητας της ανθρώπινης ανάπτυξης ή στην απώλεια της ανθρώπινης ανάπτυξης λόγω της ανισότητας. Ο προσαρμοσμένος δείκτης λοιπόν, μπορεί να πληροφορήσει για πολιτικές οι οποίες μειώνουν την ανισότητα και ταυτόχρονα οδηγεί στην καλύτερη κατανόηση των ανισοτήτων μεταξύ των πληθυσμών.

3. Δείκτης έμφυλης ανάπτυξης (Gender Development Index – GDI).

Έκτος από τα παραπάνω, θα πρέπει να γίνει λόγος για την ανάπτυξη η οποία αφορά το φύλο και κατά συνέπεια την στάση και την συμπεριφορά ως θύμα της κουλτούρας που κυριαρχεί έναντι της γυναίκας κατά κύριο λόγο στα ευάλωτα κράτη. Η ανάπτυξη αφορά βιώματα του ανθρώπινου πληθυσμού του ευάλωτου κράτους τόσο στο σύνολο όσο και μεμονωμένα. Η πρόοδος της ανθρώπινης ανάπτυξης θα πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά στο γυναικείο φύλο ώστε να εξεταστεί ο βαθμός της συμμετοχής της ή όχι στις διαστάσεις που ορίζουν την ανθρώπινη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Amartia Sen, η οικονομική ανάπτυξη ορίζεται μέσα από τις έννοιες «Δικαίωμα» (entitlement) και «Δυνατότητες» (capabilities). Ως δικαίωμα, ορίζεται μία σειρά από

³² <https://hdr.undp.org/inequality-adjusted-human-development-index#/indicies/IHDI>

³³ <https://hdr.undp.org/inequality-adjusted-human-development-index#/indicies/IHDI>

δικαιώματα που μπορεί να έχει κάποιος από το σύνολο των δικαιωμάτων που υπάρχουν. Τα δικαιώματα παράγουν δυνατότητες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν την ελευθερία του κάθε ανθρώπου να επιτύχει λειτουργικούς συνδυασμούς στον τρόπο ζωής του. Έτσι, σύμφωνα με τον Sen, η δυνατότητα συνδέεται με την ελευθερία και γι' αυτό μέσα από την οικονομική ανάπτυξη προτείνεται η διεύρυνση των ελευθεριών. Λόγου χάρη η φτώχεια έπεται την αποτυχία εκπλήρωσης συγκεκριμένων ελάχιστων δυνατοτήτων, λόγω επαναλαμβανόμενων δυσχερειών. Η φτώχεια, η πείνα, η ανεπαρκής εκπαίδευση, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη παράγουν ανισότητες

Σε πολλές περιπτώσεις κυρίως σε ευάλωτα κράτη ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού στερείται ακόμα και βασικές ελευθερίες, λόγω της προκατάληψης φύλου που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες³⁴. Εξαιτίας των προκαταλήψεων σε διάφορους και βασικούς τομείς όπως λόγω χάρη της υγείας και της ιατροφαρμακευτικής τα ποσοστά θνησιμότητα των γυναικών είναι αυξημένα σε σχέση με τους άντρες. Στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της διατροφής υπάρχει έντονη η εικόνα της παραμέλησης της γυναίκας. Με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτή η εικόνα θα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί. Ωστόσο όμως παρουσιάζεται έντονα, με αποτέλεσμα την στέρηση στοιχειωδών και βασικών ελευθεριών. Συνεπώς αυτή η κατάσταση δημιουργεί έντονες ανισότητες, οι οποίες είναι εσκεμμένες. Έτσι ενώ ένας άντρας απολαμβάνει ιατρική φροντίδα, τροφή, εκπαίδευση, εξουσία στην οικογένεια, μία γυναίκα δεν απολαμβάνει και περιθωριοποιείται. Όλα αυτά δημιουργούν και δείχνουν φυλετικές διακρίσεις. Ο Δείκτης της ανθρώπινης ανάπτυξης περιέχει πτυχές τις ανθρώπινης ανάπτυξης, λόγω του ότι υπάρχουν αυτές οι φυλετικές διακρίσεις, χάνονται οι πτυχές αυτές στον δείκτη. Για τον υπολογισμό του εύρους αυτών των φυλετικών διαφορών και ανισοτήτων, ο ΟΗΕ για την ανάπτυξη έλαβε την πρωτοβουλία το 1995 να δημιουργήσει ένα δείκτη ο οποίος ονομάστηκε Δείκτης Έμφυλης Ανάπτυξης (Gender-related Development Index). Για την ενίσχυση των γυναικών κατασκευάστηκε το ίδιο έτος ο Δείκτης Gender Empowerment Index. Οι διαφορές λοιπόν μεταξύ αντρών και γυναικών, στον τομέα της ανθρώπινης ανάπτυξης εξετάζονται από τον δείκτη της έμφυλης ανάπτυξης (GDI). Ο GDI μετρά τα επιτεύγματα στις τρεις διαστάσεις (υγεία, εκπαίδευση και εισόδημα) ξεχωριστά για τους άντρες και ξεχωριστά για τις γυναίκες.³⁵ Ο δείκτης ανάπτυξης με γνώμονα το φύλο, μετρά τις ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων σε ότι αφορά τα επιτεύγματα που έχουν σημειωθεί στον τομέα της ανθρώπινης ανάπτυξης, στην υγεία, την εκπαίδευση και το εισόδημα, μέσα από την αξιοποίηση των ίδιων δεικτών που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη της ανθρώπινης ανάπτυξης. Δηλαδή χρησιμοποιείται η ίδια μεθοδολογία, με την μόνη διαφορά ότι ο υπολογισμός γίνεται ξεχωριστά για τον αντρικό πληθυσμό και ξεχωριστά για τον γυναικείο πληθυσμό. Έτσι, έπεται μία αναλογία δύο δεικτών της ανθρώπινης ανάπτυξης, η οποία παρουσιάζει την ανισότητα που υπάρχει μεταξύ αντρών και γυναικών. Συγκεκριμένα ο δείκτης παρουσιάζει κατά πόσο οι γυναίκες υστερούν συγκριτικά με τους άντρες και κατά πόσο

³⁴ <https://www.economicdiscussion.net/gender/gender-related-development-index-gdi/11904>

³⁵ <https://www.economicdiscussion.net/gender/gender-related-development-index-gdi/11904>,
<https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicie/GDI>

χρειάζονται να καλύψουν το κενό σε κάθε μία από τις τρεις διαστάσεις. Είναι ένας πολύ χρήσιμος και σημαντικός δείκτης για την κατανόηση του χάσματος μεταξύ αντρών και γυναικών και αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την καταπολέμηση των ανισοτήτων.

2.4. Πράσινη Μεγέθυνση

Πράσινη ανάπτυξη θεωρείται η προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα φυσικά περιουσιακά στοιχεία συνεχίζουν να παρέχουν τους πόρους και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων πάνω στα οποία βασίζεται η ευημερία των ανθρώπων. Για να το επιτύχει, πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης μετασχηματίζοντας τις επενδύσεις και την καινοτομία που θα υποστηρίξουν τη διαρκή ανάπτυξη και θα δημιουργήσουν νέες οικονομικές ευκαιρίες.

Για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα της Βιώσιμης Ανάπτυξης πρέπει να γίνουν ενέργειες σε τρεις βασικούς τομείς: το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία.

- Περιβαλλοντικός Πυλώνας: Στοχεύει στην πλήρη λειτουργία και χωρητικότητα του περιβάλλοντος για μεγάλο χρονικό διάστημα. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί ο περιορισμός κοπής ξύλων, το καθάρισμα των δασών λίγο πριν την έναρξη της θερινής περιόδου, η αύξηση των θέσεων εργασίας σε επαγγέλματα όπως δασονόμος, πυροσβέστης, περιβαλλοντολόγος κλπ.
- Οικονομικός Πυλώνας: Ο αιώτερος σκοπός των επιχειρήσεων, ο οποίος είναι η μεγιστοποίηση των κερδών με γνώμονα τις οικονομικές και οικολογικές επιπτώσεις του περιβάλλοντος θα πρέπει να αλλάξει. Για την επίτευξη αυτού χρήσιμο είναι η χορήγηση προγραμμάτων ΕΣΠΑ, οι χορηγίες για δεντροφύτευση, οι επιχορηγήσεις για πράσινη ανάπτυξη.
- Κοινωνικός Πυλώνας: Αναγκαία είναι η ύπαρξη ισότητας των δύο φύλλων. Επίσης, κάθε γενναία θα πρέπει να έχει τα ίδια δικαιώματα και την ίδια ποιότητα ζωής. Αναγκαία είναι η ύπαρξη δικαιοσύνης προς όλους και για όλα.

Οι ανωτέρω τρεις πυλώνες της Βιώσιμης ανάπτυξης οδηγούν σε 17 στόχους οι οποίοι αποτελούν ένα παγκόσμιο σχέδιο των Ηνωμένων Εθνών όπως αποτυπώνονται στο κάτωθι σχήμα ³⁶.

³⁶ <https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>

ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΙ

17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

Εικόνα 1: (<https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>)

Αποτελούν μία παγκόσμια συμφωνία, ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά όλες οι αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες στα παγκόσμια προβλήματα με γνώμονα ως το έτος 2030. Όπως αποτυπώνεται και στο σχήμα οι 17 στόχοι είναι: μηδενική φτώχεια, μηδενική πείνα, καλή υγεία και ευημερία, ποιοτική εκπαίδευση, ισότητα των φύλων, καθαρό νερό και αποχέτευση, φθηνή και καθαρή ενέργεια, αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη, βιομηχανία – καινοτομία – υποδομές, λιγότερες ανισότητες, βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή, δράση για το κλίμα, ζωή στο νερό, ζωή στην στεριά, ειρήνη – δικαιοσύνη – ισχυροί θεσμοί, συνεργασία για τους στόχους. Οι ανωτέρω στόχοι έχουν ζωτική σημασία για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προετοιμασία του κόσμου για μελλοντικούς κλυδωνισμούς καθώς ξεκινάει η πράσινη ανάπτυξη.

Με την πράσινη ανάπτυξη είναι δυνατή η αντιμετώπιση οικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων και η ανάδειξη νέων πηγών ανάπτυξης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους³⁷:

- *Με την παραγωγικότητα.* Η ενίσχυση της παραγωγικότητας, η μείωση των αποβλήτων, η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και η ιεράρχηση της κατανομής των διαθέσιμων πόρων σύμφωνα με την χρήση τους, αποτελούν κίνητρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας την χρήσης των φυσικών πόρων και των περιουσιακών στοιχείων.
- *Καινοτομία.* Ευκαιρίες για καινοτομία που δημιουργούνται από πολιτικές και συνθήκες, καθιστούν δυνατούς νέους τρόπους αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

³⁷ <https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>

- *Νέες αγορές.* Δημιουργία νέων αγορών μέσω της ζήτησης για πράσινες τεχνολογίες, αγαθά και υπηρεσίες κάνοντας παράλληλα δυνατή την νέα ευκαιρία απασχόλησης.
- *Εμπιστοσύνη.* Ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών μέσω της μεγαλύτερης προβλεψιμότητας σχετικά με το πώς οι κυβερνήσεις σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα.
- *Σταθερότητα.* Πιο ισορροπημένες μακροοικονομικές συνθήκες, μικρότερη αστάθεια των τιμών των πόρων και στήριξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Αυτό είναι εφικτό να επιτευχθεί με την επανεξέταση της σύνθεσης και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών και με την αύξηση των εσόδων μέσω της τιμολόγησης της ρύπανσης.

Η πράσινη ανάπτυξη μπορεί επίσης να περιορίσει τον κίνδυνο αρνητικών επιδράσεων στην ανάπτυξη από³⁸:

- Φαινόμενα «συμφόρησης» των πόρων που αυξάνουν το κόστος των επενδύσεων, όπως η ανάγκη για υποδομές έντασης κεφαλαίου όταν τα αποθέματα νερού εξαντλούνται ή η ποιότητά τους υποβαθμίζεται (π.χ. εξοπλισμός αφαλάτωσης). Στην προκειμένη περίπτωση, η απώλεια φυσικού κεφαλαίου μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τα κέρδη που παράγονται από την οικονομική δραστηριότητα, υπονομεύοντας την ικανότητα διατήρησης της μελλοντικής ανάπτυξης.
- Τις ανισοροπίες στα φυσικά συστήματα που επίσης αυξάνουν τον κίνδυνο πιο βαθιών επιπτώσεων, όπως έχει συμβεί σε μερικά ιχθυαποθέματα και όπως θα μπορούσε να συμβεί με επιβλαβείς συνέπειες για τη βιοποικιλότητα εάν η κλιματική αλλαγή συνεχιστεί με αδιάπτωτο ρυθμό.

Η πράσινη ανάπτυξη μπορεί να μετρηθεί με την χρήση δεικτών οι οποίοι περιγράφουν, παρακολουθούν και καταγράφουν τις αλλαγές³⁹:

- Στην παραγωγικότητα των περιβαλλοντικών περιουσιακών στοιχείων και των φυσικών πόρων,
- Στη βάση φυσικών περιβαλλοντικών στοιχείων,
- Στην περιβαλλοντική διάσταση της ποιότητας ζωής και τις οικονομικές ευκαιρίες

³⁸ <https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>

³⁹ <https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>

2.4.1. Πράσινη Επιχειρηματικότητα

Η μεγέθυνση των οικονομιών των χωρών, έχει τεράστιες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, όπως είναι η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ασυνείδητη κατανάλωση των φυσικών πόρων και η μείωση της βιοποικιλότητας⁴⁰. Ωστόσο, δε θα πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις παρόλο που έχουν υψηλούς στόχους κερδοφορίας έχουν αποδειξει μέσω των δράσεων τους, ότι είναι ευαισθητοποιημένες περιβαλλοντικά. Αυτό που διαφοροποιεί λοιπόν την κατάσταση, είναι το κατά πόσον το κράτος όπου εδρεύει η εταιρεία είναι αυστηρό στο να εφαρμόζει ή όχι, την περιβαλλοντική νομοθεσία⁴¹. Η πράσινη οικονομία έχει ως στόχο την ευαισθητοποίηση της προστασίας του περιβάλλοντος και θεωρείται ως ένα σύστημα οικονομικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει την παραγωγή, την κατανάλωση και την διανομή των αγαθών και των υπηρεσιών, προκειμένου να αυξηθεί η ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Η επίτευξη του ως άνω στόχου προϋποθέτει την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων. Έτσι, δημιουργήθηκε μια μορφή επιχειρηματικότητας, η οποία συνδέεται άμεσα με την πράσινη οικονομία, και είναι γνωστή ως «Πράσινη Επιχειρηματικότητα». Με τον όρο λοιπόν «Πράσινη Επιχειρηματικότητα» ορίζεται η οικονομική δραστηριότητα μιας επιχείρησης, η οποία ως απώτερο στόχο έχει την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης, τόσο με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παράγει, όσο και με τις διαδικασίες παραγωγής της⁴². Οι πράσινοι επιχειρηματίες, είναι έχουν ως γνώμονα την αρχή της αειφορίας με ισχυρή πεποίθηση στις πράσινες αξίες. Οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα στην πράσινη επιχειρηματικότητα δεν παράγουν μόνο ιδιωτικό κέρδος, αλλά και κέρδος για ολόκληρη την κοινωνία. Αυτό συμβαίνει ειδικά όταν δεν συμβάλλουν μόνο στη δημιουργία επενδύσεων σε ένα μικρό τμήμα της αγοράς, αλλά έχουν τη δυνατότητα να επεκταθούν σταδιακά, ώστε να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη μετατροπή ενός ολόκληρου κλάδου⁴³.

2.4.2. Δείκτες Πράσινης Ανάπτυξης (Μεγέθυνσης)

Ο Δείκτης Πράσινης Ανάπτυξης μετρά την απόδοση της χώρας στην επίτευξη στόχων αειφορίας, συμπεριλαμβανομένων των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, της Συμφωνίας του Παρισιού για το Κλίμα και των Στόχων Βιοποικιλότητας Aichi για τέσσερις διαστάσεις πράσινης ανάπτυξης⁴⁴:

⁴⁰ Aykan, E. (2012). *The Changing Face of Entrepreneurship: Ecopreneurship*. *The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 17(3), 195-212.

⁴¹ Aggarwal, P., Kadyan, A. (2014). *Green Washing: The Darker Side of CSR*. *International Journal of Innovative Research and Practices*, 2, 22-35.

⁴² Gupta, S., (2003). *Do Stock market penalize Environment-Unfriendly Behavior? Evidence from India*, *Delhi School of Economics working Paper Series*, No-116.

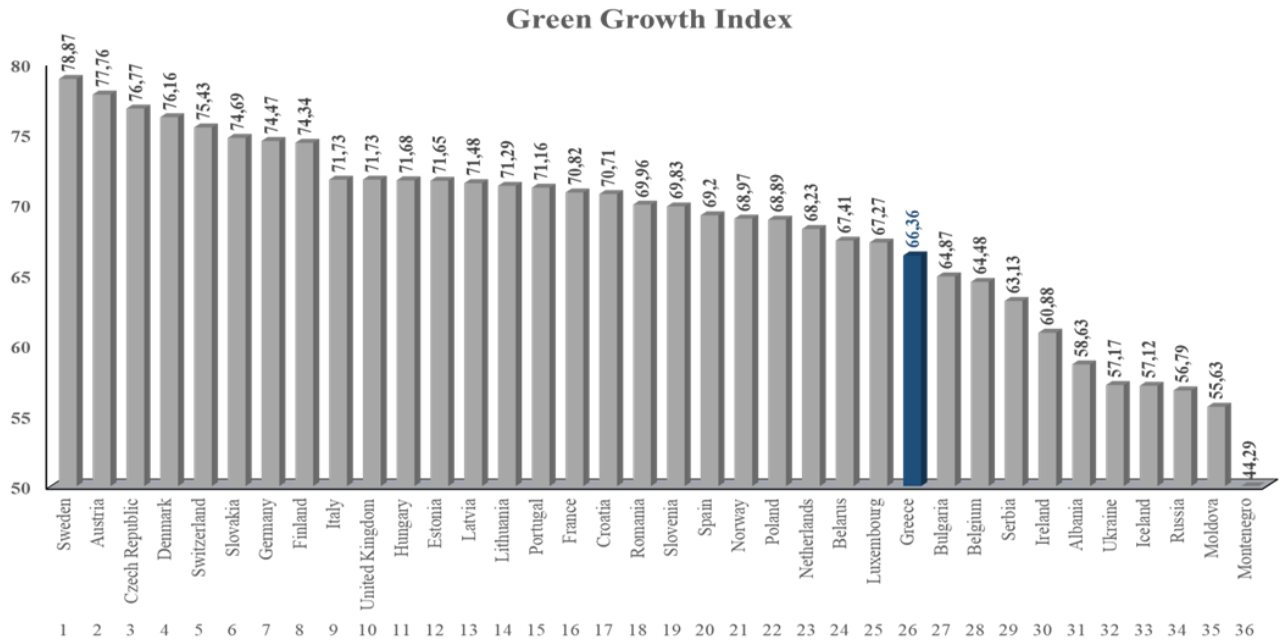
⁴³ Aykan, E. (2012). *The Changing Face of Entrepreneurship: Ecopreneurship*. *The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 17(3), 195-212.

⁴⁴ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1c1eef9c-el/index.html?itemId=/content/component/1c1eef9c-el>

- i. Αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση πόρων. Την περίοδο του 2000, η περιβαλλοντική παραγωγικότητα για τον άνθρακα, την ενέργεια και τις πρώτες ύλες των οικονομιών του ΟΟΣΑ αυξήθηκε. Υπήρχαν όμως αρκετές διαφορές μεταξύ χωρών και τομέων. Στην οικονομική μεγέθυνση δεν ανήκαν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και η χρήση ορυκτών καυσίμων, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε η ενέργεια από ανανεώσιμες / ανακυκλώσιμες πηγές. Οι χώρες του ΟΟΣΑ παράγουν μεγαλύτερη οικονομική αξία ανά μονάδα χρησιμοποιούμενων υλικών πόρων από όσο το 1990. Οι προσπάθειες ανακύκλωσης των αποβλήτων αρχίζουν να αποδίδουν καρπούς και η χρήση θρεπτικών ουσιών στη γεωργία βελτιώνεται. Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται σε ένα συνδυασμό παραγόντων, όπως τις δράσεις πολιτικής, την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της κρίσης, την ανάπτυξη του τομέα υπηρεσιών, την εξαγωγή της παραγωγής που ρυπαίνει μεγάλο όγκο πόρων. Σε πολλούς τομείς η αύξηση της παραγωγικότητας είναι μικρή και οι περιβαλλοντικές πιέσεις παραμένουν μεγάλες.
- ii. Προστασία φυσικού κεφαλαίου. Έχει επιτευχθεί πρόοδος στη διαχείριση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων ως προς την ποσότητα, αλλά και ως προς την ποιότητα. Οι περιοχές με πλούσια βιοποικιλότητα συρρικνώνονται και πολλά οικοσυστήματα υποβαθμίζονται. Πολλά ζωικά και φυτικά είδη απειλούνται με εξαφάνιση και πολλά δάση απειλούνται από την υποβάθμιση και τη μετατροπή τους σε άλλα είδη γης. Οι πιέσεις στους υδατικούς πόρους παραμένουν υψηλές και σε ορισμένες περιπτώσεις η τοπική λειψυδρία ενδέχεται να ανακόπτει την οικονομική δραστηριότητα
- iii. Πράσινες οικονομικές ευκαιρίες. Οι βελτιωμένες υποδομές αποχέτευσης καθώς και ο περιορισμός της ρύπανσης ωφελούν την πλειοψηφία των ανθρώπων στις χώρες του ΟΟΣΑ. Σημαντικό ρόλο αποτελούν επίσης, η αναβάθμιση των παλαιωμένων εγκαταστάσεων ύδρευσης και αποχέτευσης και η αποτελεσματική επεξεργασία των λυμάτων σε μικρούς ή απομονωμένες οικισμούς.
- iv. Κοινωνική ένταξη. Υπάρχει μεγάλη επιτυχία μεταξύ των χωρών στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης μέσω νέων τεχνολογιών και καινοτομιών και οικονομικών ευκαιριών. Πάραυτα οι οικονομικές ευκαιρίες για θέσεις εργασίας και ανταγωνιστικότητα, παραμένουν ελάχιστες. Επίσης, υπάρχει αύξηση στον τομέα των δημόσιων δαπανών για έρευνα, ανάπτυξη και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης, παρόλο που η χρήση περιβαλλοντικών φόρων είναι διευρυμένη και εφαρμόζεται, παραμένει σε μικρότερο ποσοστό σε σχέση με τη φορολόγηση της εργασίας. Οι διεθνείς χρηματοοικονομικές ροές που προάγουν τον περιβαλλοντικό προσανατολισμό της ανάπτυξης εξελίσσονται. Νέες ευκαιρίες επίσης προέκυψαν τόσο από την έκδοση «πράσινων ομολόγων» από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και από τη διευκόλυνση των ιδιωτικών επενδύσεων από τους οργανισμούς εξωτερικών πιστώσεων για έργα που υπόκεινται σε αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η αναπτυξιακή βοήθεια για την προστασία του περιβάλλοντος διαρκώς αυξάνεται και οι ενισχύσεις για την παραγωγή ενέργειας από

ανανεώσιμες πηγές ξεπέρασαν τις ενισχύσεις για τις μη ανανεώσιμες πηγές. Οι χώρες συνεχίζουν να ενισχύουν την παραγωγή και την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων με πολλούς τρόπους.

- Βασικός Δείκτης

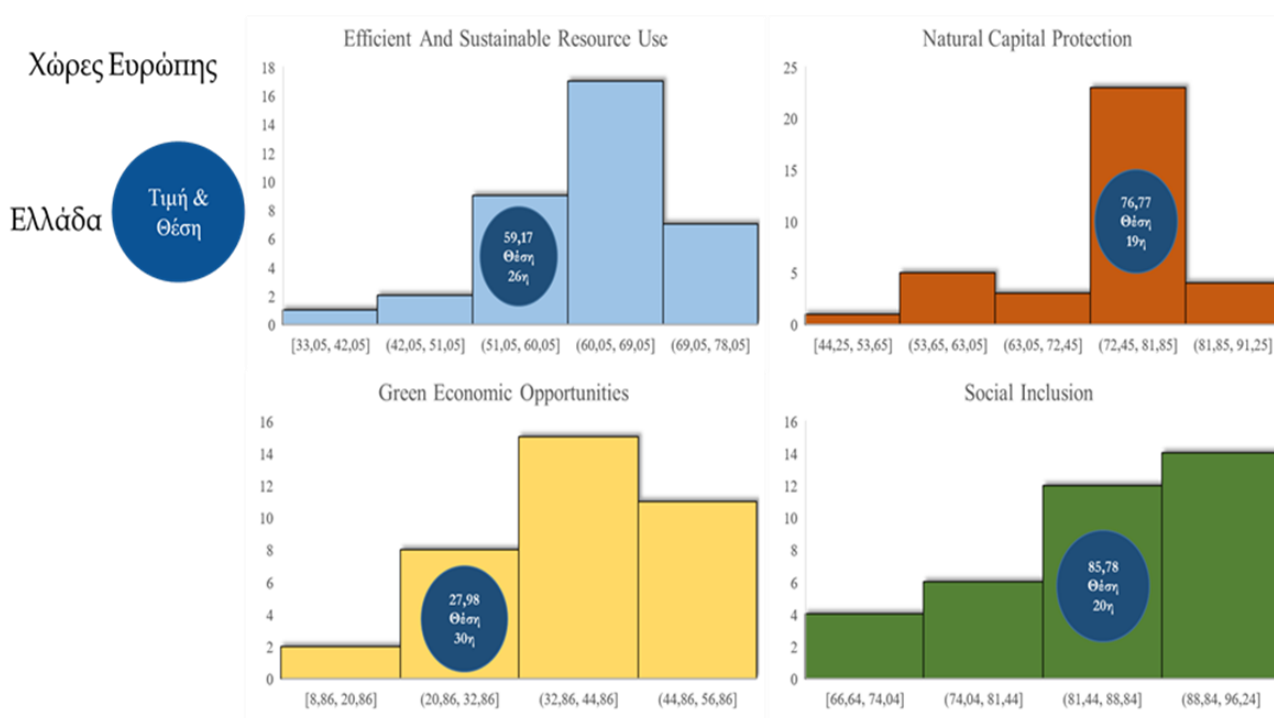

Σχήμα 3: <https://ggi-simtool-demo.herokuapp.com>

Από τις 36 χώρες της Ευρωπαϊκής Ηπείρου που παρουσιάζονται στο διάγραμμα, η Σουηδία, έχει τον υψηλότερο Δείκτη Πράσινης ανάπτυξης με βαθμολογία 78,87 απέχει όμως αρκετά από την επίτευξη του στόχου βιωσιμότητας του 100. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 26^η θέση μεταξύ των 36 παρουσιαζόμενων Ευρωπαϊκών Χωρών με τιμή 66,36 ⁴⁵.

⁴⁵ <https://ggi-simtool-demo.herokuapp.com/>, <https://greengrowthindex.gggi.org>

- Επιμέρους Δείκτες (Ιστογράμματα)

Σχήμα 4: <https://ggi-simtool-demo.herokuapp.com>, <https://greengrowthindex.gggi.org>.

Σε σχέση με τους επί μέρους δείκτες που συνθέτουν τον Δείκτη Πράσινης Μεγέθυνσης, η Ελλάδα κατέχει⁴⁶:

- 26^η θέση στον Δείκτη Αποτελεσματικής και Βιώσιμης Χρήση Πόρων
- 19^η θέση στον Δείκτη Προστασίας Φυσικού Κεφαλαίου
- 30^η θέση στον Δείκτη Ευκαιρίες Πράσινης Οικονομίας και
- 20^η θέση στον Δείκτη Κοινωνικής Ένταξης

2.4.3. Προτάσεις για ταχύτερη και δικαιότερη Πράσινη Μετάβαση

Ο Σύλλογος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ)⁴⁷, στο πλαίσιο του Special Report δημοσίευσε στις 14.11.2022 προτάσεις για την βιώσιμη ανάπτυξη. Στις προτάσεις αυτές συγκαταλέγονται το εθνικό σχέδιο για τη βιομηχανική συμβίωση και την μείωση της σπατάλης τροφίμων, καθώς και η διαμόρφωση και λειτουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου καταγραφής των μεγεθών της κυκλικής οικονομίας. Με τον

⁴⁶ <https://ggi-simtool-demo.herokuapp.com>, <https://greengrowthindex.gggi.org>

⁴⁷ <https://www.ot.gr/2022/11/14/green/sev-9-protaseis-gia-taxyteri-kai-dikaioteri-prasini-metavasi/>

όρο κυκλική οικονομία⁴⁸ νοείται ένα μοντέλο οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής παραγωγής και κατανάλωσης που στοχεύει στην οικοδόμηση μιας βιώσιμης κοινωνίας με βάση ένα κυκλικό μοντέλο. Στην δημοσίευση αναφέρονται προτάσεις για την ταχύτερη και δικαιότερη πράσινη ανάπτυξη. Οι προτάσεις έχουν ως ακολούθως:

1. Να δοθεί προτεραιότητα στο σχεδιασμό δράσεων εθνικού χαρακτήρα, όπως: εθνικό σχέδιο για τη βιομηχανική συμβίωση, εθνικό σχέδιο για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων.
2. Διαμόρφωση και λειτουργία ολοκληρωμένου πλαισίου καταγραφής των μεγεθών της κυκλικής οικονομίας (σύσταση Παρατηρητηρίου) για την παρακολούθηση της πορείας μετάβασης και τον έγκαιρο εντοπισμό αδυναμιών και καθυστερήσεων.
3. Εφαρμογή του θεσμοθετημένου τέλους υγειονομικής ταφής, όπως ισχύει σε 23 χώρες της Ε.Ε., σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 4819/2021, με στόχο να καταστεί η ταφή ακριβότερη της επεξεργασίας – διαχείρισης.
4. Επάρκεια υποδομών σε εγκαταστάσεις χωριστής συλλογής, επεξεργασίας, αξιοποίησης, με στόχο την ανάκτηση δευτερογενών υλικών (σε ικανές ποσότητες και με κατάλληλη ποιότητα).
5. Εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (ΠΔΣ), προτεραιότητα στη δημιουργία πλαισίου παρακολούθησης και διεύρυνση των υποχρεωτικών πράσινων κριτηρίων και σε άλλες κατηγορίες ΠΔΣ, όπως περί σχεδιασμού/κατασκευής οδοποιίας και έργων υποδομών και σχεδιασμού/κατασκευής κτιριακών υποδομών.
6. Ανάπτυξη προτύπων για δευτερογενή υλικά και καύσιμα.
7. Ενίσχυση των ελέγχων εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας μέσω ενεργοποίησης του θεσμού των ιδιωτών επιθεωρητών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση φαινομένων αθέμιτου ανταγωνισμού στη νέα, κυκλική, οικονομία.
8. Έκδοση προεδρικών διαταγμάτων για τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και πλήρη εναρμόνιση με τις σύγχρονες ευρωπαϊκές αλλά και διεθνείς πρακτικές προστασίας, ώστε να καταστεί εφικτή η ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε συμφωνία με τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
9. Επιτάχυνση των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης με την άμεση λειτουργία των μητρώων αξιολογητών ΜΠΕ, αλλά και των ελέγχων εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας με ενεργοποίηση του θεσμού των ιδιωτών επιθεωρητών.

⁴⁸ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Οι σχέσεις μεταξύ Οικονομικής Μεγέθυνσης – Οικονομικής Ανάπτυξης – Βιώσιμης Ανάπτυξης – Πράσινης Ανάπτυξης

3.1. Συσχετισμός της Οικονομικής Μεγέθυνσης – Οικονομικής Ανάπτυξης

Ο όρος οικονομική μεγέθυνση σημαίνει περισσότερο προϊόν, που μπορεί να προέρχεται είτε από μεγαλύτερες ποσότητες συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα – τεχνική πρόοδος) ή/και από μεγαλύτερη αποδοτικότητα των συντελεστών αυτών. Ενώ ο όρος οικονομική ανάπτυξη σημαίνει και περισσότερο προϊόν, αλλά και διαρθρωτικές μεταβολές στη σύνθεση του προϊόντος, στην κατανομή των συντελεστών παραγωγής κατά παραγωγικούς τομείς, στο τεχνολογικό και θεσμικό πλαίσιο, στην κοινωνική και πληθυσμιακή κατάσταση καθώς και στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

Εξετάζοντας τους παραπάνω παραγωγικούς συντελεστές μεταξύ αναπτυγμένων και λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών, διακρίνουμε τότε υπάρχει οικονομική μεγέθυνση και τότε οικονομική ανάπτυξη.

- Έδαφος:
 - i. Η επιφάνεια του οικονομικά εκμεταλλεύσιμου εδάφους αυξάνεται είτε με την αξιοποίηση ανεκμετάλλευτου εδάφους, είτε με την αποξήρανση επιφανειών που καλύπτονται από νερό. Έτσι, λόγω του ότι αυτή η δυνατότητα είναι περιορισμένη εξετάζεται κατά ένα ποσοστό από την θεωρία της ανάπτυξης και κατά ένα ποσοστό από την θεωρία της μεγέθυνσης.
 - ii. Ο βαθμός χρησιμοποίησης του εδάφους αντιστοιχεί στην θεωρία της μεγέθυνσης λόγω του ότι δεν μπορεί να αυξάνεται διαρκώς και λόγω της αποδοτικότητάς της χρησιμοποίησής του.
- Εργασία:
 - i. Ο πληθυσμός αποτελεί αντικείμενο εξέτασης της θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης.
 - ii. Το ποσοστό απασχολούμενων ως ποσοστό των ενεργών εργαζομένων δεν μπορεί να αυξάνεται κατά βούληση. Αποτελεί αντικείμενο εξέτασης της οικονομικής ανάπτυξης διότι στις λιγότερο αναπτυσσόμενες οικονομίες υπάρχει ανοιχτή και συγκαλυμμένη ανεργία.
 - iii. Ο εργάσιμος χρόνος είναι αντικείμενο της οικονομικής μεγέθυνσης διότι η μείωσή του θα πρέπει κάπου να σταματήσει.
 - iv. Ο βαθμός απασχόλησης, δηλαδή το ποσοστό ανέργων και εργαζόμενων, είναι αρκετά δύσκολο να διαχωριστεί καθότι στις αναπτυσσόμενες οικονομίες υπάρχει η τεχνολογική ανεργία ενώ στις λιγότερο αναπτυσσόμενες κυριαρχεί η συγκαλυμμένη ανεργία. Κατά συνέπεια αποτελεί αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης.

- v. Το ποσοστό των ασθενών δεν έχει σημασία για καμία από τις θεωρίες της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης.
- Κεφάλαιο:
 - i. Οι πρώτες ύλες αποτελούν αντικείμενο εξέτασης και των δύο θεωριών, οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, αφού η διαρκής μείωσή τους θα οδηγήσει στον τερματισμό κάθε οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης αν δεν βρεθούν υποκατάστατα αυτών ή δεν υπάρξει η επαναχρησιμοποίησή τους.
 - ii. Το απόθεμα κεφαλαίου αυξάνεται μέσω των επενδύσεων και εξαρτάται από το εθνικό προϊόν το οποίο αποτελεί αντικείμενο εξέτασης της οικονομικής μεγέθυνσης ή το ποσοστό των επενδύσεων το οποίο αποτελεί αντικείμενο εξέτασης της οικονομικής ανάπτυξης.
 - iii. Ο βαθμός χρησιμοποίησης του κεφαλαίου αποτελεί αντικείμενο εξέτασης της οικονομικής ανάπτυξης, εφόσον οι υποαπασχολούμενες ποσότητες δεν εξελίσσονται μακροχρόνια.
- Τεχνική Πρόοδος:
 Η τεχνική πρόοδος αναφέρεται σε όλους τους παραπάνω παραγωγικούς συντελεστές και εξετάζεται και από τις δύο θεωρίες οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης. Παλαιότερα θεωρούνταν το έδαφος ως ο παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ σήμερα θεωρείται το κεφάλαιο ή / και η εργασία.

Έτσι, η μεγέθυνση δεν ταυτίζεται με την ανάπτυξη. Η μεγέθυνση (ποσοτική συσσώρευση) δεν αποτελεί και ανάπτυξη (ποιοτική αύξηση), διότι δεν προϋποθέτει ισότητα και αποτελεσματικότητα στην κατανομή των πόρων. Έτσι υπάρχουν χώρες που παρουσιάζουν οικονομική μεγέθυνση χωρίς να παρατηρείται βελτίωση στη διανομή του εισοδήματος.

Έχει παρατηρηθεί, ότι οι χώρες που διαθέτουν φυσικό και ανθρώπινο πλούτο και διακρίνονται από μεγάλη εδαφική έκταση, συχνά, δεν μπορούν να διαφύγουν από τον φαύλο κύκλο της φτώχειας. Κι αυτό διότι, δεν διαθέτουν τις απαραίτητες δομές για να τον αξιοποιήσουν: θεσμικό πλαίσιο, ποιότητα εκπαίδευσης και τεχνολογικό επίπεδο. Και αντίθετα, έχει παρατηρηθεί, ότι χώρες μικρότερες σε γεωγραφική έκταση μπορεί να παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης και επίπεδα ανάπτυξης, λόγω συγκέντρωσης των δομών, αξιοποίησης και υπεραπόδοσης των συντελεστών παραγωγής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί όρο ευρύτερο αυτού της οικονομικής μεγέθυνσης. Είναι σαφές βέβαια ότι η οικονομική μεγέθυνση είναι πολύ σημαντικός παράγοντας που συμβάλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης. Σε κάθε περίπτωση κάθε κοινωνία, για να πραγματοποιήσει αλλαγές στις ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές δομές της, οι οποίες σταδιακά θα οδηγήσουν στην οικονομική ανάπτυξη χρειάζεται οικονομικούς πόρους για να χρηματοδοτήσει αυτές τις αλλαγές. Η εξεύρεση πόρων όμως, αποτελεί μάλλον αποτέλεσμα της οικονομικής μεγέθυνσης μία κοινωνίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η οικονομική μεγέθυνση είναι αναγκαία συνθήκη για την οικονομική ανάπτυξη αλλά δεν αποτελεί από μόνη της ικανή συνθήκη που θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε αυτή.

Ένα παράδειγμα που μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά σε όσα αναφέρονται παραπάνω είναι αυτό της Κίνας. Η χώρα αυτή τις τελευταίες δεκαετίες γνωρίζει οικονομική μεγέθυνση.

Σχήμα 5: Κατάταξη Κίνας σε σχέση με τις κοινωνικές συνθήκες (<https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2020/China/Fundamental%20Rights/>)

Παρόλα αυτά η χώρα αυτή, εξαιτίας του πολιτεύματος και της κυβέρνησης της δεν παρουσιάζει εξίσου καλά αποτελέσματα σε επίπεδο κοινωνικών συνθηκών εντός των οποίων διαβιώνει οι πολίτες της.

Έτσι εμφανίζεται να κατέχει πολύ χαμηλή θέση στην παγκόσμια κατάταξη σε σχέση με τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (126η μεταξύ 128 χωρών) αλλά και την θέση του πολίτη απέναντι στην κυβερνητική εξουσία λόγω ελλείψεως μηχανισμών ελέγχου της κυβερνητικής αυθαιρεσίας (122η θέση ανάμεσα σε 128 χώρες).

3.1. Συσχετισμός της Οικονομικής Ανάπτυξης – Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η οικονομική ανάπτυξη είναι το ζητούμενο κάθε οργανωμένης κοινωνίας. Μέσω αυτής επιτυγχάνεται η αύξηση του βιοτικού επιπέδου των μελών της, ενώ ταυτόχρονα οδηγούμαστε σε όλο και μεγαλύτερα επίπεδα ικανοποίησης και συνεκτικότητας μεταξύ των μελών της. Το ερώτημα όμως που τίθεται είναι, αν πρέπει μία κοινωνία να επιδιώκει την οικονομική ανάπτυξη με κάθε τρόπο προκειμένου να εξυπηρετήσει τις βραχυχρόνιες ανάγκες της στο πλαίσιο μίας ή δύο γενεών, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της το ενδεχόμενο κόστος που θα επιφέρει μία τέτοιου είδους οικονομική ανάπτυξη στις μελλοντικές γενιές.

Όπως αναφέραμε η οικονομική μεγέθυνση είναι αναγκαία συνθήκη για την οικονομική ανάπτυξη, αλλά δεν αποτελεί από μόνη της ικανή συνθήκη που θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε αυτή. Προκειμένου επομένως να μπορέσει μία κοινωνία να οδηγηθεί σε οικονομική μεγέθυνση η οποία σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες θα την οδηγήσει τελικά σε οικονομική ανάπτυξη, επιλέγει μεθόδους που δεν οδηγούν την οικονομία σε μία διαχρονική άνθηση. Έτσι, με την πάροδο του χρόνου συνήθως, εξαλείφονται οι συνθήκες που οδήγησαν σε οικονομική μεγέθυνση με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι οικονομικοί πόροι μίας κοινωνίας, γεγονός που οδηγεί τελικά στην αντιστροφή της οικονομικής ανάπτυξης που είχε επιτευχθεί.

Είναι σύνηθες, αλλά όχι ορθό ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη να περιορίζεται σχετικά με το πώς οι διαδικασίες που οδηγούν σε ένα όλο και καλύτερο βιοτικό επίπεδο μία κοινωνία επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον. Όπως ήδη αναφέρθηκε όμως η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αναφέρεται σε μορφή αναπτυξιακής πολιτικής η οποία επιδιώκει να ικανοποιήσει τις α) οικονομικές, β) κοινωνικές και γ) περιβαλλοντικές ανάγκες της κοινωνίας κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τη βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και κυρίως, τη μακροπρόθεσμη ευημερία⁴⁹. Βασίζεται στην παραδοχή ότι η ανάπτυξη πρέπει να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ευημερία των επόμενων γενεών. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι δημιουργούνται όλες οι ικανές εκείνες συνθήκες για μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη με ταυτόχρονη εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ευημερίας αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να μην είναι βιώσιμη εφόσον δεν ικανοποιείται μία ή και περισσότερες από τις τρεις παραπάνω αναφερόμενες ανάγκες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα μίας χώρας που εμφάνισε μη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, κυρίως λόγω της μη εξασφάλισης των οικονομικών αναγκών των επόμενων γενιών είναι η Ελλάδα. Τις δεκαετίες μετά την μεταπολίτευση η χώρα γνώρισε ένα υψηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης το οποίο όμως στηρίχτηκε κατά κύριο λόγο σε πόρους μίας οικονομικής μεγέθυνσης που προέκυψαν από την αύξηση της κατανάλωσης

⁴⁹ I. Βαβούρας (2016), *Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1, κεφ.9, κεφ.11.*

μέσω του δανεισμού και όχι από την αύξηση των πραγματικών παραγωγικών συντελεστών της χώρας.

Προκειμένου να μπορέσουν να διατηρηθούν αυτά τα υψηλά μεγέθη κατανάλωσης και μη παράγοντας η χώρα επαρκείς ποσότητες αγαθών για εσωτερική κατανάλωση ή για εξαγωγές, οδηγηθήκαμε διαχρονικά, σε μεγάλα ελλείμματα του Ισοζυγίου εξαγωγών – εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών, γεγονός που οδήγησε όλα αυτά τα χρόνια σε μεγάλα ελλείμματα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της χώρας⁵⁰.

Η χώρα μη παράγοντας αρκετά αλλά και μη πραγματοποιώντας επενδύσεις σε τομείς που θα εξασφάλιζαν τη διατήρηση ενός μελλοντικού επιπέδου οικονομικής μεγέθυνσης που θα απέφερε στο Κράτος μόνιμους πόρους για την πραγματοποίηση δαπανών σχετικών με την οικονομική ανάπτυξη, οδηγήθηκε στην λύση του συνεχόμενου εξωτερικού δανεισμού για την κάλυψη των δημοσιονομικών της ελλειμμάτων. Η διαχρονική εμφάνιση Δίδυμων Ελλειμμάτων⁵¹ στην Ελληνική Οικονομία οδήγησε τελικά στην δημοσιονομική κρίση του 2009-2010 η οποία οδήγησε τις γενιές που δεν συντέλεσαν ουσιαστικά στην δημιουργία του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους να επωμιστούν τα βάρη αποπληρωμής τους, δεσμεύοντας τους διαθέσιμους πόρους που έχουν στη διάθεσή τους για να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.

Από το παράδειγμα της Ελλάδος μπορούμε να εκφράσουμε την άποψη ότι η δημιουργούμενη οικονομική ανάπτυξη που παρατηρήθηκε τα έτη προ του 2010 στηρίχθηκε σε πόρους που προήλθαν από μία επιφανειακή και με ημερομηνία λήξης οικονομική μεγέθυνση. Αναγκαστικά επομένως οι μελλοντικές γενιές Ελλήνων θα αναγκαστούν να χρησιμοποιήσουν μεγάλο μέρος από τους φυσικούς και λοιπούς πόρους που έχουν στη διάθεσή τους, για την κάλυψη των χρεών που δημιούργησε η μη βιώσιμη ανάπτυξη και η υπερκατανάλωση των παλαιότερων γενιών που χρηματοδοτήθηκε από αλόγιστο δανεισμό.

Συμπερασματικά επομένως μπορούμε να πούμε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι εκείνη η μορφή οικονομικής ανάπτυξης η οποία δεν καλύπτει μόνο τις ανάγκες της παρούσας γενεάς αλλά δημιουργεί τις ικανές εκείνες συνθήκες που θα αυξήσουν ή τουλάχιστον δεν θα επηρεάσουν αρνητικά τους πόρους και τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύψουν με την σειρά τους τις δικές τους ανάγκες. Άρα η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί έννοια ευρύτερη που ξεπερνά την παραδοσιακή προσέγγιση της οικονομικής ανάπτυξης και θέτει τις προϋποθέσεις στο πως αυτή η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να επιτυγχάνεται.

⁵⁰ έλλειμμα στο δημοσιονομικό ισοζύγιο προκαλεί έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

⁵¹ Το φαινόμενο της εμφάνισης ελλείμματος στον κρατικό προϋπολογισμό με την παράλληλη εμφάνιση ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών.

3.2. Συσχετισμός Βιώσιμης Ανάπτυξης - Οικονομικής Μεγέθυνσης - Πράσινης Μεγέθυνσης

Μία από τις βασικές προϋποθέσεις που θέτει η βιώσιμη ανάπτυξη είναι και η μη διατάραξη της ισορροπίας της σχέσης ανθρώπου – περιβάλλοντος. Έτσι πρέπει να τίθενται προϋποθέσεις και περιορισμοί που να διασφαλίζουν ότι η επίτευξη της όποιας οικονομικής ανάπτυξης θα πρέπει να είναι βιώσιμη και να εξασφαλίζει οπωσδήποτε υψηλά επίπεδα προστασίας για τη ατμόσφαιρα, την γη και την θάλασσα.

Είναι κοινή διαπίστωση πως η ποιότητα του περιβάλλοντος χειροτερεύει στα πρώτα στάδια της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης και βελτιώνεται καθώς οι οικονομίες αναπτύσσονται. Στα πρώτα στάδια της βιομηχανικής ανάπτυξης κυβερνήσεις και κοινωνίες δίνουν προτεραιότητα στην αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης και όχι στην περιβαλλοντική προστασία. Όταν οι οικονομίες αναπτυχθούν καθίσταται δυνατή η επίγνωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Η πράσινη μεγέθυνση αποτελεί την μορφή εκείνη της οικονομικής μεγέθυνσης η οποία προσθέτει στον παράγοντα της οικονομίας και το περιβάλλον.

Η έννοια της πράσινης μεγέθυνσης παρέχει ωφέλειες τόσο για το περιβάλλον όσο και για την οικονομία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο πώς θα βελτιωθεί η περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Έτσι η έννοια της πράσινης μεγέθυνσης επιτυγχάνεται⁵² :

1. Με τον περιορισμό των περιβαλλοντικών πιέσεων που προκαλούνται από την οικονομική μεγέθυνση, προωθώντας την οικολογική αποτελεσματικότητα, βελτιώνοντας την περιβαλλοντική βιωσιμότητα στην παραγωγή και την κατανάλωση και εσωτερικεύοντας το περιβαλλοντικό κόστος στις τιμές αγοράς.
2. Με τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των κρατών μελών αλλά και άλλων κρατών που ενδιαφέρονταν, μέσω της υιοθέτησης συστήματος πράσινων λογαριασμών και οικολογικών φόρων (οι ρυπογόνες δραστηριότητες φορολογούνται περισσότερο) και της σωστής διαχείρισης των φυσικών πόρων και των αποβλήτων.
3. Με την προώθηση παράλληλα του περιβάλλοντος και της οικονομίας προσπαθώντας να γίνει όσο το δυνατόν καλύτερη εκμετάλλευση των επενδύσεων που γίνονται σε υποδομές και στη βιομηχανία, ώστε να είναι αποδεκτές περιβαλλοντικά.

Η πράσινη μεγέθυνση δεν αποτελεί επομένως, απλά την οικονομική μεγέθυνση αλλά ενσωματώνει και την περιβαλλοντική διάσταση. Η προσέγγιση της πράσινης μεγέθυνσης υιοθετήθηκε αρχικά σε επίπεδο διεθνών οργανισμών από την 5η

⁵² Βαβούρας Ι., (2011). «Πράσινη ανάπτυξη: Ορισμένες επισημάνσεις και συγκρίσεις με την αειφόρο ανάπτυξη» ,σε Τσάλτας Γ., και Κατσιμπάρδης Κ., (επιμ), Κοπεγχάγη 2009: Το Περιβάλλον στη Δίλη μιας Παγκόσμιας Κρίσης, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, σσ.299-310.

Διυπουργική Διάσκεψη για το περιβάλλον και την ανάπτυξη στην Ασία και τον Ειρηνικό. Τα επιτακτικά ζητούμενα της διάσκεψης ήταν η διερεύνηση ενός προτύπου περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης (πράσινη μεγέθυνση). Η πράσινη μεγέθυνση διακηρυσσόταν ότι θα παρείχε επωφελή λύση για το περιβάλλον και την οικονομία περιορίζοντας τις περιβαλλοντικές πιέσεις που προκαλεί η οικονομική μεγέθυνση, βελτιώνοντας τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των κρατών με την εισαγωγή ενός συστήματος «πράσινων» λογαριασμών, την εισαγωγή οικολογικών φόρων και την κατάλληλη διαχείριση των φυσικών πόρων και των αποβλήτων.

Το 2009 το Συμβούλιο των Υπουργών των χωρών μελών του ΟΟΣΑ, υπέγραψε διακήρυξη της πράσινης μεγέθυνσης, με την οποία ενθάρρυναν τις πράσινες επενδύσεις και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Οι πράσινες επενδύσεις οι πράσινες επενδύσεις θα συνέβαλαν στην ανάκαμψη της οικονομίας και θα βοηθούσαν στην κατασκευή περιβαλλοντικά φιλικών υποδομών.

Είναι φανερό ότι η πράσινη μεγέθυνση στηρίζεται στη στρατηγική επιλογή της οικονομικής μεγέθυνσης και όχι της βιώσιμης ανάπτυξης. Κατά συνέπεια θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η πράσινη μεγέθυνση έχει απομακρυνθεί από τη μονοδιάστατη έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης. Παράλληλα αγνοεί την κοινωνική διάσταση που αποτελεί βασική συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το βασικότερο επιχείρημα που έχει χρησιμοποιηθεί για την εγκατάλειψη της βιώσιμης ανάπτυξης υπέρ της πράσινης μεγέθυνσης είναι ότι μέχρι σήμερα η βιώσιμη ανάπτυξη παραμένει μια γενική έννοια χωρίς συγκεκριμένο περιεχόμενο.

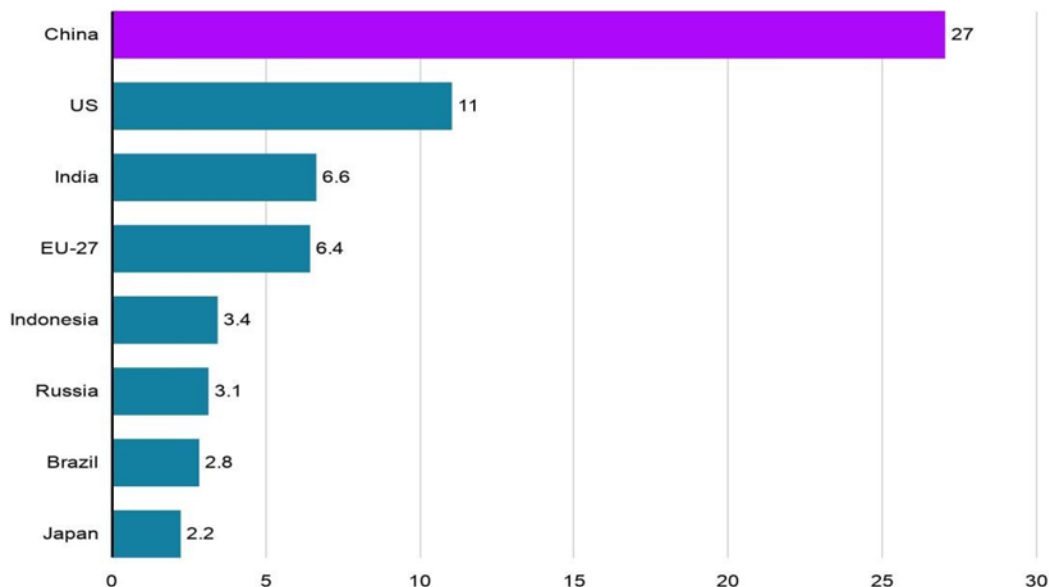
Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο κόστος και όφελος των οικονομικών δραστηριοτήτων δεν είναι εύκολο εγχείρημα κυρίως σε ότι αφορά την εκτίμηση του κοινωνικού κόστους και οφέλους. Συμπερασματικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι η πράσινη μεγέθυνση παραμένει σε μεγάλο βαθμό ένα «πολιτικό ιδεολόγημα» χωρίς να έχει εξελιχθεί σε μια αυστηρά προσδιορισμένη έννοια και μεθοδολογία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα χωρών που γνώρισαν οικονομική μεγέθυνση χωρίς όμως να λαμβάνουν υπόψη της διάσταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αυτή είχε είναι χώρες της Ασίας όπως η Κίνα η Ινδία κ.λπ.

Για παράδειγμα η Κίνα προκειμένου να επιτύχει πολύ υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης τις τελευταίες δεκαετίες αγνόησε τις αρνητικές περιβαλλοντικές συνέπειες που η ανάπτυξη αυτή επέφερε. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας που έγινε από τον οργανισμό Rhodium Group που ειδικεύεται σε μελέτες για ζητήματα που απασχολούν την παγκόσμια κοινότητα, το 2019 η Κίνα ήταν υπεύθυνη για το 27% των εκπομπών

βλαβερών αερίων παγκοσμίως. Πρόκειται για «επίδοση» μεγαλύτερη από εκείνη όλων των ανεπτυγμένων χωρών μαζί⁵³.

Greenhouse gas emissions (%)

Source: Rhodium Group

BBC

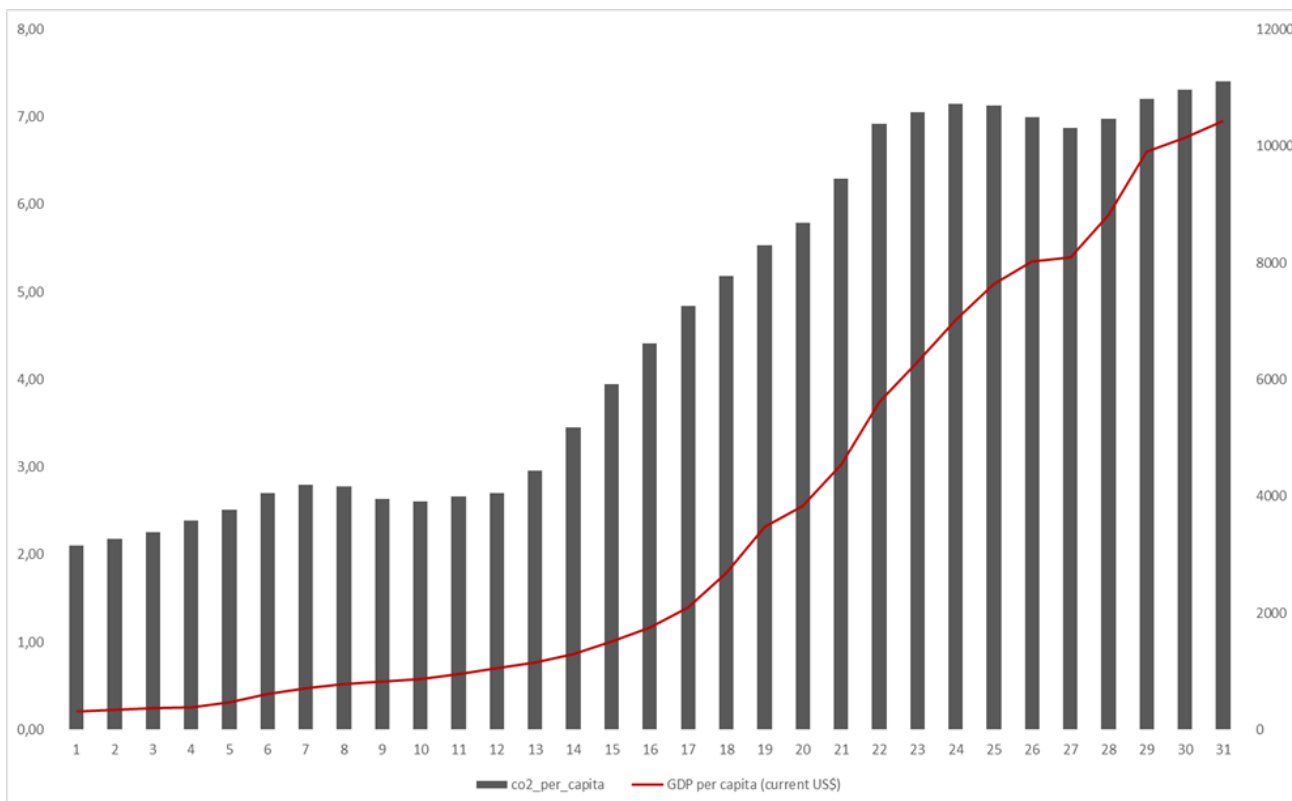
Γράφημα 1: 3.1: Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (2019) (<https://www.bbc.com/news/world-asia-57018837>)

Υπολογίζεται ότι 1,24 εκατομμύρια άνθρωποι πέθαναν από έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση στη ΛΔΚ το 2017, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη στο ιατρικό περιοδικό *The Lancet*⁵⁴. Από το 2000, ο αριθμός των ανθρώπων που έχουν πεθάνει από την ατμοσφαιρική ρύπανση στη ΛΔΚ ξεπερνά τα 30 εκατομμύρια, σύμφωνα με το περιοδικό *New Scientist*⁵⁵.

⁵³ Βαβούρας Ι., (2011). «Πράσινη ανάπτυξη: Ορισμένες επισημάνσεις και συγκρίσεις με την αειφόρο ανάπτυξη» ,σε Τσάλτας Γ., και Κατσιμπάρδης Κ., (επιμ), Κοπεγχάγη 2009: Το Περιβάλλον στη Δίνη μιας Παγκόσμιας Κρίσης, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, σσ.299-310.

⁵⁴ <https://www.bbc.com/news/world-asia-57018837>

⁵⁵ <https://www.bbc.com/news/world-asia-57018837>

Γράφημα 2: 3.2: Εκπομπές CO2 και Α.Ε.Π. κατά κεφαλήν (<https://www.worldbank.org>)

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η πράσινη μεγέθυνση αποτελεί συγκεκριμένο τρόπο οικονομικής μεγέθυνσης που έχει ως σκοπό την αποφυγή των σφαλμάτων του παραδοσιακού προτύπου της μη βιώσιμης περιβαλλοντικά οικονομικής μεγέθυνσης που πολλές χώρες ακολουθούσαν στο παρελθόν, η οποία περιγράφεται συνοπτικά με τη ρήση «πρώτα μεγέθυνση, αργότερα καθαρισμός» («grow first, clean up later»). Ένα από τα πλέον επιτακτικά ζητούμενα είναι η διερεύνηση ενός προτύπου περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης (environmentally sustainable economic growth), η οποία αποκαλείται «πράσινη μεγέθυνση» («green growth»). Η πράσινη μεγέθυνση αποσκοπεί στο να παρέχει μια αμοιβαία επωφελή λύση (win-win solution) για το περιβάλλον και την οικονομία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Ο στόχος θα επιτευχθεί περιορίζοντας τις περιβαλλοντικές πιέσεις που προκαλεί η οικονομική μεγέθυνση, κυρίως με τη βελτίωση της οικολογικής αποτελεσματικότητας, την εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους στις τιμές αγοράς και τη βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στην παραγωγή και την κατανάλωση.⁵⁶

⁵⁶ United Nations Economic and Social Council, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Annotated Provisional Agenda, E/ESCAP/SO/MCED(05)/L.2, 2005.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι βασικοί στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵⁷ είναι:

- Να προωθήσει μία ισορροπημένη και σταθεροποιημένη οικονομική και κοινωνική πρόοδο των κρατών μελών της,
- Να ενισχύσει τα συμφέροντα των κρατών μελών της,
- Να αναπτύξει στενή συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.

Για την πραγματοποίηση των παραπάνω στόχων τα κράτη μέλη έχουν προβεί σε μία σειρά από μέτρα, όπως την κατάργηση των δασμών για την ομαλή διακίνηση προϊόντων και παραγωγικών συντελεστών ανάμεσά τους. Επίσης, έχουν οριοθετήσει ένα κοινό δασμολόγιο προς τις τρίτες χώρες και έχουν αναπτύξει κοινές κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές οι οποίες αντικατέστησαν ή / και συμπλήρωσαν τις πολιτικές στον κλάδο του περιβάλλοντος, της γεωργίας και της βιομηχανίας. Στην πραγματοποίηση των στόχων της, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιούργησαν μία ενιαία νομισματική πολιτική με κοινό νόμισμα καθώς και μία εθνική ιθαγένεια η οποία δημιούργησε υποχρεώσεις και δικαιώματα προς τους πολίτες των κρατών μελών της. Τέλος, τα κράτη μέλη συνεργάστηκαν για την άσκηση αποτελεσματικότερης εξωτερικής πολιτικής και για την ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών της.

4.1. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της ανθρωπότητας, το οποίο έχει ευαισθητοποιήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση⁵⁸. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε μία σειρά από περιβαλλοντικά μέτρα βάσει ορισμένων προγραμμάτων τα οποία έλαβαν χώρα από το έτος 1973 και συνεχίζονται. Στόχος αυτών η διατήρηση, η προστασία και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, η προστασία της ανθρώπινης υγείας και η ταυτόχρονη εξασφάλιση μιας λογικής χρήσης των πόρων. Μία από τις προτεραιότητες⁵⁹ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2019 – 2024, είναι ο μετασχηματισμός της σε μία σύγχρονη οικονομία, ανταγωνιστική διατηρώντας το φυσικό περιβάλλον της Ευρώπης και δημιουργώντας ως το 2050 μία Ευρώπη με ουδέτερο ισοζύγιο του διοξειδίου του άνθρακα που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους φυσικούς πόρους. Έτσι τον Νοέμβριο 2019 υπογράφηκε η «Πράσινη

⁵⁷ Το τμήμα αυτό του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.33.

⁵⁸ Το τμήμα αυτό του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.33.

⁵⁹ https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_el

Συμφωνία»⁶⁰, έχοντας ως σκοπό την δημιουργία μίας Ευρώπης η οποία θα αποτελέσει την πρώτη ουδέτερη κλιματικά ήπειρο έως το 2050 τονώνοντας την οικονομία, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και προστατεύοντας το φυσικό περιβάλλον. Προσδοκία της η μείωση κατά 55% των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 σε σχέση με τα επίπεδα που υπήρχαν το έτος 1990 και η δενδροφύτευση τριών (3) δις δέντρων σε όλη την Ευρώπη. Για την υλοποίηση των στόχων και των σκοπών της, συστήνει το κοινωνικό ταμείο για το κλίμα. Το ταμείο αυτό θα παράσχει ειδική χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για να βοηθήσει τους ευάλωτους πολίτες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις να επενδύσουν σε μέτρα ενεργειακής απόδοσης. Τέτοια μέτρα αποτελούν η μόνωση κατοικιών, οι αντλίες θερμότητας, οι ηλιακοί συλλέκτες. Θα είναι επίσης σε θέση να παρέχει άμεση εισοδηματική στήριξη που θα καλύπτει έως και το 37,5% των νέων εθνικών κοινωνικών σχεδίων για το κλίμα. Θα αρχίσει να λειτουργεί το 2026, πριν από την έναρξη ισχύος του νέου Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ)⁶¹ για τα καύσιμα μεταφορών και κτιρίων, και θα χρηματοδοτηθεί με 65 δισ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, συν 25% συγχρηματοδότηση από τα κράτη μέλη.

Έτσι, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, θα καταφέρει να βελτιώσει την υγεία και την οικονομική και κοινωνική ευημερία τόσο των σημερινών πολιτών, όσο και των μελλοντικών γενεών. Αυτό θα το επιτύχει παρέχοντας : καθαρό αέρα, καθαρό νερό, ενεργειακά αποδοτικά κτίρια και εγκαταστάσεις, υγιεινά τρόφιμα, μεγαλύτερη γκάμα δημόσιων συγκοινωνιών, καθαρότερη ενέργεια, προϊόντα τα οποία θα ανακυκλώνονται και θα έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, θέσεις εργασίας ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις, ανταγωνιστική βιομηχανία.

4.2. Οι εκθέσεις βιωσιμότητας που επέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πορεία της βιωσιμότητας

Μία από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, αποτελεί η αναθεώρηση του πλαισίου μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης από τις επιχειρήσεις⁶². Ενθαρρύνει τις εταιρείες ώστε στην καθημερινή τους δραστηριότητα να ενσωματώνουν λειτουργίες και καινοτομίες οι οποίες οδηγούν σε βιωσιμότητα και βοηθούν σε επενδύσεις για την χρηματοδότηση προς την Πράσινη μετάβαση. Πρόσφατα λοιπόν (Ιούνιος 2022), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, συμφώνησαν σε μία σειρά από κανόνες του νέου πλαισίου για την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες. Η νέα αυτή

⁶⁰ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el

⁶¹ Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής της Ε. Ε. για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής καθώς και το βασικό της εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

⁶² https://www.sev.org.gr/arthografia_mme/kritiria-esg-ektheseis-viosimotitas-to-neo-evropaiko-plaisio-kai-ti-simainei-gia-tis-epicheiriseis/

οδηγία για την πορεία της βιωσιμότητας, έλαβε το όνομα «Οδηγία αναφοράς εταιρικής βιωσιμότητας» (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD). Η οδηγία CSRD θα έχει εφαρμογή από 01.01.2024 σε τακτά χρονικά στάδια ανάλογα με το μέγεθος και τον τύπο κάθε εταιρείας. Με την οδηγία οι εκθέσεις βιωσιμότητας γίνονται πιο αυστηρές, σε έξι (6) σημεία. Αυτά έχουν ως εξής:

1. Αρχικά υπήρχε περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων, οι οποίες ήταν υποχρεωμένες να συμμετέχουν και να υποβάλλουν εκθέσεις βιωσιμότητας, δημοσιεύοντας μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Αφορούσε κυρίως επιχειρήσεις με πληθυσμό εργαζομένων άνω των 500. Με την νέα οδηγία όμως, αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός αυτός, αναφέροντας για την συμμετοχή όλων των μεγάλων επιχειρήσεων, πλην των πολύ μικρών επιχειρήσεων, ήτοι 49.000 από 11.000 που ήταν αρχικά.
2. Η Συμβουλευτική Ομάδα διαμορφώνει πρότυπα, τα οποία αφορούν χρηματοοικονομικές αναφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα πρότυπα αυτά, προσδιορίζουν υποχρεωτικά το είδος και το περιεχόμενο των πληροφοριών σχετικά με την βιωσιμότητα.
3. Υπάρχει πρόβλεψη ώστε να γνωστοποιούνται πληροφορίες οι οποίες παρέχουν μεγάλη λεπτομέρεια σχετικά με το περιβάλλον, την κοινωνία και την διακυβέρνηση και ανά κλάδο των επιχειρήσεων. Για τις μικρότερες επιχειρήσεις υπάρχει πρόβλεψη για μειωμένη παροχή πληροφοριών.
4. Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να παρέχουν πληροφορίες για την κατανόηση του τρόπου βιωσιμότητας σε σχέση με την εξέλιξή της, τις επιδόσεις της και την θέση της και γενικότερα με την βιωσιμότητά της.
5. Σημαντικός λόγος γίνεται της ανάγκης για συνεκτίμηση ανά κλάδο δραστηριότητας των επιχειρήσεων, πάνω σε θέματα βιωσιμότητας. Δεν υπάρχει απόλυτος προσδιορισμός της κατηγοριοποίησης ακόμα, αλλά επίκειται στο άμεσο μέλλον λόγω υψηλού αντίκτυπου στο περιβάλλον και την κοινωνία.
6. Οι εκθέσεις βιωσιμότητας θα ελέγχονται υποχρεωτικά από ανεξάρτητους ελεγκτές οι οποίοι θα πιστοποιούν την πορεία της βιωσιμότητας.

Συνεπώς, για να υπάρχει μία αξιόπιστη πληροφόρηση, απαιτείται λειτουργικότητα και ισορροπία. Οι νέοι κανόνες για τις εκθέσεις βιωσιμότητας, έχουν ως απώτερο σκοπό τόσο να ικανοποιήσουν την ανάγκη των επενδυτών για έγκυρη πληροφόρηση, όσο και να ικανοποιήσουν τις επιχειρήσεις για να παράσχουν με κάθε δυνατό τρόπο την πληροφόρηση. Η επιτυχία του επιτεύγματος αυτού έγκειται στην ικανοποίηση των αναγκών ώστε να παρέχουν την πληροφορία με την λιγότερη γραφειοκρατία. Για την επίτευξη του εγχειρήματος θα πρέπει τα ευρωπαϊκά πρότυπα να επικεντρωθούν σε όγκο πληροφοριών ο οποίος εξασφαλίζει μία αποτελεσματική ενημέρωση με ταυτόχρονη γνωστοποίηση αξιόπιστων στοιχείων.

Έτσι, πρέπει να ενσωματώνονται δοκιμασμένες καλές πρακτικές, οι οποίες ήδη εφαρμόζονται από επιχειρήσεις για την σύνταξη των εκθέσεων της βιώσιμης ανάπτυξης. Τέτοιες εκθέσεις υποβάλλονται από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη

διεθνώς και καλούνται να ικανοποιήσουν απαιτήσεις από πολλαπλά συστήματα πληροφόρησης, όπως λόγω χάρη επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε θέματα κλιματολογικά. Στόχος επίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η πληροφόρηση από την πλευρά των εταιρειών, χρήσιμων πληροφοριών αποφεύγοντας την γνωστοποίηση στοιχείων είτε που δεν απαιτούνται είτε που επαναλαμβάνονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. Αξιολόγηση του βαθμού επιτυχίας των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης μέχρι σήμερα

Τον Σεπτέμβριο του 2015⁶³, η διεθνής κοινότητα ενέκρινε την ατζέντα του 2030 και τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Με αυτόν τον τρόπο, τα 193 κράτη μέλη του ΟΗΕ υπέγραψαν 17 στόχους για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Νωρίτερα το ίδιο έτος, είχε εγκριθεί η Ατζέντα Δράσης της Αντίς Αμπέμπα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, καθώς και η σύναψη της Συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα. Από την αρχή, οι αρχηγοί κρατών συμφώνησαν ότι κάθε έτος ορισμένες από τις χώρες (περίπου 40) θα πρέπει να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πρόοδό τους προς τους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), τις λεγόμενες «εθελοντικές εθνικές αναθεωρήσεις» (VNR) και ότι οι ηγέτες θα συναντώνται κάθε τέσσερα χρόνια να εξετάζουν εκ νέου την παγκόσμια πρόοδο των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και να συμφωνούν προς τον ρυθμό επιτυχίας τους. Τον Ιούλιο του 2023, η ΕΕ πρόκειται να παρουσιάσει την πρώτη της εθελοντική αναθεώρηση σε επίπεδο Ένωσης στα Ηνωμένα Έθνη. Με αυτόν τον τρόπο η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορέσει να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στη διεθνή κοινότητα και να αποδείξει δέσμευση και ηγεσία στους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Τον Σεπτέμβριο του 2023, οι αρχηγοί των Κρατών θα συναντηθούν υπό την αιγίδα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη για την δεύτερη σύνοδο κορυφής για την βιωσιμότητα (η πρώτη πραγματοποιήθηκε το 2019). Τον Σεπτέμβριο του 2024, η σύνοδος κορυφής θα συζητήσει το ενδεχόμενο υπογραφής Συμφώνου για το μέλλον το οποίο θα περιλαμβάνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις των πολυμερών θεσμών και τη βιώσιμη αναπτυξιακή χρηματοδότηση. Η Έκθεση του έτους 2022 για την Αειφόρο Ανάπτυξη της Ευρώπης (ESDR 2022) στοχεύει να συμβάλει στην ενίσχυση της ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους ΣΒΑ στο εσωτερικό και διεθνώς.

⁶³ Το τμήμα αυτού του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση «Europe Sustainable Development Report 2022. Achieving the SDGs: Europe's Compass in a Multipolar World. Includes the SDG Index for the European Union, its member states and partner countries».

Ο βαθμός επιτυχίας της βιώσιμης ανάπτυξης αποτυπώνεται στους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης⁶⁴⁶⁵. Οι Στόχοι αποτελούν την φιλοδοξία όλων για τον επιθυμητό – ιδανικό κόσμο, απαλλαγμένο από φτώχεια και στέρηση, με δικαιοσύνη και σεβασμό προς τους φυσικούς πόρους έως το έτος 2030. Οι συμφωνηθέντες στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης είναι οι εξής:

- ❖ **Στόχος 1** : Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές φτώχειας. Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους κάθε ηλικίας και κάθε φύλου. Εξάλειψη έως το έτος 2030 της φτώχειας της οποίας μετράτε με βάσει τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερο από 1,25 δολάρια ανά ημέρα. Διασφάλιση της ύπαρξης ίσων δικαιωμάτων πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, νέα τεχνολογίες και φυσικούς πόρους.
- ❖ **Στόχος 2** : Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε την διατροφή και προάγουμε την βιώσιμη αγροτική παραγωγή. Έως το έτος 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση για όλους τους ανθρώπους κάθε ηλικίας επαρκή τροφή και καλή διατροφή. Αύξηση της γεωργικής παραγωγής και της κτηνοτροφίας. Αύξηση των επενδύσεων στην αγροτική έρευνα και στην τεχνολογική ανάπτυξη. Υπολογίζεται ότι 795 εκατομμύρια άνθρωποι υποσιτίζονται.
- ❖ **Στόχος 3** : Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες. Ένας από τους βασικούς στόχους έως το έτος 2030, είναι η μείωση της μητρικής θνησιμότητας σε 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις, καθώς, και των νεογνών και παιδιών, τερματισμός των επιδημιών και μείωση της πρόωρης θνησιμότητας από μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας. Μείωση των θανάτων από τροχαία δυστυχήματα. Διασφάλιση της υγειονομικής περίθαλψης για όλους. Επίσης, ανάπτυξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων για μεταδοτικές ασθένειες, καθώς και αύξηση των χρηματοδοτήσεων για την υγεία και τις προσλήψεις, την εκπαίδευση και την διατήρηση του υπάρχοντος υγειονομικού δυναμικού.
- ❖ **Στόχος 4** : Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες δια βίου μάθησης για όλους. Έως το έτος 2030, διασφάλιση ότι κάθε άνθρωπος θα έχει μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις μεταξύ των φύλων και των ηλικιών. Στις αναπτυσσόμενες χώρες υπολογίζεται ότι 57 εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούν να μην πηγαίνουν στο σχολείο.
- ❖ **Στόχος 5** : Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και κοριτσιών. Τερματισμός κάθε μορφής διάκρισης και βίας.
- ❖ **Στόχος 6** : Διασφαλίζουμε την διαθεσιμότητα και την βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους. Έως το 2030, ισότιμη πρόσβαση σε πόσιμο νερό για όλους και σε εγκαταστάσεις υγιεινής.

⁶⁴ Το τμήμα αυτού του κεφαλαίου στηρίζεται : «Οι επιπτώσεις της Πανδημίας στην βιώσιμη ανάπτυξη», Κωνσταντίνος Μιχαλόπουλος, <https://www.capital.gr/me-apopsi/3586219/oi-epiptoseis-tis-pandimias-sti-biosimi-anaptixi>

⁶⁵ <https://www.mononews.gr/afieromata/nature-matters/viosimi-anaptixi-erotisis-ke-apantis-gia-ola-osa-prepi-naxeroume>

Αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων, βουνών, δασών, υδροβιότοπων, ποταμιών και λιμνών. Χαρακτηριστικό είναι ότι 663 εκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε νερό.

- ❖ **Στόχος 7 :** Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους. Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες ενέργειας για όλους. Σπουδαιότητα όλων η σημαντική αύξηση του μεριδίου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα.
- ❖ **Στόχος 8 :** Προάγουμε την διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους. Επίτευξη υψηλών επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας. Μείωση του ποσοστού ανεργίας και μη εκπαίδευσης. Διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.
- ❖ **Στόχος 9 :** Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε τη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία. Δημιουργία ποιοτικών, βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών και αναβάθμιση αυτών, οι οποίες θα αυξάνουν την αποδοτική χρήση των πόρων ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση καθαρών και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων.
- ❖ **Στόχος 10 :** Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών. Προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για όλους.
- ❖ **Στόχος 11 :** Δημιουργούμε πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους. Επαρκή στέγαση για όλους καθώς και αναβάθμιση των φτωχών περιοχών. Προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς κάθε περιοχής. Μείωση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές.
- ❖ **Στόχος 12 :** Διασφαλίζουμε πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής. Επίτευξη επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων και μείωση της παραγωγής αποβλήτων. Ευαισθητοποίηση με την βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής φιλικό προς το περιβάλλον.
- ❖ **Στόχος 13 :** Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της. Βελτίωση της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή.
- ❖ **Στόχος 14 :** Διατηρούμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Μείωση κάθε μορφής θαλάσσιας ρύπανσης και απαγόρευση της παράνομης αλιείας.
- ❖ **Στόχος 15 :** Προστατεύουμε, αποκαθιστούμε και προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, διαχειριζόμαστε βιώσιμα τα δάση, καταπολεμούμε την απερίωση, και σταματάμε και αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και την απώλεια της βιοποικιλότητας. Διατήρηση και αναβάθμιση κάθε λογής ορεινού οικοσυστήματος.

- ❖ **Στόχος 16** : Προάγουμε ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες για την βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχουμε πρόσβαση στην δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και χωρίς αποκλεισμούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα. Μείωση κάθε μορφής βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίηση των ανθρώπων.
- ❖ **Στόχος 17** : Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και αναζωογονούμε την Παγκόσμια Σύμπραξη για την Βιώσιμη Ανάπτυξη μέσω των χρηματοδοτήσεων, της ανάπτυξης της τεχνολογίας, του εμπορίου, την πολιτική και θεσμική συνοχή. Ο στόχος αυτός αποτελεί τον πιο σημαντικό στόχο, εφόσον βάζει ως προϋπόθεση την συνεργασία για την επίτευξη των 16 προηγούμενων στόχων. Προϋποθέτει τις συνεργασίες μεταξύ των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα καθώς και όλων των πολιτών για την επίτευξη όλων των στόχων.

Η πρόοδος των παραπάνω στόχων κατά την περίοδο της πανδημίας covid 19, ήταν ιδιαίτερα αργή. Η πανδημία προκάλεσε απότομη μείωση των κεφαλαιακών ροών και του εμπορίου, με αποτέλεσμα τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην εξέλιξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Ανάλογες επιπτώσεις υπάρχουν εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, ο οποίος μπορεί να επιφέρει ακόμα και την αναίρεση της προόδου των στόχων που έχουν γίνει έως και σήμερα. Οι καταστροφικές αυτές επιπτώσεις στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης, αποτυπώνονται στην οικονομική ύφεση των ετών της πανδημίας οδήγησε σε ακραία φτώχεια το έτος 2020. Οπότε ο στόχος για την εξάλειψη της φτώχειας, αδράνησε τα έτη αυτά (SDG 1). Επίσης, η εκπαίδευση για όλους αποδυναμώθηκε. Λόγω των απωλειών μάθησης, αυτή η γενιά των μαθητών πρόκειται να χάσει μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ. (SDG 4). Η ισότητα των φύλων, αδρανοποιήθηκε εφόσον σε αρκετές χώρες ένα μεγάλο ποσοστό κοριτσιών θα εγκαταλείψει τα σχολεία για να προβεί σε έναν αναγκαστικό γάμο σε πολύ μικρή ηλικία (SDG 7). Δεν υφίσταται πλέον μείωση της ανισότητας εντός και μεταξύ των χωρών, λόγω του ότι η πανδημία καθυστερεί την πρόοδο των φτωχών περιοχών (SDG 10). Η κλιματική αλλαγή⁶⁶, ομοίως αποδυναμώθηκε. Οι ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις των αερίων του θερμοκηπίου αυξάνονται διαρκώς, διότι κύριο μέλημα της παγκόσμιας κοινότητας ήταν και είναι έχει ένα ισχυρό όπλο στα χέρια της για την καταπολέμηση της πανδημίας. Απώτερος σκοπός έγινε η οικονομική απολαβή και όχι η προστασία του περιβάλλοντος (SDG 13). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιτύχει, ή βρίσκεται σε καλό δρόμο να επιτύχει, περίπου το 66% των στόχων ΣΒΑ που περιλαμβάνονται στο Έκθεση για την Ευρώπη για τη βιώσιμη ανάπτυξη, ωστόσο η πρόοδος έχει περιοριστεί στο 20% των δεικτών και οδεύει προς τη λάθος κατεύθυνση σε ποσοστό 13%. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις μεγαλύτερες προκλήσεις της στους τομείς της κατανάλωσης και της παραγωγής βιώσιμων τροφίμων (SDG 2 και SDGs 12–15). Υπάρχουν επίσης σημαντικά κενά στις επιδόσεις μεταξύ των χωρών σχετικά με τον SDG 9 (Βιομηχανία, καινοτομία και

⁶⁶ Το τμήμα αυτού του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση «Europe Sustainable Development Report 2022. Achieving the SDGs: Europe's Compass in a Multipolar World. Includes the SDG Index for the European Union, its member states and partner countries».

υποδομές). Οι ανισότητες στο εσωτερικό των χωρών έχουν αυξηθεί σε αρκετές χώρες τα τελευταία δύο χρόνια, όπως φαίνεται από την έλλειψη προόδου σε επίπεδο ΕΕ σε πολλές διαστάσεις του δείκτη «μην αφήνετε κανέναν πίσω» που παρουσιάζεται αυτή η αναφορά. Επίτευξη του SDG 17 (Συνεργασίες για τους στόχους) επίσης αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις στην Ευρώπη, εν μέρει επειδή μόνο τέσσερα μέλη της ΕΕ έχουν επιτύχει τον στόχο αφιερώνοντας το 0,7% του ακαθάριστου εθνικού τους εισοδήματος στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια. Στοιχεία του ΟΗΕ αναφέρουν ότι αν ο κόσμος είχε επενδύσει περισσότερο στους ΣΒΑ, θα υπήρχαν πιο γερά θεμέλια για τις περιόδους κρίσης, όπως του πολέμου και του κορωνοϊού.

5.1. Η Οικονομική του Περιβάλλοντος

Το πρόβλημα του περιβάλλοντος είναι πολυδιάστατο ⁶⁷. Μπορεί να εξεταστεί από πολλές πτυχές, μία εκ των οποίων είναι η «Οικονομική του Περιβάλλοντος». Με τον όλο οικονομική του περιβάλλοντος εννοείται ένας κλάδος της οικονομικής επιστήμης ο οποίος ασχολείται με την ερμηνεία, την ανάλυση και την θεραπεία του περιβαλλοντικού προβλήματος.

Η οικονομική ανάπτυξη τόσο σε όλο τον κόσμο, όσο και στην Ελλάδα δεν έχει μόνο θετικό αντίκτυπο αλλά και αρνητικό. Ως αρνητικό είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος, το οποίο έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις. Το περιβάλλον θεωρείται ένας φυσικός πόρος του οποίου η προσφορά είναι περιορισμένη, γι' αυτό θα πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν η καλύτερη δυνατή, εφικτή, χρήση του, ώστε να ικανοποιούνται τα κριτήρια:

- ❖ Της Στατικής Αποδοτικότητας, δηλαδή της κατανομής των φυσικών πόρων η οποία μεγιστοποιεί το καθαρό κέρδος.
- ❖ Της Δυναμικής Αποδοτικότητας, δηλαδή της κατανομής των φυσικών πόρων η οποία μεγιστοποιεί το καθαρό κέρδος σε διαφορετικές χρονικές περιόδους.
- ❖ Της Διατηρησιμότητας των Μελλοντικών Γενεών , δηλαδή της χρήσης των φυσικών πόρων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην ζημιωθούν οι μελλοντικές γενεές.

Από τα παραπάνω έπεται ότι η ρύπανση είναι φαινόμενο απόκλισης της κοινωνικής ευημερίας. Υπάρχουν διάφορες προτάσεις οι οποίες οδηγούν στη αποκατάσταση της κοινωνικής ευημερίας είτε με ενέργειες των ίδιων των μελών της κοινωνίας είτε με κρατικές παρεμβάσεις.

⁶⁷ Το τμήμα αυτό του κεφαλαίου στηρίζεται στην ανάλυση των Γεωργόπουλου et al 1998 «Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία», Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ενγ. Μπένου, Αθήνα, κεφ.34.

5.2. Ενέργειες ιδίων μελών της κοινωνίας

Μία πρώτη λύση δίνεται από την συγχώνευση των οχλούντων και οχλούμενων επιχειρήσεων. Έτσι, η επιχείρηση μετά από την συγχώνευση της επιχείρησης που δημιουργεί το περιβαλλοντικό πρόβλημα, δεν θα μπορούσε να αγνοήσει την ζημιά που επιφέρει στο περιβάλλον και έχοντας ως απώτερο σκοπό την μεγιστοποίηση των κερδών θα βρει την καλύτερη λύση είτε μειώνοντας την παραγωγής που δημιουργεί την ζημιά στο περιβάλλον είτε αλλάζοντας την τεχνολογία με την εισαγωγή π.χ. βιολογικού καθαρισμού.

Μία δεύτερη λύση, προκύπτει από την συνεργασία των δύο επιχειρήσεων προκειμένου να βρεθεί μία λύση αποζημίωσης για το κόστος στο περιβάλλον. Αυτό όμως δεν είναι πάντα εφικτό, διότι το ποσό της αποζημίωσης μπορεί να είναι αρκετά μεγάλο σε σχέση με τα κέρδη της. Επίσης, υπάρχει δυσκολία στο να παρθεί μία απόφαση λόγω του μεγάλου αριθμού των ενδιαφερόμενων / επιχειρήσεων.

5.3. Ενέργειες μέσω της Κρατικής Παρέμβασης

Λόγω της δυσκολίας αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού προβλήματος από τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες και ενέργειες, πολλοί οικονομολόγοι θεωρούν απαραίτητη την κρατική παρέμβαση. Αυτό μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή είτε με την επιβολή φόρων στην κάθε παραγόμενη μονάδα, είτε με την επιβολή φόρων σε κάθε μονάδα που προκαλεί την βλάβη στο περιβάλλον, είτε με την ψήφιση ειδικής νομοθεσίας, είτε με την αγορά δικαιωμάτων ρύπανσης, είτε με την επιβολή διευκολύνσεων και επιδοτήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6. Ερευνητικό Μέρος: Σκοποί της έρευνας, επιλογή δείγματος, εξειδίκευση ερωτηματολογίου, στατιστική επεξεργασία δείγματος, ανάλυση του δείγματος

6.1. Μεθοδολογία Έρευνας

6.1.1. Μεθοδολογία – Σκοποί της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της διπλωματικής εργασίας και έγινε για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς. Το θέμα της έρευνας συνίσταται στην διερεύνηση των βασικών εννοιών της Οικονομικής Πολιτικής που αναφέρονται στα ζητήματα της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης. Ειδικότερα σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση και συσχέτιση των εννοιών της Οικονομικής Μεγέθυνσης, Οικονομικής Ανάπτυξης, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Πράσινης Μεγέθυνσης, δηλαδή κατά πόσο είναι αντιληπτή και κατανοητή η έννοια της ανάπτυξης και των στόχων της. Επιπρόσθετα, η κατανόηση των στόχων και το μέγεθος της σπουδαιότητας της βιωσιμότητας και κατά πόσο είναι εφικτή η εφαρμογή τους. Επίσης, διερευνήθηκε η πορεία υλοποίηση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διερευνήθηκαν οι αιτίες ύπαρξης της βιώσιμης ανάπτυξης και ο βαθμός επιτυχίας τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκοσμίως.

Συνοψίζοντας, βασικές υποθέσεις επί της έρευνας αποτέλεσαν διερεύνηση σχετικά με το κατά πόσο είναι κατανοητές οι έννοιες της οικονομικής μεγέθυνσης, της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μεγέθυνσης, καθώς, και η σημασία τους στην κοινωνική ευημερία. Μία σημαντική επιπρόσθετη υπόθεση αποτέλεσε η διερεύνηση σχετικά με το κατά πόσο στην Ελλάδα, καθώς, και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αντίστοιχες κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται θεωρούνται αποτελεσματικές. Τέλος, βασική υπόθεση της έρευνας αποτέλεσε και η διερεύνηση της συμβολής του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα στην εξυπηρέτηση των σκοπών της βιωσιμότητας.

6.1.2. Επιλογή του Δείγματος – Πληθυσμός & Μέγεθος

Για την επίτευξη του κύριου σκοπού της διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε ως η καταλληλότερη μέθοδος, η εμπειρική ποιοτική και ποσοτική έρευνα με την μορφή ερωτηματολογίου. Η μέθοδος αυτή επιλέχθηκε διότι επιτρέπει αυτή η μέθοδος την εξέταση μεγάλου δείγματος και η στατιστική επεξεργασία των αντλούμενων στοιχείων είναι αρκετά εύκολη. Η διεξαγωγή της έρευνας έγινε σε πληθυσμό 145 δημοσίων υπαλλήλων, κυρίως του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Η επιλογή αυτή έγινε

για λόγους ευκολίας, καθότι αφορά τον χώρο εργασίας της ερευνήτριας Αγγελικής Τσουκαλά. Στην παρούσα έρευνα για την αποτύπωση των απόψεων χρησιμοποιήθηκε ηλεκτρονικό δομημένο ερωτηματολόγιο ατομικής συμπλήρωσης, όπως απεικονίζεται στο τέλος της εργασίας. Οι ερωτήσεις που επιλέχθηκαν για το ερωτηματολόγιο της έρευνας είναι κλειστού τύπου, παρέχοντας στους ερωτηθέντες έναν αριθμό έξι εναλλακτικών απαντήσεων. Η διεξαγωγή των ερωτηματολογίων έγινε με την χρήση του προγράμματος Microsoft forms. Τα δεδομένα από τα ερωτηματολόγια επεξεργάστηκαν και μετατράπηκαν σε χρήσιμες πληροφορίες για την κάλυψη της έρευνας με την χρήση του προγράμματος Microsoft Excel, ώστε να προκύψουν τα συμπεράσματα της έρευνας όπως αποτυπώνονται παρακάτω. Κατόπιν, σε συνδυασμό με την συλλογή δεδομένων από τις διάφορες αναφερόμενες πηγές βιβλιογραφίας και ηλεκτρονικών σελίδων, διεξάχθηκαν τα τελικά συμπεράσματα της εργασίας.

6.1.3. Εξειδίκευση – Παρουσίαση Ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις τύπου ποσότητας και ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει πόσο πολύ ή πόσο λίγο. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας δομήθηκε ως εξής:

- Το εισαγωγικό κείμενο με το οποίο οι ερωτηθέντες ενημερώνονται για το θέμα της έρευνας.
- Το κυρίως ερωτηματολόγιο το οποίο χωρίζεται σε:
 - ❖ *Δημογραφικά Στοιχεία* προκειμένου να συλλεχθούν πληροφορίες σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, την οικογενειακή κατάσταση, την θέση και τα έτη υπηρεσίας στον φορέα.
 - ❖ *Ερωτήσεις* για την διερεύνηση της κατανόησης των εννοιών της ανάπτυξης, την κατανόηση των στόχων και το μέγεθος σπουδαιότητας της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα και στην ΕΕ, την αποτελεσματικότητα των κρατικών πολιτικών στον τομέα της βιωσιμότητας, την συμβολή του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην εξυπηρέτηση των σκοπών της βιωσιμότητας.

6.2. Παρουσίαση και Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Η ενότητα αυτή θα ασχοληθεί με την διεξαγωγή της έρευνας στους δημοσίους υπαλλήλους. Θα μετρηθούν τα αποτελέσματα βάσει των απαντήσεών τους στο ερωτηματολόγιο και θα σχολιαστούν αναλυτικά με πίνακες και γραφήματα. Τέλος, θα συσχετιστούν τα αποτελέσματα με τους στόχους της παρούσας έρευνας, προκειμένου να διεξαχθούν τα συμπεράσματα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το διάστημα από 22 Ιανουαρίου 2023 έως και 27 Ιανουαρίου 2023. Για την αποτύπωση των απόψεων των ερωτηθέντων χρησιμοποιήθηκαν ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια μέσω της πλατφόρμας

Microsoft Office τα οποία απεστάλησαν στον καθένα χωριστά. Συνολικά απεστάλησαν ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια σε 145 δημόσιους υπαλλήλους του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, άντρες και γυναίκες, εκ των οποίων απάντησαν οι 141. Τα ανωτέρω συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

<i>Διεξαγωγή Έρευνας</i>	<i>Δείγμα Έρευνας (άτομα)</i>	<i>Αριθμός Συμμετοχής στην Έρευνα</i>	<i>Ποσοστό Συμμετοχής επί της Έρευνας</i>
<i>Δημόσιος Τομέας</i>	<i>145</i>	<i>141</i>	<i>97,24%</i>

3 Πίνακας 6.1. : Δείγμα Έρευνας

Σε συνέχεια της παραλαβής των ερωτηματολογίων, με την χρήση του προγράμματος Microsoft Excel, καταγράφηκαν και επεξεργάστηκαν τα δεδομένα και προέκυψαν τα αποτελέσματα όπως φαίνονται ακολούθως σε πίνακες και διαγράμματα.

6.2.1. Στατιστική Επεξεργασία και Ανάλυση του Δείγματος

Σύμφωνα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά από τις απαντήσεις των 141 ερωτηθέντων του δείγματος, προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία. Το 55% του δείγματος είναι γυναίκες, ενώ το 45% είναι άνδρες. Ως προς την ηλικία το 4% του δείγματος εντάσσεται στις ηλικίες από 18 έως 25 ετών, το 21% του δείγματος αναφέρεται σε ηλικίες 26 - 40 ετών, το 65% του δείγματος σε ηλικίες από 41 έως 55 ετών και τέλος το 10% του δείγματος εντάσσεται στις ηλικίες 56 - 65 ετών. Επίσης, η οικογενειακή κατάσταση για ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, δηλαδή 65% των ερωτηθέντων αφορά έγγαμους. Συνοπτικά τα ανωτέρω απεικονίζονται στον «Πίνακα 6.2. Κατανομή φύλου στο δείγμα» στον «Πίνακα 6.3. Κατανομή ηλικίας στο δείγμα», στον «Πίνακα 6.4. : Οικογενειακή Κατάσταση» και στα ομώνυμα διαγράμματά τους (γραφήματά τους).

<i>Φύλο</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Άντρας</i>	<i>64</i>	<i>45</i>
<i>Γυναίκα</i>	<i>77</i>	<i>55</i>
<i>Σύνολο</i>	<i>141</i>	<i>100</i>

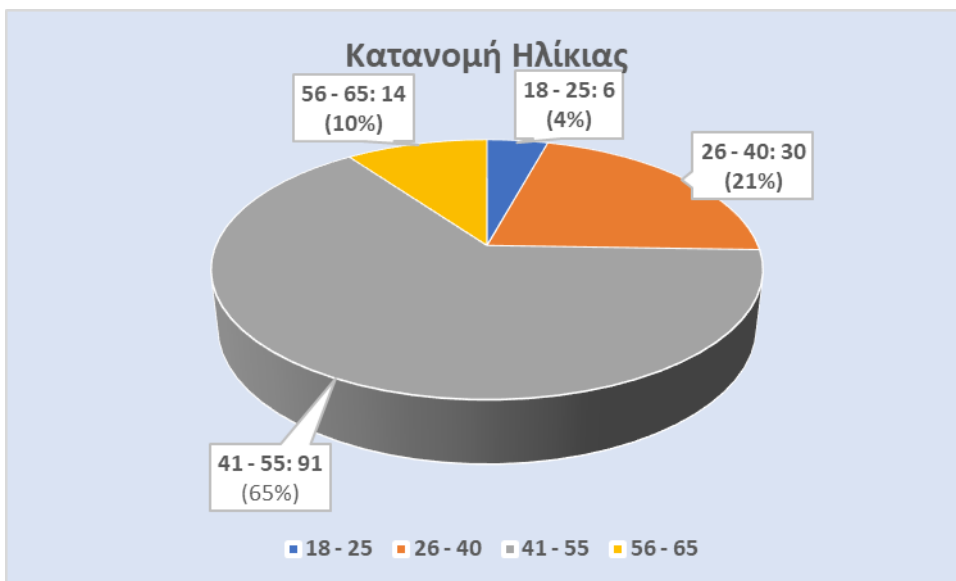
4 Πίνακας 6.2 : Κατανομή Φύλου

Γράφημα 3: 6.1: Κατανομή Φύλου

Ηλικία	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
18 - 25	6	4
26 - 40	30	21
41 - 55	91	65
56 - 65	14	10
Σύνολο	141	100

5 Πίνακας 6.3: Κατανομή Ηλικίας

Γράφημα 4: 6.2: Κατανομή Ηλικίας

Οικογενειακή Κατάσταση	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Άγαμος / η	50	35
Έγγαμος/ η	91	65
Σύνολο	141	100

6 Πίνακας 6.4: Οικογενειακή Κατάσταση

Γράφημα 5: 6.3: Οικογενειακή Κατάσταση

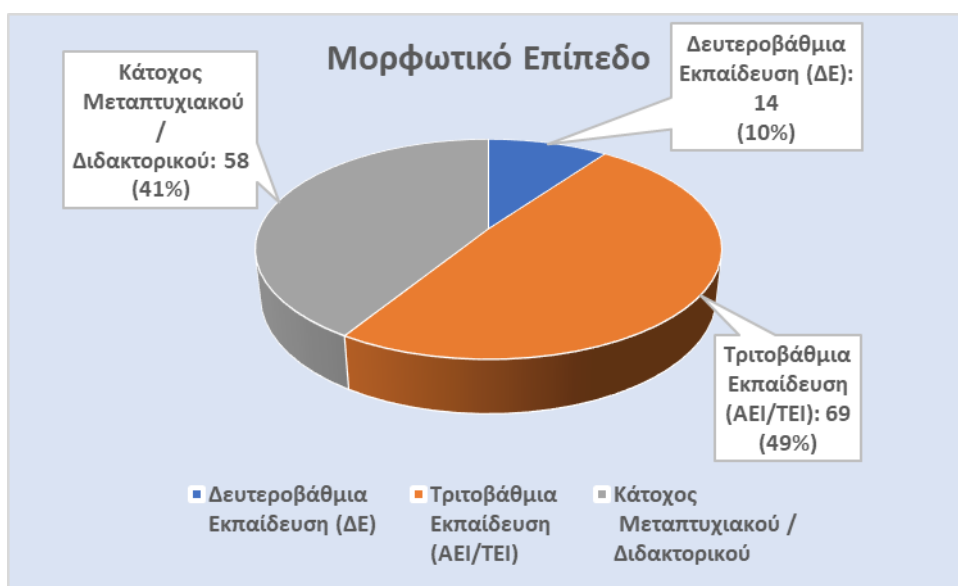
Από τα παραπάνω είναι εμφανές ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι γυναίκες ήτοι 77 έναντι των αντρών ήτοι 64, αυτό λόγω του ότι γενικά στον κόσμο οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άντρες, πράγμα που αποδεικνύεται έμπρακτα και από οποιαδήποτε καταμέτρηση. Ένα απλό παράδειγμα η υπηρεσία από την οποία λήφθηκε το δείγμα. Ωστόσο η απόκλιση δεν είναι μεγάλη παρά μόνο 10%. Αναφορικά με την ηλικία το 65% των ερωτηθέντων έχουν ηλικία που από 41 έως 55 ετών, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως 10% αφορά τους μεγαλύτερους ηλικιακά, δηλαδή ηλικίες από 56 έως 65 ετών. Οι δύο αυτές κατηγορίες έχοντας αρκετά μεγάλη εργασιακή εμπειρία, ωριμότητα και γνώσεις, στηρίζουν και βοηθούν με τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, τους νεότερους. Ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 4% αφορά νεοεισερχόμενους υπαλλήλους ηλικίας 18 έως 25 ετών, ενώ το 21% αφορά ηλικίες από 26 έως 40 ετών. Επίσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αφορά έγγαμους με ποσοστό 65%, ενώ ποσοστό ύψους 35% αφορά άγαμους.

Όπως διακρίνεται παρακάτω, «Πίνακας 6.5.: Εκπαιδευτικό Επίπεδο» και «Γράφημα 6.4.: Εκπαιδευτικό Επίπεδο», το επίπεδο μόρφωσης είναι ιδιαίτερα υψηλό, καθώς οι μισοί ερωτηθέντες και με ποσοστό 49% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή

πτυχιούχοι Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 41% διαθέτουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών και μόνο το 10% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Μορφωτικό Επίπεδο	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΔΕ)	14	10
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)	69	49
Κάτοχος Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού	58	41
Σύνολο	141	100

7 Πίνακας 6.5: Μορφωτικό Επίπεδο

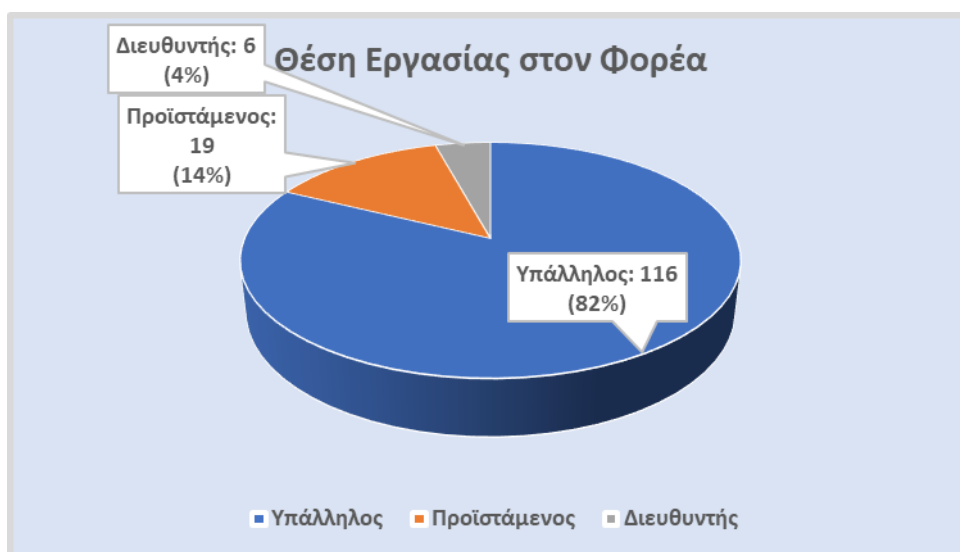
Γράφημα 6: 6.4: Μορφωτικό Επίπεδο

Όσον αφορά την θέση υπηρεσίας των ερωτηθέντων και τα έτη προϋπηρεσίας τους στον φορέα του δημοσίου τομέα, όπως απεικονίζονται παρακάτω: στον «Πίνακας 6.6.: Θέση Εργασίας στον Φορέα» και στον «Πίνακας 6.7.: Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα», με τα αντίστοιχα διαγράμματά τους, είναι εμφανές ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 82% είναι υπάλληλοι στον φορέα, ενώ ένα ποσοστό ύψους 14% αντιστοιχεί σε

προϊσταμένους και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό ύψους 4% σε διευθυντές. Επίσης, το 30% των ερωτηθέντων διαθέτουν προϋπηρεσία αρκετά μεγάλη, δηλαδή πάνω από 21 έτη. Ένα κοντινό ποσοστό ύψους 27% αφορά ερωτηθέντες με έτη προϋπηρεσίας 1 έως 5, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό ύψους 5% αντιστοιχεί σε ερωτηθέντες με έτη υπηρεσίας στον φορέα 6 έως 10. Για έτη προϋπηρεσίας 11 έως 15 και 16 έως 20, τα ποσοστά είναι ακριβώς τα ίδια, δηλαδή 19%.

Θέση Εργασίας στον Φορέα	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Υπάλληλος	116	82
Προϊστάμενος	19	14
Διευθυντής	6	4
Σύνολο	141	100

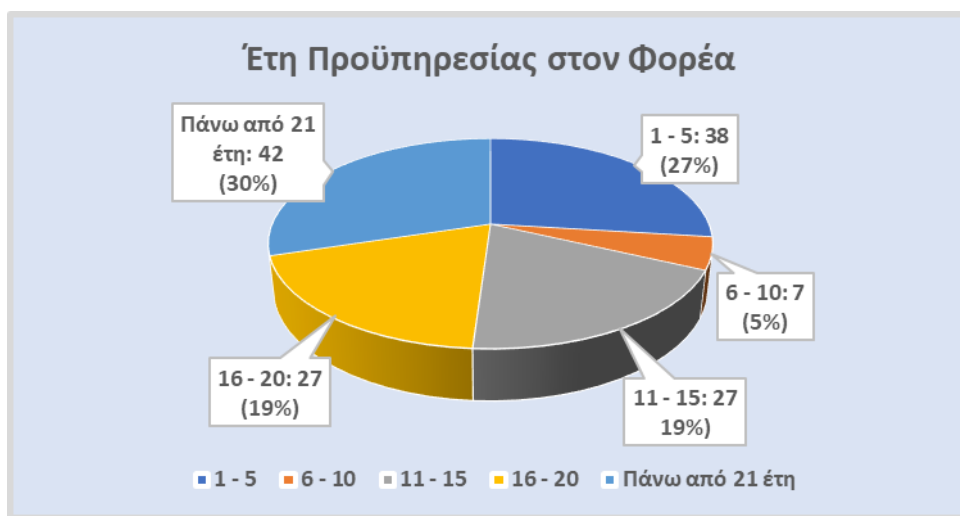
8 Πίνακας 6.6: Θέση Εργασίας στον Φορέα

Γράφημα 7: 6.5: Θέση Εργασίας στον Φορέα

Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
1 - 5	38	27
6 - 10	7	5
11 - 15	27	19
16 - 20	27	19
Πάνω από 21 έτη	42	30
Σύνολο	141	100

9 Πίνακας 6.7: Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα

Γράφημα 8: 6.6: Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα

Μετά τις ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν την καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων, την σκυτάλη παίρνουν ερωτήσεις για την διερεύνηση της κατανόησης των εννοιών της ανάπτυξης, την κατανόηση των στόχων και το μέγεθος σπουδαιότητας της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα και στην ΕΕ, την αποτελεσματικότητα των κρατικών πολιτικών στον τομέα της βιωσιμότητας, την συμβολή του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην εξυπηρέτηση των σκοπών της βιωσιμότητας.

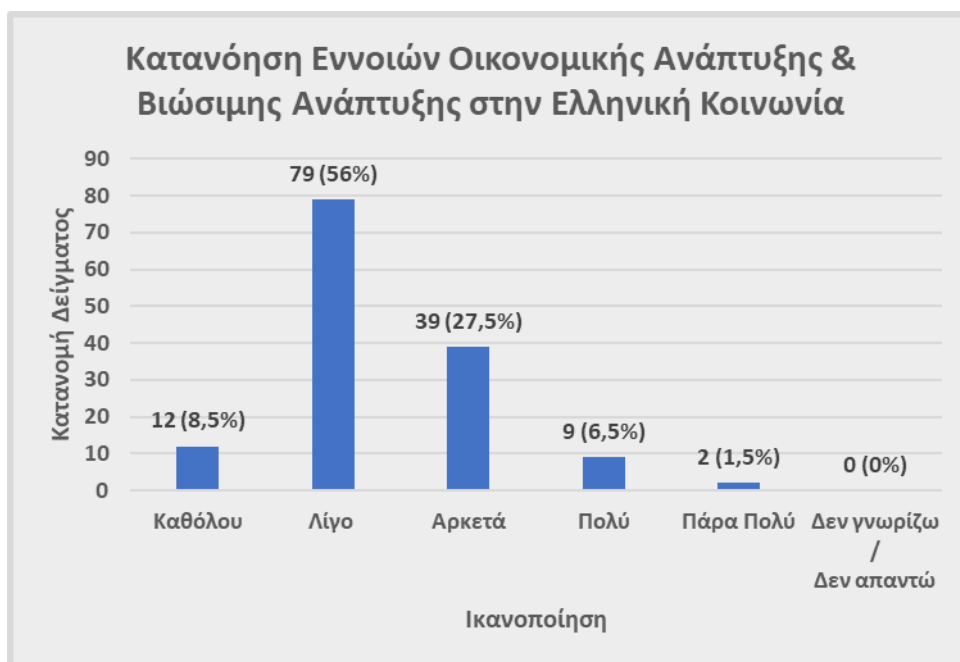
Αρχικά τέθηκε μία ερώτηση στους ερωτηθέντες σχετικά με το αν οι έννοιες της οικονομικής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης είναι κατανοητές από την Ελληνική Κοινωνία και μία επόμενη ερώτηση για το αν το Ελληνικό Εκπαιδευτικό σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά όσον αφορά την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και τις επιπτώσεις της. Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα της Microsoft Excel, μετά από επεξεργασία των δεδομένων, εμφανίστηκαν οι κάτωθι τιμές όπως αποτυπώνονται στους

πίνακες και στα διαγράμματα, με επικρατέστερη την ποσοτική απάντηση ικανοποίησης «λίγο».

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ποσοστό 56% θεωρεί ότι οι έννοιες της οικονομικής και της βιώσιμης ανάπτυξης είναι λίγο κατανοητές από τους πολίτες, ενώ ένα σεβαστό ποσοστό 27,5%, θεωρεί ότι οι έννοιες είναι αρκετά κατανοητές. Αρκετά χαμηλά είναι τα ποσοστά τόσο για εκείνους που θεωρούν ότι δεν είναι καθόλου κατανοητές οι έννοιες (8,5%) , όσο και για εκείνους που θεωρούν ότι είναι πολύ κατανοητές (6,5%). Ασήμαντο είναι το ποσοστό που θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ κατανοητές οι δύο αυτές έννοιες (1,5%). Επιπρόσθετα, το 24% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα δεν ενημερώνει καθόλου τους νέους για την έννοια και τις επιπτώσεις της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ το πάνω από το 50% δηλαδή 53% πιστεύει ότι τους ενημερώνει έστω και λίγο. Ένα ποσοστό 17%, θεωρεί ότι οι νέοι ενημερώνονται αρκετά. Ασήμαντα είναι τα ποσοστά για εκείνους που θεωρούν ότι οι νέοι μέσω της εκπαίδευσης ενημερώνονται πολύ και πάρα πολύ, με ποσοστό 2% και 1% αντίστοιχα. Τέλος, 4 από τους ερωτηθέντες, δεν έδωσαν απάντηση διότι δεν γνώριζαν.

<i>Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	12	8,5
<i>Λίγο</i>	79	56
<i>Αρκετά</i>	39	27,5
<i>Πολύ</i>	9	6,5
<i>Πάρα Πολύ</i>	2	1,5
<i>Δεν γνωρίζω/</i>	0	0
<i>Δεν απαντώ</i>		
<i>Σύνολο</i>	141	100

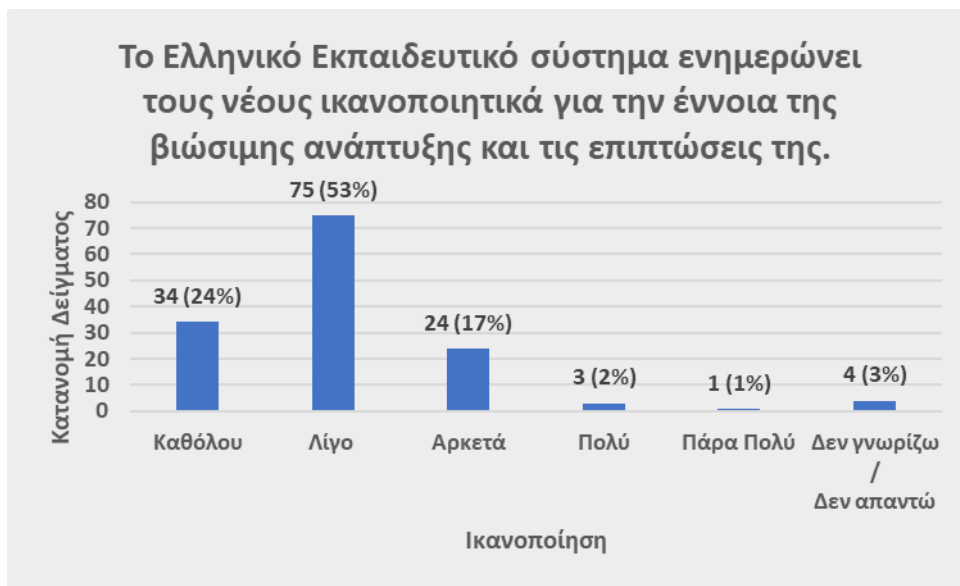
10 Πίνακας 6.8: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξη στην Ελληνική Κοινωνία

Γράφημα 9: 6.7: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία

<i>Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της.</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	34	24
<i>Λίγο</i>	75	53
<i>Αρκετά</i>	24	17
<i>Πολύ</i>	3	2
<i>Πάρα Πολύ</i>	1	1
<i>Δεν γνωρίζω /</i>	4	3
<i>Δεν απαντώ</i>		
Σύνολο	141	100

11 Πίνακας 6.9: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της

Γράφημα 10: 6.8: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της

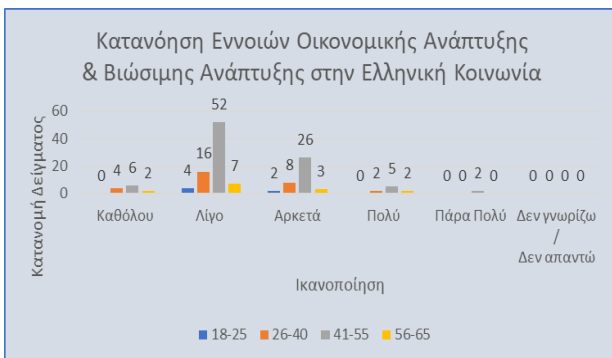
Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σύμφωνα με τα παραπάνω, δηλαδή 118 στο εύρος του πληθυσμού από τους 141, αποτυπώνουν την άποψη ότι οι δύο έννοιες της οικονομικής και της βιώσιμης ανάπτυξης είναι λίγο έως αρκετά κατανοητές. Οι 78 από τους 118 υπαλλήλους ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41 – 55 ετών, ενώ οι 71 εξ αυτών είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και / ή κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι στις παραπάνω ερωτήσεις σημαντικός παράγοντας για τις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι τόσο η ηλικία τους, όσο και η εκπαίδευσή τους. Ο συνδυασμός της ηλικίας με την εκπαίδευσή τους, δείχνει ότι έχουν μία πλήρη εικόνα για το αν οι έννοιες της οικονομικής και της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι κατανοητές τόσο από τους ίδιους όσο και από το γύρω περιβάλλον τους. Τα παραπάνω αποτυπώνονται διακριτά στους παρακάτω «Πίνακες 6.10 & 6.11», καθώς, και στα παρακάτω «Γραφήματα 6.9 & 6.10», στα οποία βλέπουμε ότι πάνω από το 50% των ερωτηθέντων υποστηρίζει ότι οι δύο αυτές έννοιες είναι λίγο έως αρκετά κατανοητές. Ωστόσο βλέπουμε ότι υπάρχει και ένας αριθμός 23 υπαλλήλων από τους 141, ο οποίος αφορά υπαλλήλους ηλικιών 18 - 25, 26 – 40 και 56 – 65 απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ή χωρίς μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο σπουδών οι οποίοι υποστηρίζουν οι 12 εξ αυτών ότι δεν υπάρχει καμία κατανόηση των εννοιών, οι 9 ότι υπάρχει μεγάλη κατανόηση και οι 2 ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη κατανόηση των εννοιών.

Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής Ανάπτυξης & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία	Ηλικιακή Ομάδα			
	18- 25	26- 40	41- 55	56- 65
Καθόλου	0	4	6	2
Λίγο	4	16	52	7
Αρκετά	2	8	26	3
Πολύ	0	2	5	2
Πάρα Πολύ	0	0	2	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0	0
Σύνολο	6	30	91	14

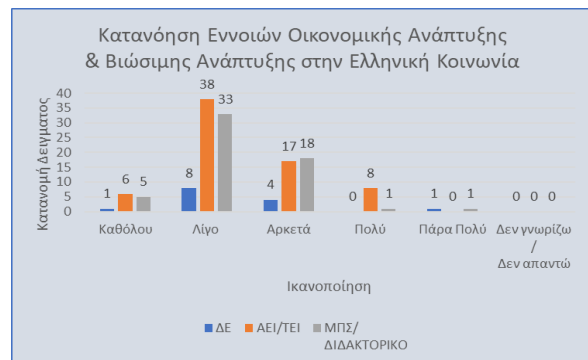
12 Πίνακας 6.10: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Ηλικιακή Ομάδα)

Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής Ανάπτυξης & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	6	5
Λίγο	8	38	33
Αρκετά	4	17	18
Πολύ	0	8	1
Πάρα Πολύ	1	0	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	0
Σύνολο	14	69	58

13 Πίνακας 6.11: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 11: 6.9: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 12: 6.10: Κατανόηση Εννοιών Οικονομικής & Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Ομοίως, με προσδιοριστικό παράγοντα τόσο την ηλικιακή ομάδα όσο και την εκπαίδευση και όπως αποτυπώνεται στους «Πίνακες 6.12 & 6.13» στα «Γραφήματα 6.11 & 6.12», η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, ήτοι 109 από 141, αποκρίθηκε ότι υπάρχει λιγιστή έως και καθόλου ενημέρωση από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την ηλικία του πληθυσμού, στην ηλικιακή ομάδα από 41 έως 55, οι 20 από τους 109 ερωτηθέντες πρεσβεύουν την άποψη ότι το Ελληνικό

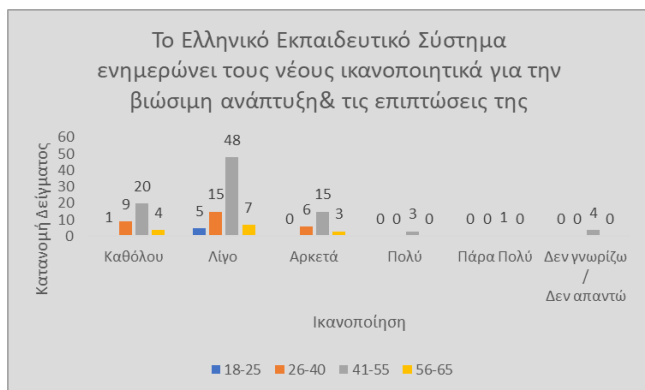
σύστημα δεν ενημερώνει καθόλου ικανοποιητικά τους νέους για την βιώσιμη ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της, ενώ οι 48 από τους 109 θεωρούν ότι είναι λίγο ικανοποιητική η ενημέρωση από το Ελληνικό σύστημα. Στην ηλικιακή ομάδα 26 – 40, η άποψη που κυριαρχεί είναι ακριβώς η ίδια με πληθυσμό ερωτηθέντων 9 και 15 αντίστοιχα. Ανάλογη είναι και η εικόνα για τις ηλικίες 18 – 25 και 56 – 65, οι οποίες αποτελούν τον μικρότερο πληθυσμό ερωτώμενων. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι από τους 109 υπαλλήλους οι 68 υποστηρίζουν (48 + 20 = 68) ηλικίας 41 έως 55, ότι είναι λίγο έως καθόλου ικανοποιητικό το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Όσο αναφορά την εκπαίδευση των υπαλλήλων, ανάλογες ήταν και οι απαντήσεις τους. Δηλαδή, από τους 109 υπαλλήλους οι οποίοι αποτελούν την πλειοψηφία με απάντηση ότι το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ενημερώνει λίγο έως καθόλου ικανοποιητικά τους νέους για την βιώσιμη ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της, οι 11 (8 + 3 = 11) υπάλληλοι είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι 50 (18 + 32 = 50) είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι 48 (13 + 35 = 48) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος. Όπως και στο προηγούμενο ερώτημα έτσι και εδώ, υπάρχει ένας αριθμός υπαλλήλων ο οποίος αφορά την μειοψηφία μεν αλλά θα πρέπει να αναφερθεί, υποστηρίζοντας ότι το Ελληνικό σύστημα ενημερώνει αρκετά έως πάρα πολύ τους νέους, με αριθμό ερωτηθέντων όπως αποτυπώνεται στα «Γραφήματα 12 & 13», ήτοι απάντηση «Αρκετά»: 1 εργαζόμενος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 13 εργαζόμενοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 10 εργαζόμενοι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού, με απάντηση «Πολύ»: 1 εργαζόμενος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 2 εργαζόμενοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με απάντηση «Πάρα πολύ»: 1 εργαζόμενος. Υπήρξε και ένας αριθμός εργαζομένων ο οποίος ανεξαρτήτου εκπαίδευσης στην ηλικιακή ομάδα 41 – 55 δεν εξέφρασε άποψη πιθανότατα λόγω άγνοιας.

Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της.	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
	Καθόλου	1	9	20
Λίγο	5	15	48	7
Αρκετά	0	6	15	3
Πολύ	0	0	3	0
Πάρα Πολύ	0	0	1	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	4	0
Σύνολο	6	30	91	14

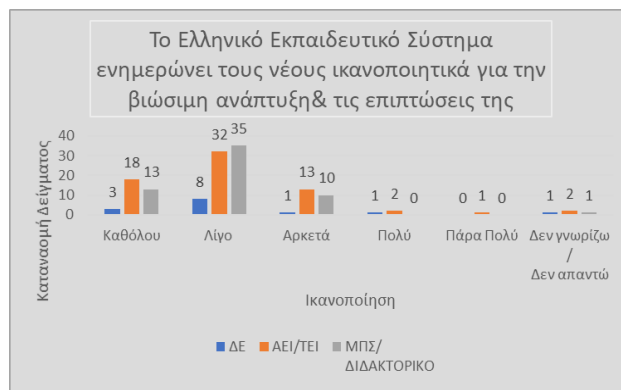
14 Πίνακας 6.12: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Ηλικιακή Ομάδα)

Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της.	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΔΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
	Καθόλου	3	18
Λίγο	8	32	35
Αρκετά	1	13	10
Πολύ	1	2	0
Πάρα Πολύ	0	1	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	2	1
Σύνολο	14	68	59

15 Πίνακας 6.13: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 13: 6.11: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Ηλικιακή Ομάδα)

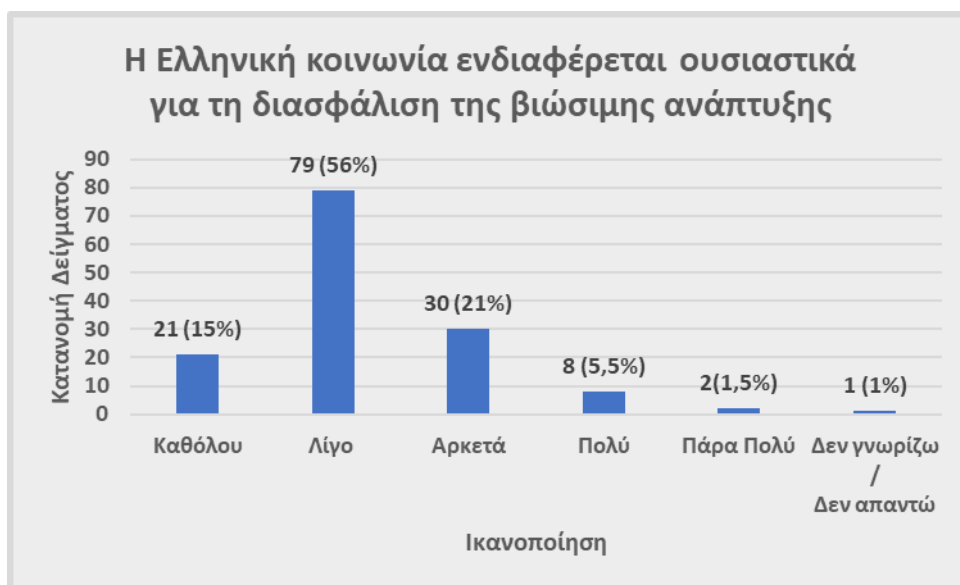

Γράφημα 14: 6.12: Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά για την βιώσιμη ανάπτυξη & τις επιπτώσεις της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Στο ερώτημα αν η κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως φαίνεται και στον κάτωθι πίνακα (Πίνακας 6.14) και διάγραμμα (Γράφημα 6.13), το μεγαλύτερο ποσοστό ανέρχεται σε 56%, θεωρώντας ότι το ενδιαφέρον είναι λίγο. Ακολουθεί ένα ποσοστό 21% των ερωτηθέντων, οι οποίοι πιστεύουν ότι η Ελληνική Κοινωνία είναι ευαισθητοποιημένη και υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον για την διασφάλιση της βιωσιμότητας, ενώ ένα λίγο μικρότερο ποσοστό ύψους 15% πρεσβεύει ότι η κοινωνία δεν ενδιαφέρεται καθόλου.

Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	21	15
Λίγο	79	56
Αρκετά	30	21
Πολύ	8	5,5
Πάρα Πολύ	2	1,5
Δεν γνωρίζω/	1	1
Δεν απαντώ		
Σύνολο	141	100

16 Πίνακας 6.14: η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης

Γράφημα 15: 6.13: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης

Έχοντας ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.15 & 6.16» και τα «Γραφήματα 6.14 & 6.15», ότι ο αριθμός των 79 (5 + 15 + 53 + 6=79) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται λίγο για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 53 ηλικίας 41 έως 55 ετών, σε 15 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 5 άτομα ηλικίας 18 – 25 ετών και σε 6 άτομα ηλικίας 56 – 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 30 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται αρκετά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 18 ηλικίας 41 έως 55 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 – 40 και σε 6 άτομα ηλικίας 56 – 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Υπάρχει επίσης η άποψη 8 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται πολύ για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 5 ηλικίας 41 έως 55 ετών, σε 1 άτομα ηλικίας 26 – 40 και σε 1 άτομα ηλικίας 56 – 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ωστόσο υπάρχει και ένας αριθμός 21 ερωτηθέντων σεβαστός μεν, αλλά ως μειοψηφία, η άποψη των οποίων είναι ότι η Ελληνική κοινωνία δεν ενδιαφέρεται καθόλου για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 13 ηλικίας 41 έως 55 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 1 άτομο ηλικίας 56 – 65 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 18 – 25 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Μη ουσιαστική είναι η άποψη 3 ατόμων οι 2 από τους οποίους απάντησαν ότι υπάρχει πάρα πολύ ενδιαφέρον ενώ ο 1 αρνήθηκε να δηλώσει κάτι.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 79 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται λίγο για την διασφάλιση της βιώσιμης

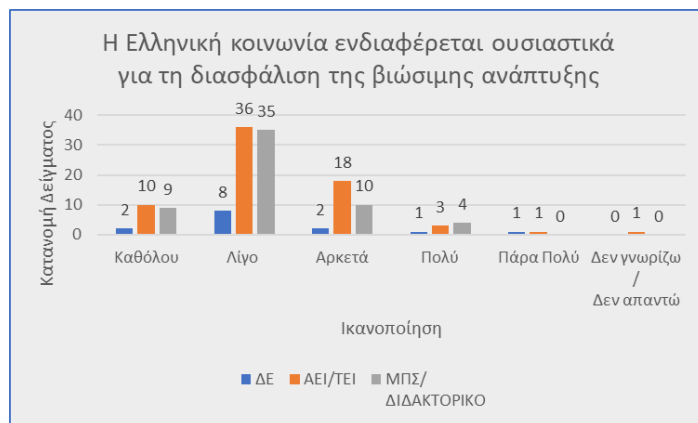
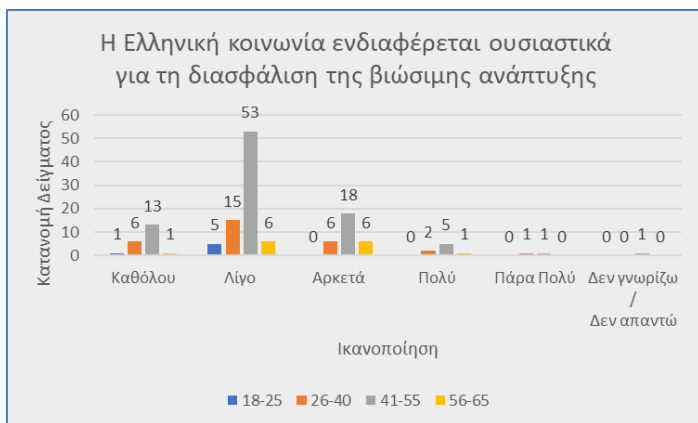
ανάπτυξης και αντιστοιχεί σε 8 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 36 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 35 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 30 υπαλλήλων, ο οποίος έχει την άποψη ότι η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται αρκετά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, αντιστοιχεί σε 2 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 18 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 10 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει ένας μικρός αριθμός ατόμων ήτοι 10 από τους 141, οι οποίοι ενισχύουν την θετική άποψη. Σεβαστό όμως είναι και ο αριθμός των 21 εργαζομένων, με μόνο 2 εργαζομένους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους 19 απόφοιτους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι πιστεύουν ότι η Ελληνική κοινωνία δεν ενδιαφέρεται καθόλου για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	1	6	13	1
Λίγο	5	15	53	6
Αρκετά	0	6	18	6
Πολύ	0	2	5	1
Πάρα Πολύ	0	1	1	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	1	0
Σύνολο	6	30	91	14

17 Πίνακας 6.15: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	2	10	9
Λίγο	8	36	35
Αρκετά	2	18	10
Πολύ	1	3	4
Πάρα Πολύ	1	1	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1	0
Σύνολο	14	69	58

18 Πίνακας 6.16: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

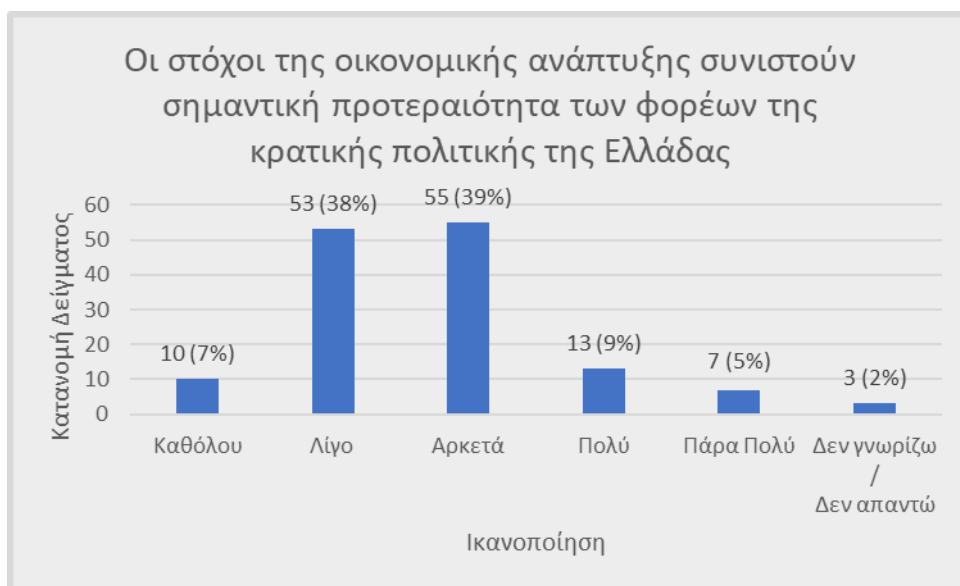
Γράφημα 16: 6.14: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 17: 6.15: Η Ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Στην συνέχεια της έρευνας διερευνήθηκε αν οι φορείς της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας έχουν ως προτεραιότητα τους στόχους την οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Σε αυτό το ερώτημα διαπιστώνουμε ότι ένα αρκετά σεβαστό ποσοστό ύψους 38% με την επιλογή «λίγο», ισοδυναμεί με άλλο σχεδόν ίδιο ποσοστό 39% με την επιλογή «αρκετά». Ακολουθεί ένα ποσοστό ύψους 9% το οποίο πρεσβεύει ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν πολύ σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδα και άλλο ένα ποσοστό 5% το οποίο θεωρεί πάρα πολύ σημαντική προτεραιότητα. Σε αυτό το ερώτημα κυριαρχεί η άποψη κατά 53% (39% + 9% + 5% = 53%) ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας. Τα δύο τελευταία ποσοστά, 9% και 5% τείνουν να ενισχύσουν την πεποίθηση ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης αποτελούν προτεραιότητα για την Ελληνική κρατική πολιτική. Το ποσοστό το οποίο έχει αρνητική άποψη είναι αρκετά χαμηλό, ύψους 7%, ενώ 3 υπάλληλοι δεν έδωσαν απάντηση. Πιο αναλυτικά αποτυπώνονται στον παρακάτω «Πίνακα 6.17» και «Γράφημα 6.16»

Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	10	7
Λίγο	53	38
Αρκετά	55	39
Πολύ	13	9
Πάρα Πολύ	7	5
Δεν γνωρίζω /	3	2
Δεν απαντώ		
Σύνολο	141	100

19 Πίνακας 6.17: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας

Γράφημα 18: 6.16: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας

Έχοντας ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.18 & 6.19» από τα «Γραφήματα 6.17 & 6.18», ότι ο αριθμός των 53 (3 + 9 + 36 + 5 = 53) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν «λίγη – μικρή» προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 3 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 9 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 36 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 55 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν «αρκετά» σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 16 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 33 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Υπάρχει επίσης η άποψη 13 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν «πολύ» σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 1 άτομο ηλικίας 26 έως 40, σε 8 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, την θετική άποψη τείνει να ενισχύσει και ένας αριθμός 7 ατόμων, 2 ατόμων ηλικίας 26 – 40, και 5 ηλικίας 41 – 55, οι οποίοι πρεσβεύουν την άποψη της «πάρα πολύ» σημαντικής προτεραιότητας των φορέων της Ελληνικής κρατικής πολιτικής. Ωστόσο υπάρχει και ένας αριθμός 10 ερωτηθέντων σεβαστός μεν, αλλά ως μειοψηφία, η άποψη των οποίων είναι αρνητική και ο αριθμός

των οποίων κατανέμεται σε 2 άτομα ηλικίας 26 -40 ετών, σε 7 άτομα ηλικίας 41 – 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 – 65 ετών. Στις παραπάνω μετρήσεις υπήρξαν 3 από τους 141 ερωτηθέντες οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

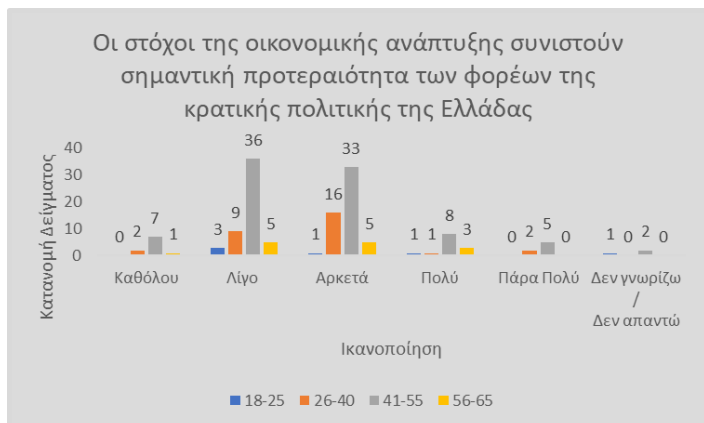
Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 55 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν «λίγη - μικρή» προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας και αντιστοιχεί σε 5 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 25 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 23 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός και πολύ κοντινός στην προηγούμενη μέτρηση, αριθμός 55 υπαλλήλων, ο οποίος έχει την άποψη ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν «αρκετά» σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας, αντιστοιχεί σε 5 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 30 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 20 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει ένας μικρός αριθμός ατόμων ήτοι 13 από τους 141, οι οποίοι ενισχύουν την θετική άποψη, με την απάντηση «πολύ» και αντιστοιχούν σε 7 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 6 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, καθώς, ακολουθεί και ένας αριθμός 7 εργαζομένων με την απάντηση «πέρα πολύ» οι οποίοι αντιστοιχούν σε 1 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Σεβαστός μεν αλλά σε μικρή μειοψηφία είναι ο αριθμός 10 ερωτηθέντων, οι οποίοι πιστεύουν ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης δεν συνιστούν «καθόλου» σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας, με μόνο 2 εργαζομένους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους 8 απόφοιτους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	2	7	1
Λίγο	3	9	36	5
Αρκετά	1	16	33	5
Πολύ	1	1	8	3
Πάρα Πολύ	0	2	5	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	0	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

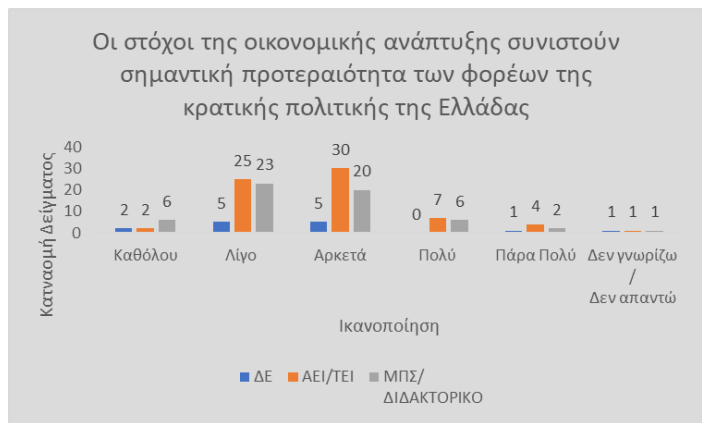
20 Πίνακας 6.18: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Ηλικιακή Ομάδα)

Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	2	2	6
Λίγο	5	25	23
Αρκετά	5	30	20
Πολύ	0	7	6
Πάρα Πολύ	1	4	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	1	1
Σύνολο	14	69	58

21 Πίνακας 6.19: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 19: 6.17: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 20: 6.18: Οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Όπως φαίνεται από τον «Πίνακα 6.20» και «Γράφημα 6.19» η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 53%, πιστεύει ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται λίγο για τη διασφάλιση της

βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 32% των ερωτηθέντων χαρακτήρισε το ενδιαφέρον ως αρκετό. Από τους ερωτηθέντες μόνο ένα ποσοστό της τάξεως του 9% θεωρεί ότι δεν υπάρχει καθόλου ενδιαφέρον από την κρατική πολιτική για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ ένα σχεδόν ίδιο ποσοστό ύψους 2% θεωρεί πολύ το ενδιαφέρον της κρατικής πολιτικής. Πάρα πολύ μικρό είναι το ποσοστό για όσους πιστεύουν ότι είναι πάρα πολύ μεγάλο το ενδιαφέρον του κράτους και αντιστοιχεί σε μόλις 2%, ενώ το ίδιο ποσοστό αντιστοιχεί σε ερωτηθέντες οι οποίοι δεν γνώριζαν να απαντήσουν.

<i>Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	13	9
<i>Λίγο</i>	75	53
<i>Αρκετά</i>	44	32
<i>Πολύ</i>	3	2
<i>Πάρα Πολύ</i>	3	2
<i>Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ</i>	3	2
Σύνολο	141	100

22 Πίνακας 6.20: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης

Γράφημα 21: 6.19: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης:

Έχοντας ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.21 & 6.22» από τα «Γραφήματα 6.20 & 6.21», ότι ο αριθμός των 75 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι

οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται λίγο για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 14 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 46 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 11 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 44 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται αρκετά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 10 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 32 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία και αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Υπάρχει επίσης η άποψη 3 ερωτηθέντων οι οποίοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41 – 55 ετών και έδωσαν ως απάντηση ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται πολύ για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ενώ, η άποψη 3 επιπλέον ερωτηθέντων (2 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 26 – 40 και 1 στην ηλικιακή ομάδα 56 -65), έδωσαν ως απάντηση ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται πάρα πολύ για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο υπάρχει και ένας αριθμός 13 ερωτηθέντων σεβαστός μεν, αλλά ως μειοψηφία, η άποψη των οποίων είναι αρνητική και ο αριθμός των οποίων κατανέμεται σε 2 άτομα ηλικίας 18 - 25 ετών σε 4 άτομα ηλικίας 26 -40 ετών και σε 7 άτομα ηλικίας 41 – 55 ετών. Στις παραπάνω μετρήσεις υπήρξαν 3 από τους 141 ερωτηθέντες, ηλικίας 41 – 55 ετών, οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 75 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζουν την άποψη ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται λίγο για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης και αντιστοιχεί σε 8 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 37 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 30 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 44 υπαλλήλων, ο οποίος έχει την άποψη ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται αρκετά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, αντιστοιχεί σε 4 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 23 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 17 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης υπάρχει ένας μικρός αριθμός ατόμων ήτοι 3 από τους 141, οι οποίοι ενισχύουν την θετική άποψη, με την απάντηση «πολύ» και αντιστοιχούν σε 1 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών καθώς ακολουθεί και ένας αριθμός 3 εργαζομένων με την απάντηση «πάρα πολύ» οι οποίοι αντιστοιχούν σε 1 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών . Σεβαστός μεν αλλά σε μικρή μειοψηφία είναι ο αριθμός 13 ερωτηθέντων, οι οποίοι πιστεύουν ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας δεν ενδιαφέρονται καθόλου για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, με μόνο 1

εργαζόμενο απόφοιτο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους 12 απόφοιτους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	2	4	7	0
Λίγο	4	14	46	11
Αρκετά	0	10	32	2
Πολύ	0	0	3	0
Πάρα Πολύ	0	2	0	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	3	0
Σύνολο	6	30	91	14

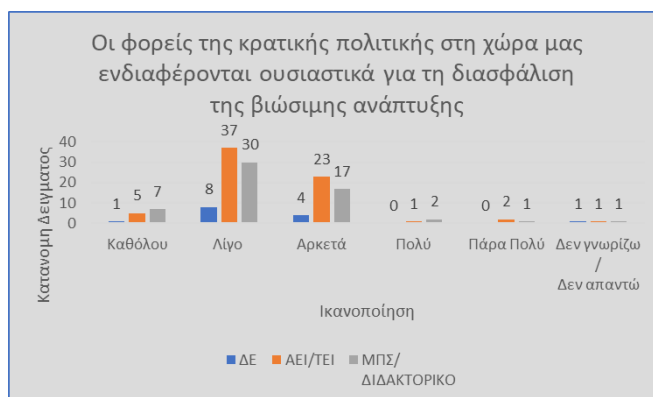
23 Πίνακας 6.21: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	5	7
Λίγο	8	37	30
Αρκετά	4	23	17
Πολύ	0	1	2
Πάρα Πολύ	0	2	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	1	1
Σύνολο	14	69	58

24 Πίνακας 6.22: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 22: 6.20: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 23: 6.21: Οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Σε συνέχεια του ως άνω ερωτήματος, έπεται το ερώτημα το οποίο αφορά αν οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι αποτελεσματικές για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Όπως φαίνεται ξεκάθαρα από τον παρακάτω «Πίνακα 6.23»

με το αντίστοιχο «Γράφημα 6.22», οι ερωτηθέντες απάντησαν σε ποσοστό 56% ότι οι κρατικές πολιτικές οι οποίες εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι λίγο αποτελεσματικές. Ένα ποσοστό 18% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές, ενώ ένα ίδιο ποσοστό της τάξεως 18% απάντησε ότι είναι αρκετά. Το 2% απάντησε ότι είναι πάρα πολύ αποτελεσματικές, ενώ ένα ποσοστό 5% απέφυγε να απαντήσει.

Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	25	18
Λίγο	80	56
Αρκετά	25	18
Πολύ	1	1
Πάρα Πολύ	3	2
Δεν γνωρίζω /	7	5
Δεν απαντώ		
Σύνολο	141	100

25 Πίνακας 6.23: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης

Γράφημα 24: 6.22: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης

Έχοντας ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.24 & 6.25» από τα «Γραφήματα 6.23 & 6.24», ότι ο αριθμός των 80 (5 + 15 + 55 + 5=80) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα,

υποστηρίζει την άποψη οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι λίγο αποτελεσματικές. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 5 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 15 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 55 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 25 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 13 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει επίσης η άποψη άλλων 25 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι αρκετά αποτελεσματικές. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 5 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 16 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ωστόσο υπάρχει και 1 άτομο ηλικίας 41 έως 55 ετών το οποίο ενισχύει την παραπάνω άποψη με την απάντηση «πολύ» καθώς και 2 άτομα ηλικίας 26 – 40 και 1 άτομο 56 – 65 ετών οι οποίοι ενισχύουν την θετική απάντηση με το να απαντήσουν ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι πάρα πολύ αποτελεσματικές. Μη ουσιαστική είναι η άποψη 7 από τους 141 ερωτηθέντες, 6 ηλικίας 41 – 55 και 1 ηλικίας 26-40, οι οποίοι αρνήθηκαν να πάρουν θέση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 80 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζουν την άποψη ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι λίγο αποτελεσματικές και αντιστοιχεί σε 9 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 37 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 34 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ένας σημαντικός αριθμός 25 υπαλλήλων, ο οποίος έχει την άποψη ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές, αντιστοιχεί σε 4 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 12 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 9 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει ένας ίδιος αριθμός ατόμων ήτοι 25 από τους 141, οι οποίοι ενισχύουν την θετική άποψη δηλαδή ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι αρκετά αποτελεσματικές και είναι όλοι απόφοιτοι τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένα επιπλέον άτομο ενισχύει την αποτελεσματικότητα των κρατικών πολιτικών το οποίο είναι απόφοιτος δευτεροβάθμιας

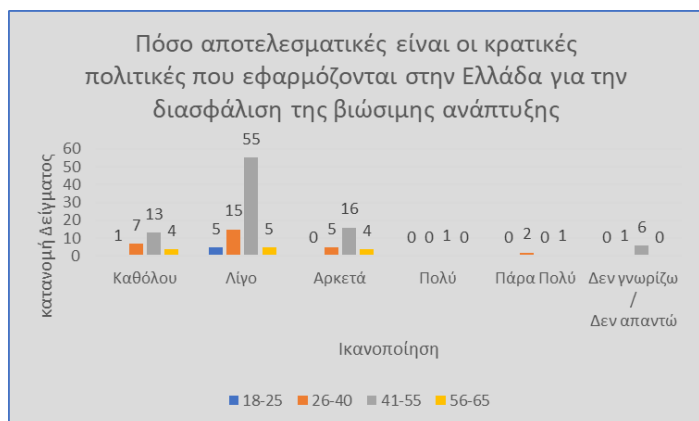
εκπαίδευσης, ενώ 3 άτομα τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν δώσει απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα «πάρα πολύ».

Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	1	7	13	4
Λίγο	5	15	55	5
Αρκετά	0	5	16	4
Πολύ	0	0	1	0
Πάρα Πολύ	0	2	0	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1	6	0
Σύνολο	6	30	91	14

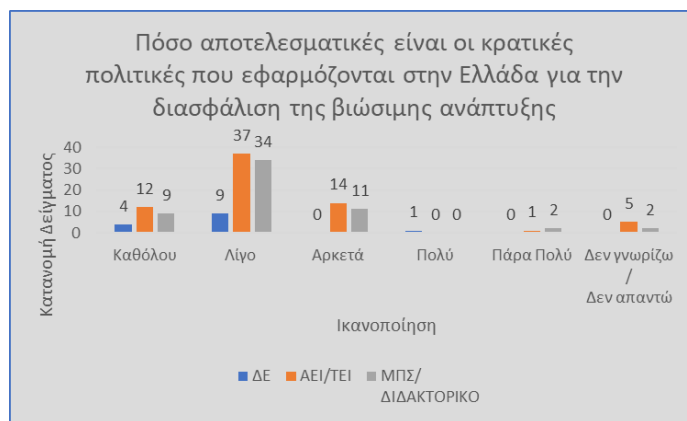
Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	4	12	9
Λίγο	9	37	34
Αρκετά	0	14	11
Πολύ	1	0	0
Πάρα Πολύ	0	1	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	5	2
Σύνολο	14	69	58

26 Πίνακας 6.24: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

27 Πίνακας 6.25: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 25: 6.23: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 26: 6.24: Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Στην συνέχεια, διερευνήθηκε αν η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το αποτέλεσμα της έρευνας για αυτό το ερώτημα, έδειξε ότι ποσοστό 40% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι επηρεάζει αρκετά θετικά τις θέσεις της κοινωνίας, το 20% θεωρεί ότι επηρεάζει λίγο ενώ το ίδιο ακριβώς ποσοστό θεωρεί ότι επηρεάζει πολύ. Το 13% των ερωτηθέντων υποστήριξε την άποψη ότι πάρα πολύ επηρεάζει τις κοινωνικές θέσεις, ένα ποσοστό 4% πρεσβεύει ότι δεν επηρεάζει καθόλου, ενώ ένα ίδιο ποσοστό 3% παρέμεινε αμέτοχο στην συγκεκριμένη ερώτηση. Τα ανωτέρω συνοψίζονται στον «Πίνακα 6.26» και στο «Γράφημα 6.25».

Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	7	4
Λίγο	26	20
Αρκετά	54	40
Πολύ	29	20
Πάρα Πολύ	21	13
Δεν γνωρίζω /	4	3
Δεν απαντώ		
Σύνολο	141	100

28 Πίνακας 6.26: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Γράφημα 27: 6.25: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Έχοντας ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.27 & 6.28» και από τα «Γραφήματα 6.26 & 6.27», ότι ο αριθμός των 54 (2 + 12 + 37 + 3=54) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζει την άποψη ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει αρκετά θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 2 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 12 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 37 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 29 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει πολύ θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 2 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 4 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 21 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει επίσης η άποψη άλλων 21 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει πάρα πολύ θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 15 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ωστόσο, υπάρχει και η άποψη εκείνων που πρεσβεύουν ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει λίγο θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η άποψη αυτή υποστηρίχτηκε από 26 άτομα, 2 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, 12 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Ο αριθμός των 7 ερωτηθέντων από τους 141, 3 άτομα ηλικίας 26 – 40, 3 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών, υποστηρίζει ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης δεν επηρεάζει καθόλου θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μη ουσιώδες είναι οι ερωτηθέντες οι οποίοι απέφυγαν να απαντήσουν και ανέρχονται στους 4.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 54 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, υποστηρίζουν την άποψη ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει αρκετά θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και αντιστοιχεί σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 28 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 22 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 29 υπαλλήλων, ο οποίος έχει την άποψη ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει πολύ θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αντιστοιχεί σε 4 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 13 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 12 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει ένας ίδιος αριθμός ατόμων ήτοι 21 από τους 141, οι οποίοι ενισχύουν την θετική άποψη

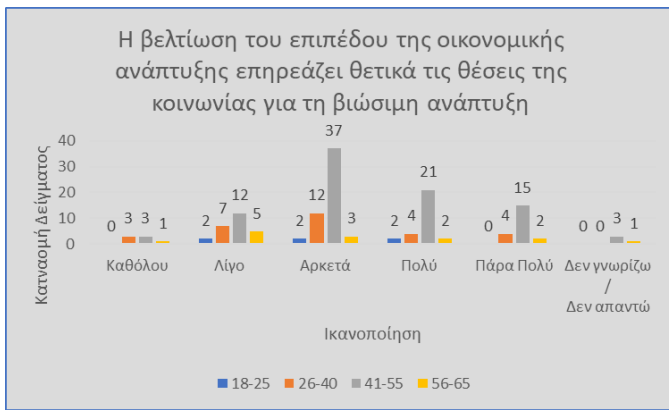
δηλαδή ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει πάρα πολύ θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και αντιστοιχεί σε 3 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 10 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 8 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέσσερα (4) άτομα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχουν δώσει απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα. Αντίθετα, 26 από τους 141, υποστηρίζουν ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει λίγο θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και αντιστοιχεί σε 2 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 11 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 13 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ενώ, 7 από τους 141, υποστηρίζουν ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης δεν επηρεάζει καθόλου θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και αντιστοιχεί σε 1 εργαζόμενο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 3 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 3 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	3	3	1
Λίγο	2	7	12	5
Αρκετά	2	12	37	3
Πολύ	2	4	21	2
Πάρα Πολύ	0	4	15	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	3	1
Σύνολο	6	30	91	14

29 Πίνακας 6.2: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ηλικιακή Ομάδα)

Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	3	3
Λίγο	2	11	13
Αρκετά	4	28	22
Πολύ	4	13	12
Πάρα Πολύ	3	10	8
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	4	0
Σύνολο	14	69	58

30 Πίνακας 6.28: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για βιώσιμη ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

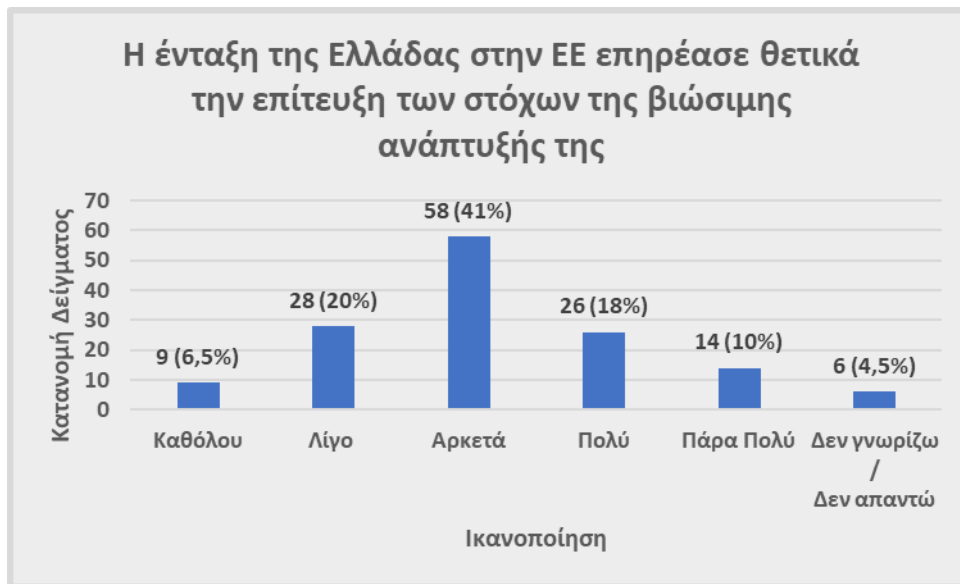
Γράφημα 28: 6.26: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 29: 6.27: Η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Στην πορεία της έρευνας, διερευνήθηκε αν η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της. Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι οι 58 εργαζόμενοι, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 41% των ερωτηθέντων, δήλωσαν ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε αρκετά θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, ενώ το 18% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι επηρέασε πολύ θετικά. το γεγονός της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΕ. Ένα μικρότερο ποσοστό της τάξεως 10% δήλωσε ότι επηρέασε πάρα πολύ, ενώ πάρα πολύ μικρό ποσοστό ύψους 4,5% (μόλις 6 άτομα) δεν έδωσε απάντηση για το ερώτημα αυτό. Στην αντίθετη πλευρά, υπάρχει ένα ποσοστό των ερωτηθέντων της τάξεως του 20% οι οποίοι θεωρούν ότι επηρεάζει λίγο την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης της Ελλάδας η ένταξή της στην ΕΕ και άλλο ένα ποσοστό της τάξεως του 4,5% οι οποίοι δηλώνουν ότι δεν επηρεάζει καθόλου η ένταξή της. Τα ανωτέρω αποτείνονται στον κάτωθι «Πίνακα 6.29» και «Γράφημα 6.28».

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	9	6,5
Λίγο	28	20
Αρκετά	58	41
Πολύ	26	18
Πάρα Πολύ	14	10
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6	4,5
Σύνολο	141	100

31 Πίνακας 6.29: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της

Γράφημα 30: 6.28: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της

Ως προς τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδα, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.30 & 6.31» και από τα «Γραφήματα 6.29 & 6.30», ότι ο αριθμός των 58 (1 + 13 + 36 + 8 = 58) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε αρκετά θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 1 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 13 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 36 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 8 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 26 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε πολύ θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 17 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, την θετική γνώμη στήριξε ένας αριθμός 14 υπαλλήλων, ο οποίος πρεσβεύει ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε πάρα πολύ θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, με κατανομή: 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 3 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 9 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών. Παράλληλα, υπάρχει και η άποψη άλλων 28 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε λίγο θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί 2 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 5 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 18 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ωστόσο υπάρχει και η άποψη εκείνων που πρεσβεύουν ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ δεν επηρέασε καθόλου θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της. Η άποψη αυτή υποστηρίχτηκε από 9 άτομα, 1 άτομο ηλικίας 26 – 40, 7 άτομα ηλικίας 41

έως 55 ετών και 1 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Ο αριθμός των 6 ερωτηθέντων από τους 141, 2 άτομα ηλικίας 26 – 40 και 4 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών, οι οποίοι απέφυγαν να απαντήσουν.

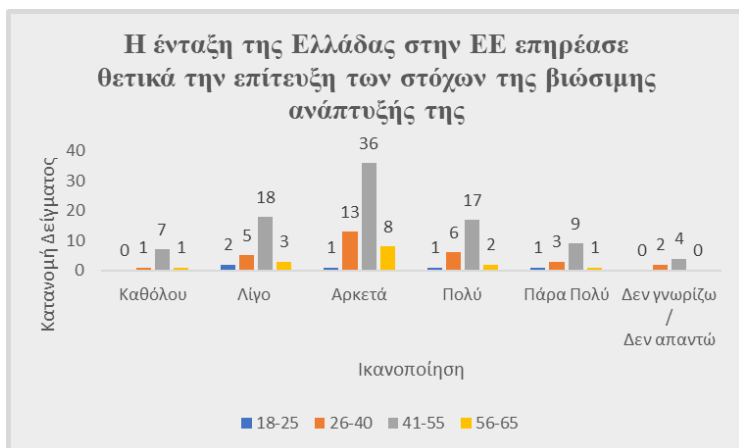
Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 58 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε αρκετά θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, αντιστοιχούν σε 2 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 31 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 25 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 14 υπαλλήλων, ο οποίος πρεσβεύει ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε πάρα πολύ θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, αντιστοιχεί σε 1 εργαζόμενο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 6 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 7 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, η άποψη άλλων 28 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε λίγο θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, αντιστοιχεί σε 3 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 15 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 10 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η άποψη 9 ερωτηθέντων που πρεσβεύουν ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ δεν επηρέασε καθόλου θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της, αντιστοιχεί σε 5 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, υπάρχει και η μερίδα 6 υπαλλήλων οι οποίοι απέφυγαν να δώσουν απάντηση στο ερώτημα και αντιστοιχίζεται σε 1 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 3 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών.

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	1	7	1
Λίγο	2	5	18	3
Αρκετά	1	13	36	8
Πολύ	1	6	17	2
Πάρα Πολύ	1	3	9	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2	4	0
Σύνολο	5	30	91	15

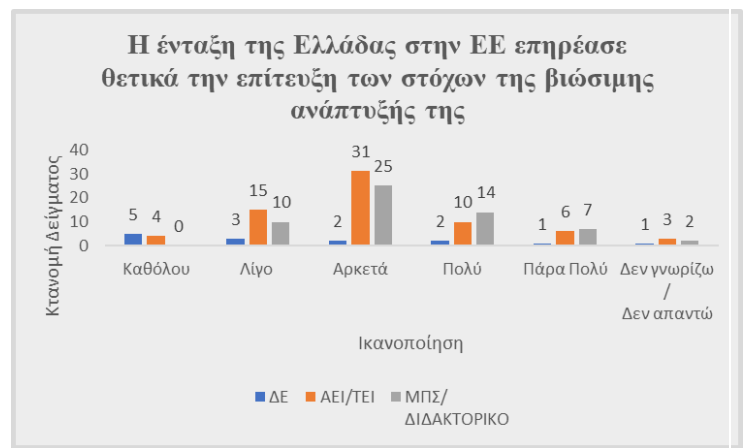
32 Πίνακας 6.30: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Ηλικιακή Ομάδα)

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	5	4	0
Λίγο	3	15	10
Αρκετά	2	31	25
Πολύ	2	10	14
Πάρα Πολύ	1	6	7
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	3	2
Σύνολο	14	69	58

33 Πίνακας 6.31: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 31: 6.29: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 32: 6.30: Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Οι ερωτηθέντες στην συνέχεια κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη. Η πλειοψηφία αυτών, ήτοι 53%, όπως απεικονίζεται στον «Πίνακα 6.32» και στο «Γράφημα 6.31», ήταν της άποψης ότι λίγο αποτελεσματικές οι κρατικές πολιτικές οι οποίες εφαρμόστηκαν στο παρελθόν στην χώρα μας σε σχέση με την οικονομική της ανάπτυξη. Ένα ικανοποιητικό ποσοστό ύψους 23% πιστεύει ότι δεν εφαρμόστηκαν καθόλου αποτελεσματικές κρατικές πολιτικές, ενώ πολύ κοντινό ποσοστό ύψους 18% θεωρεί ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα είναι αρκετά ικανοποιητικές. Οι απόψεις οι οποίες θεωρούν ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν προγενέστερα είναι πολύ και

πάρα πολύ ικανοποιητικές αντιστοιχούν στα ποσοστά του 2% και 1% αντίστοιχα. Τέλος, υπάρχει και ένα ποσοστό της τάξεως του 3%, το οποίο δεν έδωσε κάποια απάντηση.

<i>Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	33	23
<i>Λίγο</i>	75	53
<i>Αρκετά</i>	25	18
<i>Πολύ</i>	3	2
<i>Πάρα Πολύ</i>	1	1
<i>Δεν γνωρίζω /</i>	4	3
<i>Δεν απαντώ</i>		
<i>Σύνολο</i>	141	100

34 Πίνακας 6.32: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη

Γράφημα 33: 6.31: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη

Ως προς τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδα, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.33 & 6.34» και από τα «Γραφήματα 6.32 & 6.33», ότι ο αριθμός των 75 ($1 + 16 + 49 + 9 = 75$) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι λίγο αποτελεσματικές. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 1 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 16 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 49 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 9 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 33 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 3 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 5 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 21 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 25 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι αρκετά αποτελεσματικές, με κατανομή: σε 9 άτομα ηλικίας 26 έως 40 και σε 16 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει και η άποψη άλλων 3 ερωτηθέντων οι οποίοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41-55 και 1 ατόμου στην ηλικιακή ομάδα 56-65, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι πολύ και πάρα πολύ αποτελεσματικές. Μία ομάδα 4 υπαλλήλων, 2 ηλικίας μεταξύ 18 – 25 και 2 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 75 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι λίγο αποτελεσματικές, αντιστοιχούν σε 6 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 36 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 33 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 33 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές, αντιστοιχεί σε 8 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 14 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 11 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 25 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι αρκετά αποτελεσματικές, αντιστοιχεί σε 14 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 11 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών, δηλαδή αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους

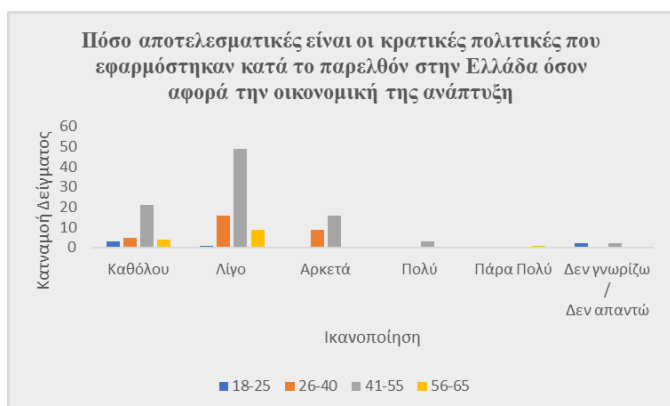
τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα υπάρχει και η άποψη άλλων 3 ερωτηθέντων, από τους οποίους ο 1 ανήκει στην ομάδα των απόφοιτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα 2 άτομα κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη είναι πολύ αποτελεσματικές, ενώ 1 υπάλληλος κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, υποστηρίζει ότι είναι πάρα πολύ αποτελεσματικές. Μία ομάδα 4 υπαλλήλων, τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έδωσε απάντηση λόγω άγνοιας.

Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	3	5	21	4
Λίγο	1	16	49	9
Αρκετά	0	9	16	0
Πολύ	0	0	3	0
Πάρα Πολύ	0	0	0	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2	0	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

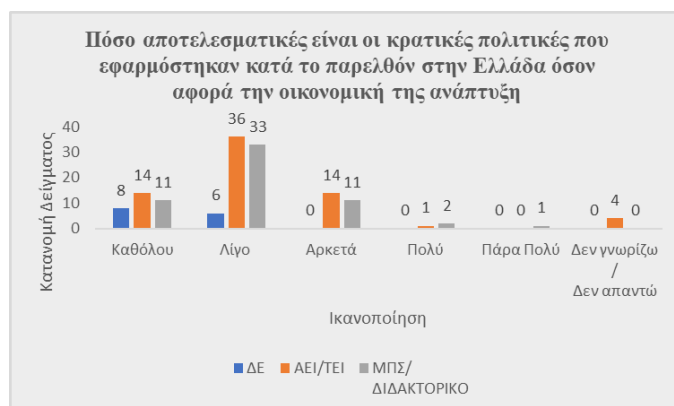
35 Πίνακας 6.33: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	8	14	11
Λίγο	6	36	33
Αρκετά	0	14	11
Πολύ	0	1	2
Πάρα Πολύ	0	0	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	4	0
Σύνολο	14	69	58

36 Πίνακας 6.34: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 34: 6.32: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξης (Ηλικιακή Ομάδα)

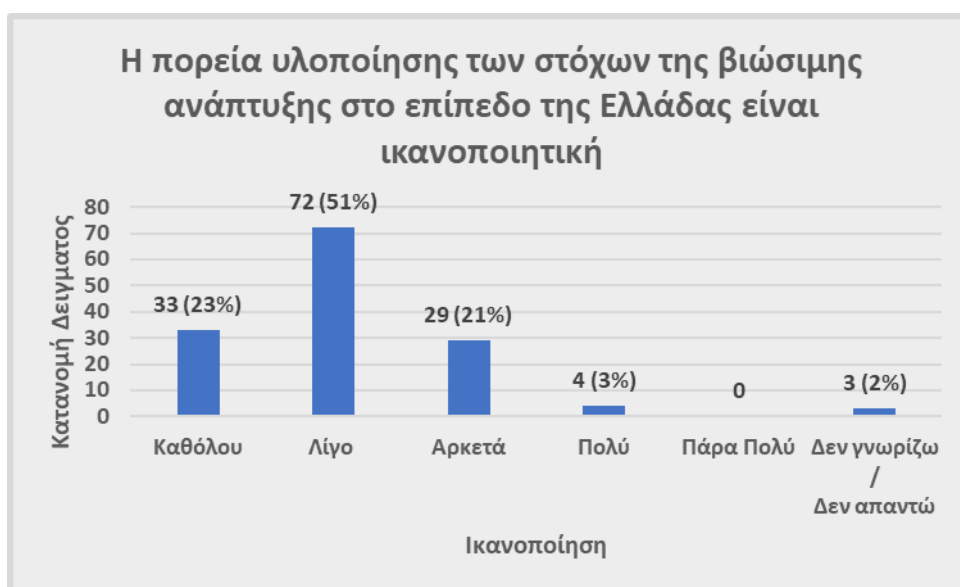

Γράφημα 35: 6.33: Πόσο αποτελεσματικές είναι οι κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Ένα άλλο ερώτημα το οποίο διερευνήθηκε είναι αν η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική. Σε αυτό το σημείο της έρευνας, το 51% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι λίγο ικανοποιητική και το 23% απάντησε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Επίσης, από την ανωτέρω μέτρηση προέκυψε ότι το 21% ενστερνίζεται την άποψη ότι είναι αρκετά ικανοποιητική η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στην χώρα μας, ενώ το 3% ότι είναι πολύ ικανοποιητική. Και σε αυτό το σημείο της έρευνας υπάρχει ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 2%, το οποίο δεν αποκρίθηκε. Τα ανωτέρω αποτυπώνονται αναλυτικότερα στον κάτωθι «Πίνακα 6.35» και «Γράφημα 6.34» ώστε να γίνει πιο αντιληπτή η κατανόησή τους.

<i>Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	33	23
<i>Λίγο</i>	72	51
<i>Αρκετά</i>	29	21
<i>Πολύ</i>	4	3
<i>Πάρα Πολύ</i>	0	0
<i>Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ</i>	3	2
<i>Σύνολο</i>	141	100

37 Πίνακας 6.35: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική

Γράφημα 36: 6.34: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική

Σύμφωνα με τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδας, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.36 & 6.37» και από τα «Γραφήματα 6.35. & 6.36», ότι ο αριθμός των 72 ($4 + 16 + 44 + 8 = 72$) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι λίγο ικανοποιητική. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 4 ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 16 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 44 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 8 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 33 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 2 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 22 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 29 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι αρκετά ικανοποιητική, με κατανομή: σε 7 άτομα ηλικίας 26 έως 40, σε 20 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών, καθώς και η άποψη 4 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι πολύ ικανοποιητική, με κατανομή: σε 3 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών. Μία ομάδα 3 υπαλλήλων, 1 ηλικίας μεταξύ 26 – 40 και 2 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας ως γνώμονα το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 72 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι λίγο ικανοποιητική, αντιστοιχούν σε 8 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 34 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 30 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας σημαντικός αριθμός 33 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας δεν είναι καθόλου ικανοποιητική, αντιστοιχεί σε 3 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 17 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 13 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 29 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι αρκετά ικανοποιητική, η οποία αντιστοιχεί σε 3 εργαζόμενους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 13 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 13 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, δηλαδή αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα υπάρχει και η άποψη 4 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι πολύ ικανοποιητική, με κατανομή

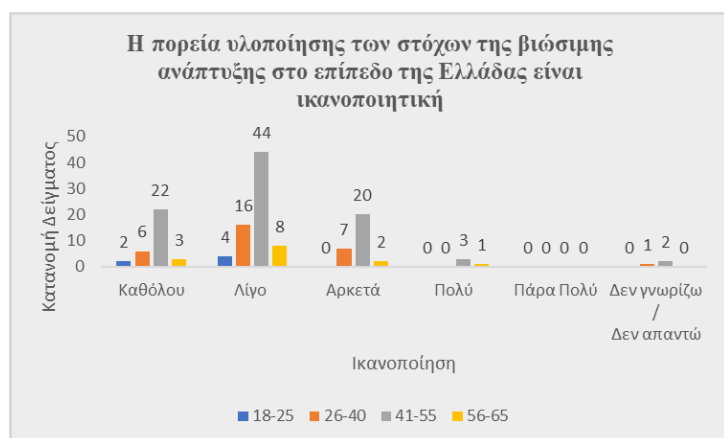
σε 3 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 1 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Μία ομάδα 3 υπαλλήλων, 2 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 1 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική;	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	2	6	22	3
Λίγο	4	16	44	8
Αρκετά	0	7	20	2
Πολύ	0	0	3	1
Πάρα Πολύ	0	0	0	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

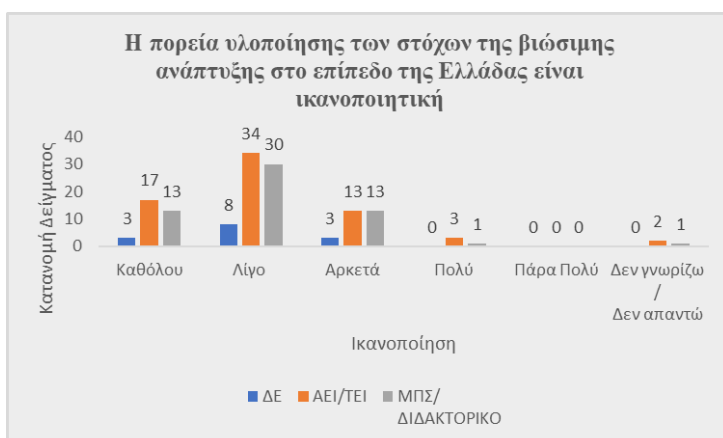
38 Πίνακας 6.36: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα)

Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική;	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	3	17	13
Λίγο	8	34	30
Αρκετά	3	13	13
Πολύ	0	3	1
Πάρα Πολύ	0	0	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2	1
Σύνολο	14	69	58

39 Πίνακας 6.37: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 37: 6.35: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα)

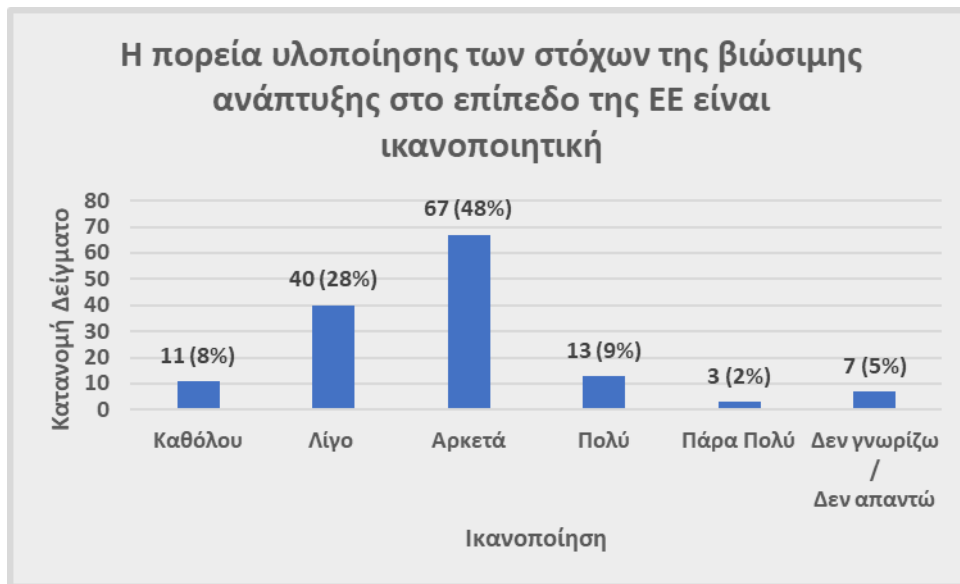

Γράφημα 38: 6.36: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Αναφορικά με το επόμενο ερώτημα το οποίο αφορά αν η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική, με την βοήθεια του ακόλουθου «Πίνακα 6.38» και «Γράφημα 6.37», διαπιστώνουμε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι αρκετά ικανοποιητική σε επίπεδο Ευρωπαϊκό. Συγκεκριμένα, 67 από τους 141 ερωτηθέντες, ήτοι το 48%, θεωρούν η πορεία υλοποίησης της βιώσιμης ανάπτυξης είναι αρκετά ικανοποιητική, το 9% πιστεύει ότι είναι πολύ ικανοποιητική και το 2% πάρα πολύ ικανοποιητική. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (48%+9%+2% = 59%) θεωρεί ότι σε επίπεδο Ευρωπαϊκό είναι ικανοποιητική η πορεία της βιώσιμης ανάπτυξης, σε αντίθεση με το προηγούμενο ερευνητικό ερώτημα όπου η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (23% + 51% = 74%), αποκρίθηκε ότι σε επίπεδο της Ελλάδας η πορεία της βιώσιμης ανάπτυξης δεν είναι ικανοποιητική. Επίσης, από τον «Πίνακα 17» και το «Γράφημα 18», διαπιστώνουμε ότι το 28% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι είναι λίγο ικανοποιητική η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης σε επίπεδο Ευρωπαϊκό και το 8% πιστεύει ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 5%, απείχε από την απάντηση του ερωτήματος.

<i>Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	11	8
<i>Λίγο</i>	40	28
<i>Αρκετά</i>	67	48
<i>Πολύ</i>	13	9
<i>Πάρα Πολύ</i>	3	2
<i>Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ</i>	7	5
Σύνολο	141	100

40 Πίνακας 6.38: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική

Γράφημα 39: 6.37: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική

Έχοντας ως γνώμονα τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδας, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.39 & 6.40» και από τα «Γραφήματα 6.38 & 6.39», ότι ο αριθμός των 67 (1 + 15 + 45 + 6 = 67) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι αρκετά ικανοποιητική. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 15 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 45 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 6 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 13 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι πολύ ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 3 άτομα ηλικίας 26 έως 40 και σε 10 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται και πάλι, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 3 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι πάρα πολύ ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 26 έως 40, σε 1 άτομο ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 40 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι λίγο ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 23 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 6 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Στην άποψη αυτή συμβάλει να ενισχύσει η άποψη 11 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι λίγο ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 2 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 7 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών. Όπως διαπιστώνουμε η πλειοψηφία αφορά την ηλικιακή

ομάδα 41 – 55 ετών. Μία μικρή ομάδα 7 υπαλλήλων, 2 ηλικίας μεταξύ 26 – 40 και 5 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

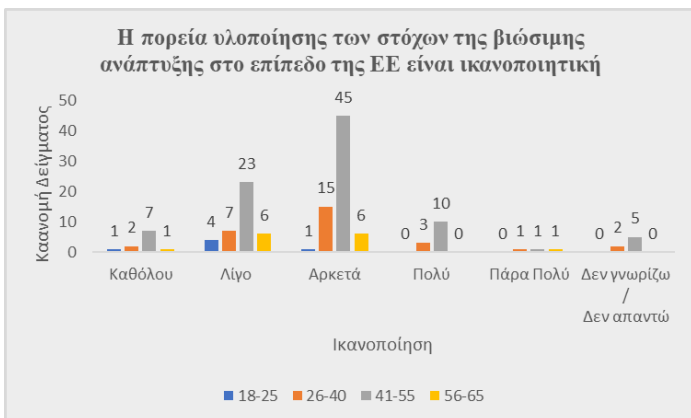
Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 67 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι αρκετά ικανοποιητική, αντιστοιχούν σε 6 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 29 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 32 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 13 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι πολύ ικανοποιητική, αντιστοιχεί σε 6 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 7 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 3 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι πάρα πολύ ικανοποιητική, η οποία αντιστοιχεί σε 1 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, δηλαδή αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 40 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι λίγο ικανοποιητική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 6 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 25 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 9 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Ενώ, μία ομάδα 11 υπαλλήλων, 2 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης 3 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 6 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, υποστηρίζουν ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Μία μικρή ομάδα 7 υπαλλήλων, 5 εργαζόμενων απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 2 εργαζόμενων κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	1	2	7	1
Λίγο	4	7	23	6
Αρκετά	1	15	45	6
Πολύ	0	3	10	0
Πάρα Πολύ	0	1	1	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2	5	0
Σύνολο	6	30	91	14

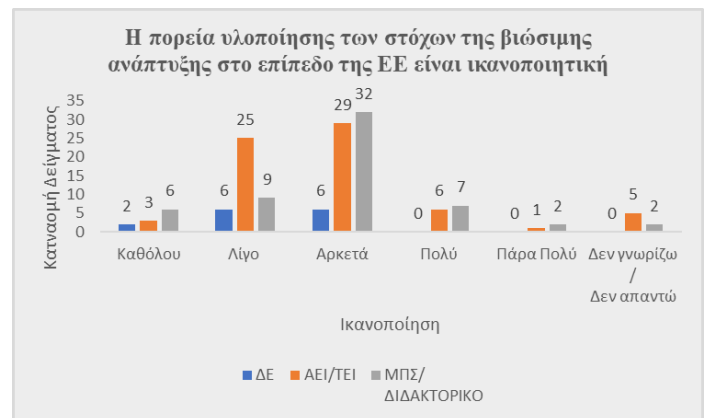
41 Πίνακας 6.39: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα)

Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	2	3	6
Λίγο	6	25	9
Αρκετά	6	29	32
Πολύ	0	6	7
Πάρα Πολύ	0	1	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	5	2
Σύνολο	14	69	58

42 Πίνακας 6.40: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 40: 6.38: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Ηλικιακή Ομάδα)

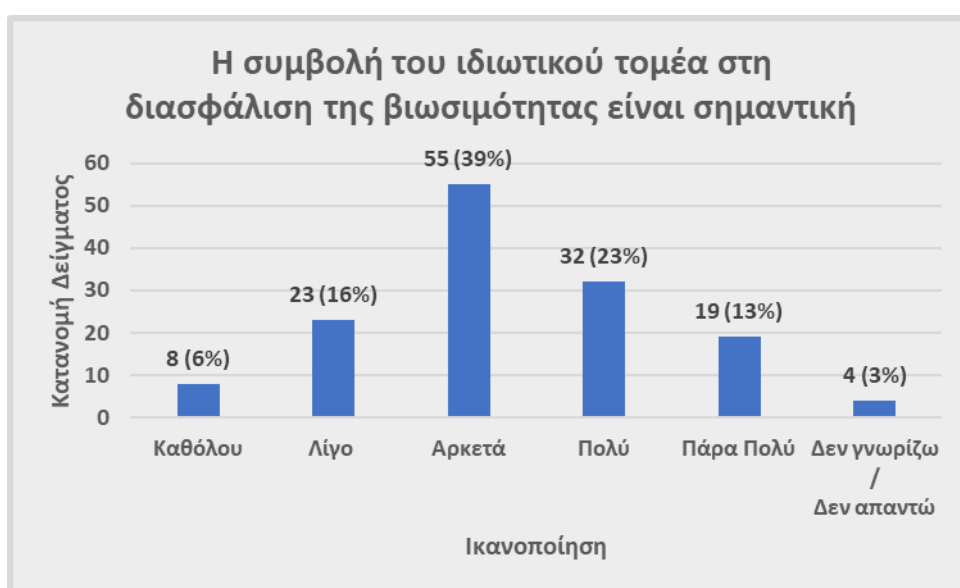
Γράφημα 41: 6.39: Η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Στην πορεία της έρευνας εξετάστηκε αν η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική, καθώς, και αν η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών. Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι είναι αρκετά σημαντική η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στην διασφάλιση της βιωσιμότητας και η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της αρκετά την ευημερία των μελλοντικών γενεών. Από την εξέταση του «Πίνακα 6.41» και του «Γραφήματος 6.40», είναι εμφανές ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, ήτοι 75% (39% + 23% + 13%)

πιστεύει ότι είναι ικανοποιητική η συμβολή του ιδιωτικού τομέα, σε αντίθεση με τα ποσοστά της τάξεως του 16% και 6%, οι οποίοι θεωρούν ότι είναι λίγο ικανοποιητική και καθόλου ικανοποιητική αντίστοιχα. Από την εξέταση του «Πίνακα 6.42» και του «Γραφήματος 6.41», είναι ομοίως εμφανές ότι η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψιν της την ευημερία των μελλοντικών γενεών με την πλειοψηφία των ερωτηθέντων δηλαδή 74% (28% + 25% + 21%). Πιο συγκεκριμένα 39 από τους 141 υπαλλήλους (28%) απάντησαν ότι η ευημερία της βιώσιμης ανάπτυξης αρκετά λαμβάνει υπόψιν της τις μελλοντικές κοινωνίες, οι 36 από τους 141 υπαλλήλους απάντησαν ότι λαμβάνει υπόψιν της «πολύ» τις μελλοντικές κοινωνίες ήτοι ποσοστό της τάξεως του 25% και «πάρα πολύ» απάντησαν οι 29 από τους 141 με ποσοστό της τάξεως του 21%. Το 17% των ερωτηθέντων δήλωσε «λίγο» ενώ το 6% δήλωσε «καθόλου». Τόσο στο πρώτο εξετασθέν ερώτημα, όσο και στο δεύτερο υπήρξε ένα ποσοστό μικρό μεν αλλά υπαρκτό της τάξεως του 3% το οποίο δεν επιδίωξε να πάρει θέση.

Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	8	6
Λίγο	23	16
Αρκετά	55	39
Πολύ	32	23
Πάρα Πολύ	19	13
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4	3
Σύνολο	141	100

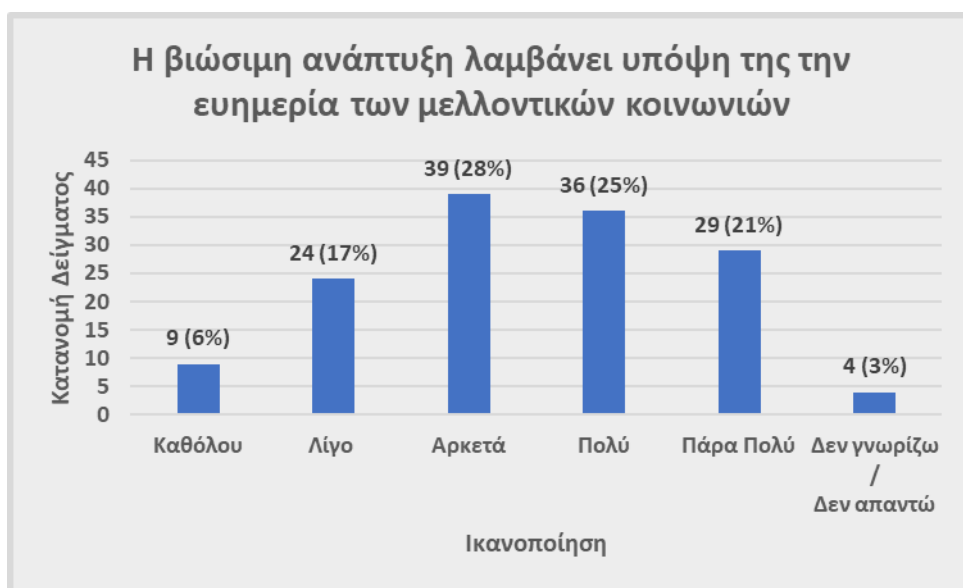
43 Πίνακας 6.41: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική

Γράφημα 42: 6.40: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική

Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	9	6
Λίγο	24	17
Αρκετά	39	28
Πολύ	36	25
Πάρα Πολύ	29	21
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	4	3
Σύνολο	141	100

44 Πίνακας 6.42: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών

Γράφημα 43: 6.41: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών

Έχοντας ως γνώμονα τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδας, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.43 & 6.44» και από τα «Γραφήματα 6.42 & 6.43», ότι ο αριθμός των 55 (3 + 13 + 34 + 5 = 55) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι αρκετά σημαντική. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 3 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 13 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 34 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 32 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι πολύ σημαντική, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 23 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία

αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 19 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι πάρα πολύ σημαντική, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας μεταξύ 18-25 ετών, σε 4 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 12 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 23 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι λίγο σημαντική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 5 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 13 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Στην άποψη αυτή συμβάλει να ενισχύσει η άποψη 8 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας δεν είναι καθόλου σημαντική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 1 άτομο ηλικίας 56 έως 65 ετών. Όπως διαπιστώνουμε η πλειοψηφία αφορά την ηλικιακή ομάδα 41 – 55 ετών. Μία μικρή ομάδα 4 υπαλλήλων, 1 ηλικίας μεταξύ 26 – 40 και 3 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 55 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι αρκετά σημαντική, αντιστοιχούν σε 7 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 28 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 20 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 32 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι πολύ σημαντική, αντιστοιχεί σε 2 άτομα απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 14 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 16 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 19 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι πάρα πολύ σημαντική, η οποία αντιστοιχεί σε 1 άτομο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 11 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 7 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 23 ερωτώμενων, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι λίγο σημαντική. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 8 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 11 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Ενώ, μία ομάδα 8 υπαλλήλων, 4 εργαζόμενων απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 4 εργαζόμενους κάτοχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, υποστηρίζουν ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας δεν είναι καθόλου σημαντική. Μία μικρή ομάδα 4 υπαλλήλων, απόφοιτοι τριτοβάθμιας, δεν έδωσαν απάντηση στο εν λόγω ερώτημα.

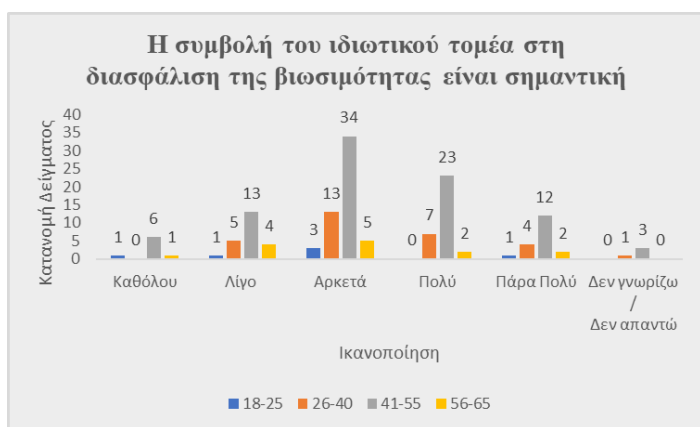
Εξακολουθώντας να έχουμε ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα και το εκπαιδευτικό επίπεδο, ανάλογη με παρεμφερή τιμές είναι και τα αποτελέσματα των ερωτηθέντων σχετικά με το αν η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών. Συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνονται στους «Πίνακες 6.45 & 6.46» και στα «Γραφήματα 6.44 & 6.45», παρατηρούμε ότι κυριαρχεί ως πλειοψηφία η γενιά της ηλικιακής ομάδας 41- 55 ετών, καθώς και το εκπαιδευτικό επίπεδο των υπαλλήλων να είναι τουλάχιστον απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς ή και με μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο σπουδών. Αυτό δείχνει ότι είναι αρκετά ενήμεροι βάσει των γνώσεων και της εμπειρίας τους τόσο στην ζωή όσο και στον εργασιακό τομέα.

Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	1	0	6	1
Λίγο	1	5	13	4
Αρκετά	3	13	34	5
Πολύ	0	7	23	2
Πάρα Πολύ	1	4	12	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	1	3	0
Σύνολο	6	30	91	14

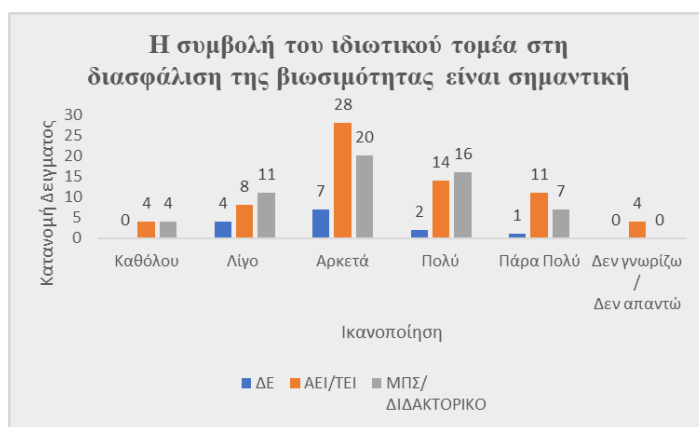
45 Πίνακας 6.43: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Ηλικιακή Ομάδα)

Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	0	4	4
Λίγο	4	8	11
Αρκετά	7	28	20
Πολύ	2	14	16
Πάρα Πολύ	1	11	7
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	4	0
Σύνολο	14	69	58

46 Πίνακας 6.44: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 44: 6.42: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Ηλικιακή Ομάδα)

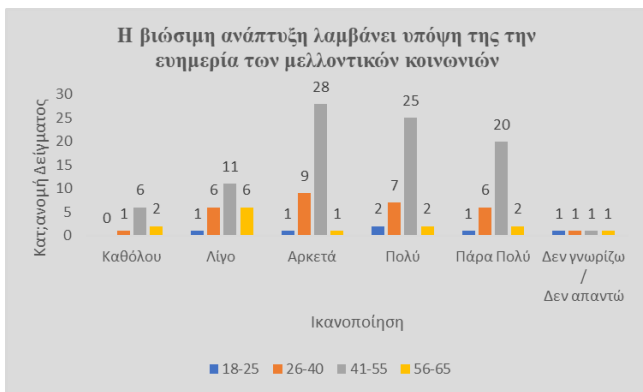
Γράφημα 45: 6.43: Η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	1	6	2
Λίγο	1	6	11	6
Αρκετά	1	9	28	1
Πολύ	2	7	25	2
Πάρα Πολύ	1	6	20	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	1	1	1
Σύνολο	6	30	91	14

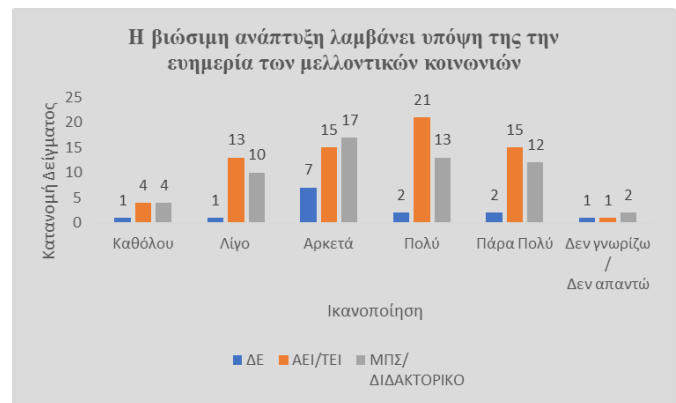
47 Πίνακας 6.45: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Ηλικιακή Ομάδα)

Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	4	4
Λίγο	1	13	10
Αρκετά	7	15	17
Πολύ	2	21	13
Πάρα Πολύ	2	15	12
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	1	2
Σύνολο	14	69	58

48 Πίνακας 6.46: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 46: 6.44: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Ηλικιακή Ομάδα)

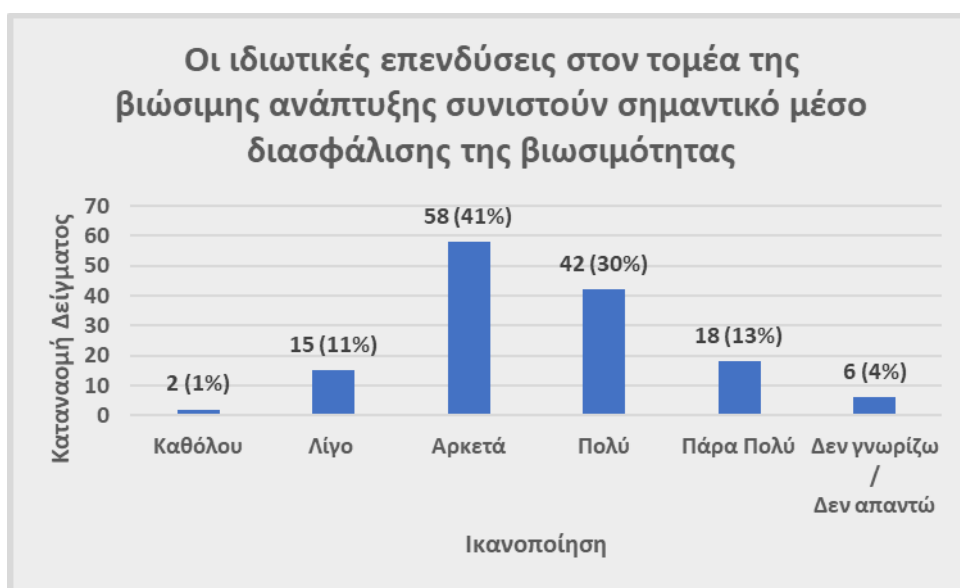
Γράφημα 47: 6.45: Η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Η έρευνα συνεχίστηκε διερευνώντας αν τόσο οι ιδιωτικές όσο και οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψε ότι η πλειοψηφία των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα, υποστηρίζουν ότι τόσο οι ιδιωτικές και οι δημόσιες επενδύσεις είναι απαραίτητες για την διασφάλιση της βιωσιμότητας. Αναφορικά με τις ιδιωτικές επενδύσεις, όπως αποτυπώνονται τα δεδομένα στον «Πίνακα 6.47» και «Γράφημα 6.46», παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό της τάξεως του 41% θεωρούν ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις συμβάλουν αρκετά, ενώ ακολουθούν τα ποσοστά ύψους 30% και 13% οι οποίοι απάντησαν ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις συμβάλουν πολύ και πάρα πολύ.

Ωστόσο, από την έρευνα, υπήρξε ένα ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί στο 11% καθώς και ένα απειροελάχιστο ποσοστό 1%, οι οποίοι δηλώνουν ότι ο ιδιωτικός τομέας συμβάλει λίγο έως καθόλου στην διασφάλιση της βιωσιμότητας. Από τα κατωτέρω, επεξεργάζοντας τα δεδομένα σε χρήσιμες πληροφορίες, και όπως αποτυπώνονται στον «Πίνακα 6.48» και «Γράφημα 6.47», ομοίως υπάρχει η ίδια εικόνα και για την συμβολή του Δημόσιου Τομέα. Πιο συγκεκριμένα, το 80% των ερωτηθέντων (36% + 28% + 16% = 80%), ενστερνίζεται την άποψη ότι οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν αρκετά έως πάρα πολύ, σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Ενώ μόλις το 15% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι δημόσιες επενδύσεις συμβάλουν λίγο και το πολύ μικρό ποσοστό ύψους 1% θεωρεί ότι δεν συμβάλουν καθόλου. Αξίζει να αναφερθεί ότι και στα δύο ερευνητικά ερωτήματα, υπήρξε ένα ποσοστό της τάξεως του 4%, ήτοι 6 άτομα από τα 141, οι οποίοι απέφυγαν να απαντήσουν.

<i>Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	2	1
<i>Λίγο</i>	15	11
<i>Αρκετά</i>	58	41
<i>Πολύ</i>	42	30
<i>Πάρα Πολύ</i>	18	13
<i>Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ</i>	6	4
Σύνολο	141	100

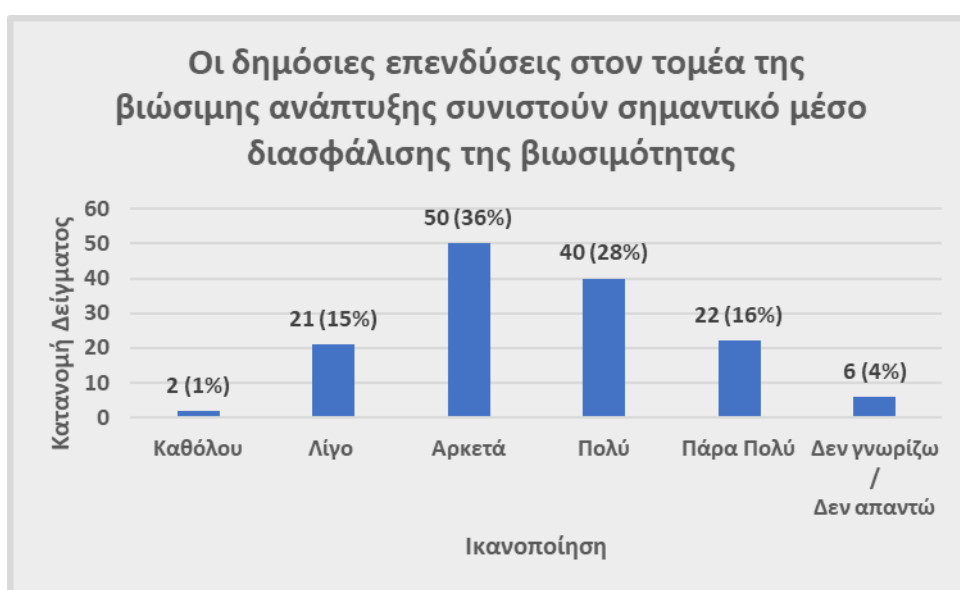
49 Πίνακας 6.47: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας

Γράφημα 48: 6.46: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας

Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	2	1
Λίγο	21	15
Αρκετά	50	36
Πολύ	40	28
Πάρα Πολύ	22	16
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6	4
Σύνολο	141	100

50 Πίνακας 6.48: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας

Γράφημα 49: 6.47: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας

Αναλυτικότερα, έχοντας ως γνώμονα τον προσδιοριστικό παράγοντα της ηλικιακής ομάδας, καθώς, και της εκπαίδευσης, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.49 & 6.50» και από τα «Γραφήματα 6.48 & 6.49», ότι ο αριθμός των 58 (4 + 11 + 40 + 3 = 58) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν αρκετά σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 11 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 40 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 42 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν πολύ σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 8 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 28 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 6 άτομα ηλικίας 56 έως 65

ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 18 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν πάρα πολύ σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας μεταξύ 18-25 ετών, σε 4 άτομα ηλικίας 26 – 40 και σε 13 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 15 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν λίγο σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 3 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 7 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Στην άποψη αυτή συμβάλει να ενισχύσει η άποψη 2 ερωτηθέντων, ηλικίας 41-55 και 56-65, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης δεν συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Επίσης, υπάρχει μία μικρή ομάδα 6 υπαλλήλων, 4 ηλικίας μεταξύ 26 – 40 και 2 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, δεν έδωσαν απάντηση λόγω άγνοιας.

Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 58 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν αρκετά σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας, αντιστοιχούν σε 7 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 27 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 24 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 42 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν πολύ σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας, αντιστοιχεί σε 3 άτομα απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 19 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 20 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 18 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν πάρα πολύ σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας, η οποία αντιστοιχεί σε 2 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 9 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 7 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 15 ερωτώμενων, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν λίγο σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 2 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 10 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 3 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Ενώ, μία ομάδα 2 υπαλλήλων, 1 εργαζόμενος απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 1 εργαζόμενος κάτοχος μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, υποστηρίζουν ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν δεν αποτελούν σημαντικό

μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Μία μικρή ομάδα 6 υπαλλήλων, 3 απόφοιτοι τριτοβάθμιας και 3 κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού διπλώματος, δεν έδωσαν απάντηση στο εν λόγω ερώτημα.

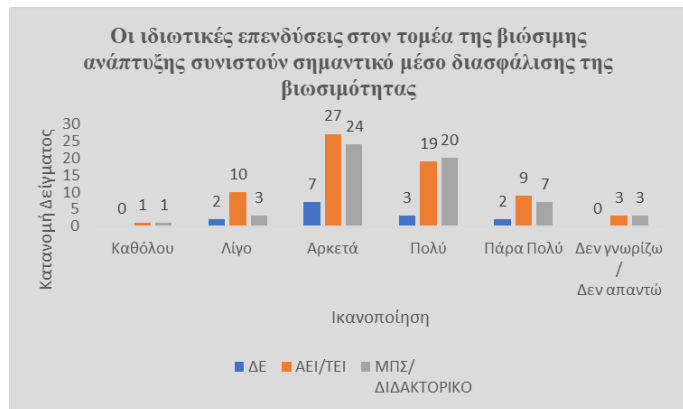
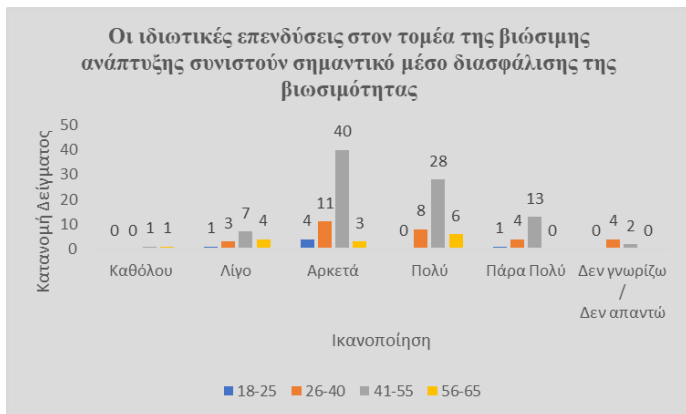
Εξακολουθώντας να έχουμε ως προσδιοριστικό παράγοντα την ηλικιακή ομάδα και το εκπαιδευτικό επίπεδο, ανάλογη με παρεμφερή τιμές είναι και τα αποτελέσματα των ερωτηθέντων σχετικά με το αν οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνονται στους «Πίνακες 6.51 & 6.52» και στα «Γραφήματα 6.50 & 6.51», παρατηρούμε ότι κυριαρχεί ως πλειοψηφία η γενιά της ηλικιακής ομάδας 41- 55 ετών, καθώς και το εκπαιδευτικό επίπεδο των υπαλλήλων να είναι τουλάχιστον απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς ή και με μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο σπουδών. Αυτό δείχνει ότι είναι αρκετά ενήμεροι βάσει των γνώσεων και της εμπειρίας τους τόσο στην ζωή όσο και στον εργασιακό τομέα, και πρεσβεύουν την άποψη κατά κύριο λόγο ότι και οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν αρκετά έως πάρα πολύ σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας;	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	0	1	1
Λίγο	1	3	7	4
Αρκετά	4	11	40	3
Πολύ	0	8	28	6
Πάρα Πολύ	1	4	13	0
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	4	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

51 Πίνακας 6.49: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα)

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας;	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	0	1	1
Λίγο	2	10	3
Αρκετά	7	27	24
Πολύ	3	19	20
Πάρα Πολύ	2	9	7
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	3	3
Σύνολο	14	69	58

52 Πίνακας 6.50: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 50: 6.48: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα)

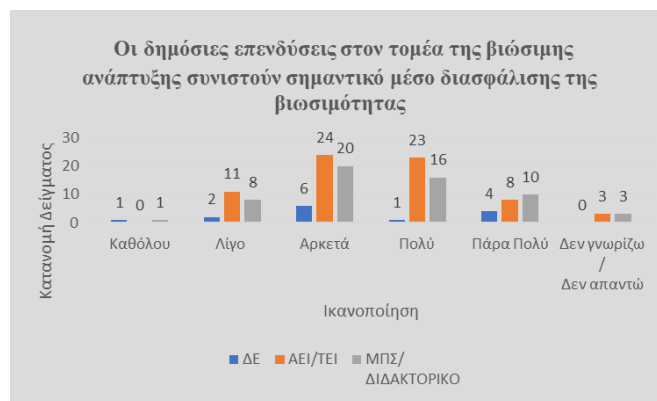
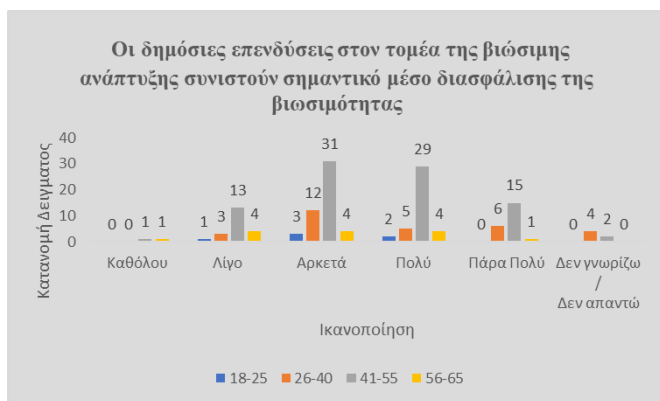
Γράφημα 51: 6.49: Οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	0	1	1
Λίγο	1	3	13	4
Αρκετά	3	12	31	4
Πολύ	2	5	29	4
Πάρα Πολύ	0	6	15	1
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	4	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

53 Πίνακας 6.51: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα)

Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	0	1
Λίγο	2	11	8
Αρκετά	6	24	20
Πολύ	1	23	16
Πάρα Πολύ	4	8	10
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	3	3
Σύνολο	14	69	58

54 Πίνακας 6.52: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

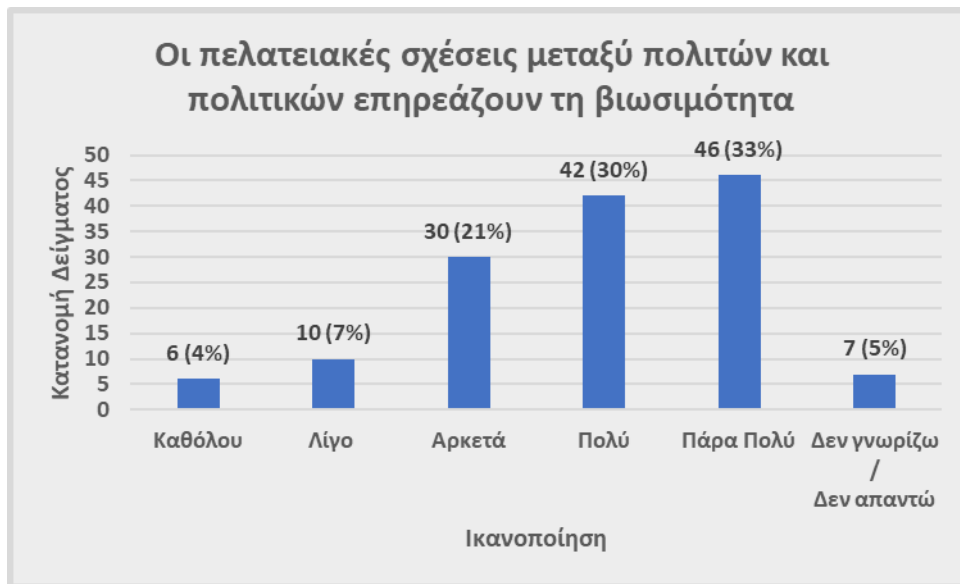
Γράφημα 52: 6.50: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 53: 6.51: Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα τη βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Αναφορικά με το ερώτημα που τέθηκε στην συνέχεια σχετικά με το αν οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα, όπως αποτυπώνονται στον «Πίνακα 6.53» και «Γράφημα 6.52», το 33% αποκρίθηκε ότι επηρεάζουν πάρα πολύ οι πελατειακές σχέσεις, το εξίσου αξιόλογο ποσοστό ύψους 30% δήλωσε ότι επηρεάζουν πολύ ενώ το 21% ότι επηρεάζουν αρκετά. Έπεται λοιπόν ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 84% ($33\% + 30\% + 21\% = 84\%$), δηλώνει ότι είναι πολύ σημαντικός ο κλάδος των πελατειακών σχέσεων μεταξύ πολιτών και πολιτικών και συμβάλει στην βιωσιμότητα. Ωστόσο υπήρξαν μικρά ποσοστά του 7% και 4% οι οποίοι πιστεύουν ότι συμβάλουν οι πελατειακές σχέσεις λίγο έως καθόλου. Μία μικρή μερίδα υπαλλήλων, ήτοι 7 από τους 141, δεν έδωσαν κάποια απάντηση.

Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	6	4
Λίγο	10	7
Αρκετά	30	21
Πολύ	42	30
Πάρα Πολύ	46	33
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	7	5
Σύνολο	141	100

55 Πίνακας 6.53: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα

Γράφημα 54: 6.52: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα

Αναλυτικότερα, έχοντας ως προσδιοριστικούς παράγοντες την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση των ερωτηθέντων, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.54 & 6.55» και από τα «Γραφήματα 6.53 & 6.54», ότι ο αριθμός των 46 (1 + 9 + 34 + 2 = 46) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν πάρα πολύ τη βιωσιμότητα. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 9 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 34 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 42 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν πολύ τη βιωσιμότητα, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 2 άτομα ηλικίας 18-25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 30 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 30 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν αρκετά τη βιωσιμότητα, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας μεταξύ 18-25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 18 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 10 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν λίγο τη βιωσιμότητα. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 3 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 4 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 2 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Στην άποψη αυτή συμβάλει να ενισχύσει η άποψη 6 ερωτηθέντων, συγκεκριμένα 2 ηλικίας 26-40, 3 ηλικίας 41-55 και 1 ηλικίας 56-65, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών δεν επηρεάζουν καθόλου τη βιωσιμότητα. Επίσης, υπάρχει μία μικρή ομάδα 7

υπαλλήλων, 1 ηλικίας 18 έως 25 ετών, 4 ηλικίας μεταξύ 26 – 40 και 2 ηλικίας μεταξύ 41 – 55, οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση.

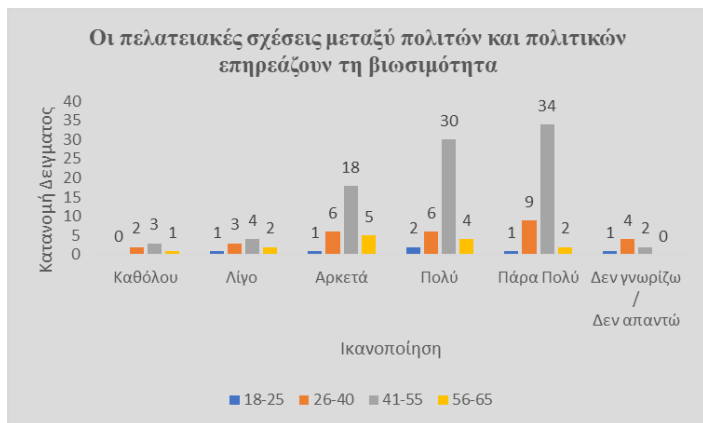
Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 46 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν πάρα πολύ τη βιωσιμότητα, αντιστοιχούν σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 22 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 20 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλους σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 42 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν πολύ τη βιωσιμότητα, αντιστοιχεί σε 5 άτομα απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 22 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 15 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 30 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν αρκετά τη βιωσιμότητα, η οποία αντιστοιχεί σε 3 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 15 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 12 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 10 ερωτώμενων, οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν λίγο τη βιωσιμότητα. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε 2 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 4 εργαζόμενο κάτοχο μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Ενώ, μία ομάδα 6 υπαλλήλων, 2 εργαζόμενοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 2 εργαζόμενοι κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών, υποστηρίζουν ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών δεν επηρεάζουν καθόλου τη βιωσιμότητα. Μία μικρή ομάδα 7 υπαλλήλων, 3 απόφοιτοι τριτοβάθμιας και 4 κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού διπλώματος, δεν έδωσαν απάντηση στο εν λόγω ερώτημα.

Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	2	3	1
Λίγο	1	3	4	2
Αρκετά	1	6	18	5
Πολύ	2	6	30	4
Πάρα Πολύ	1	9	34	2
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	1	4	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

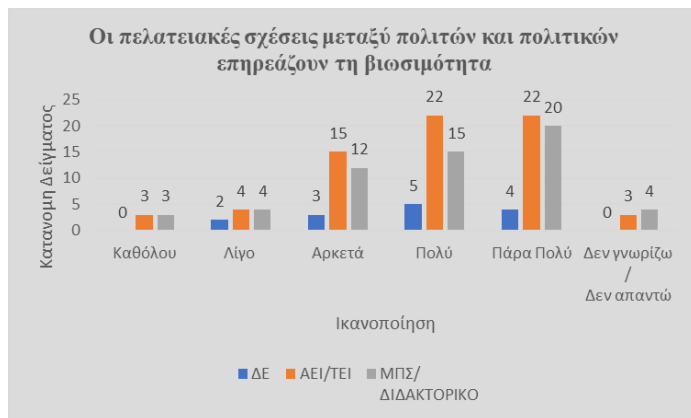
Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	0	3	3
Λίγο	2	4	4
Αρκετά	3	15	12
Πολύ	5	22	15
Πάρα Πολύ	4	22	20
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	3	4
Σύνολο	14	69	58

56 Πίνακας 6.54: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Ηλικιακή Ομάδα)

57 Πίνακας 6.55: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 55: 6.53: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Ηλικιακή Ομάδα)

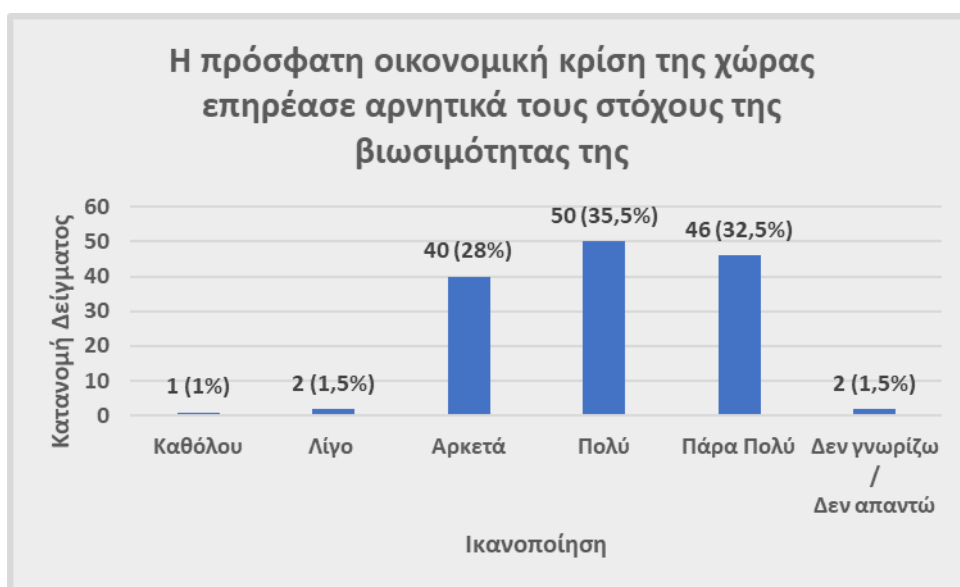
Γράφημα 56: 6.54: Οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Σημαντικές είναι επίσης, οι απαντήσεις που δόθηκαν στο ερευνητικό ερώτημα το οποίο αφορά στο αν η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της. Οι μετρήσεις έδειξαν, ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων με ποσοστό 96% (28% + 35,5% + 32,5% = 96%), δηλώνει ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρκετά έως πάρα πολύ αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας. Πάραυτα υπήρξαν κάποιοι υπάλληλοι οι οποίοι είτε απέφυγαν να απαντήσουν, ήτοι 2 στο σύνολο, είτε δήλωσαν ότι η οικονομική κρίση δεν επηρέασε καθόλου την βιωσιμότητα, ήτοι 1 άτομο, είτε την επηρέασε λίγο ήτοι 2 υπάλληλοι. Για

την καλύτερη κατανόηση τα ως άνω αποτυπώνονται στον κάτωθι «Πίνακα 6.56» και «Γράφημα 6.55», ως ακολούθως:

Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της	Κατανομή Δείγματος	Ποσοστό (%)
Καθόλου	1	1
Λίγο	2	1,5
Αρκετά	40	28
Πολύ	50	35,5
Πάρα Πολύ	46	32,5
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2	1,5
Σύνολο	141	100

58 Πίνακας 6.56: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της

Γράφημα 57: 6.55: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της

Αναλυτικότερα, έχοντας ως προσδιοριστικούς παράγοντες την ηλικιακή ομάδα, καθώς, και την εκπαίδευση των ερωτηθέντων, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.57 & 6.58» και από τα «Γραφήματα 6.56 & 6.57», ότι ο αριθμός των 50 ($4 + 7 + 34 + 5 = 50$) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε πολύ αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 18 έως 25 ετών, σε 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 34 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών,

παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 46 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε πάρα πολύ αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας 18-25 ετών, σε 13 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 29 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 40 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρκετά αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 1 άτομο ηλικίας μεταξύ 18-25 ετών, σε 10 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 24 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 2 ερωτηθέντων οι οποίοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41-55 και 56-65 οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε λίγο αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, καθώς και 1 άτομο ηλικίας 41-55 ετών το οποίο υποστηρίζει ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας δεν επηρέασε καθόλου αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της. Επίσης, υπάρχει μία μικρή ομάδα 2 υπαλλήλων, οι οποίοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 – 55, οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση.

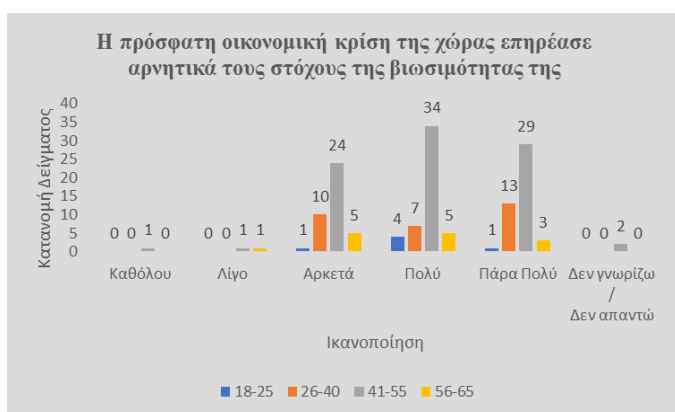
Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 50 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε πολύ αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, αντιστοιχούν σε 4 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 27 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 19 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 46 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε πάρα πολύ αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, αντιστοιχεί σε 3 άτομα απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 25 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 18 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 40 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρκετά αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, η οποία αντιστοιχεί σε 6 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 17 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 17 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 2 ερωτώμενων με μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο σπουδών υποστηρίζουν η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε λίγο αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της, ενώ 1 άτομο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υποστηρίζει ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας δεν επηρέασε καθόλου αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της. Ο αριθμός 2 εργαζόμενων με μεταπτυχιακό / διδακτορικό τίτλο σπουδών, δεν έδωσε απάντηση στο εν λόγω ερώτημα.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	0	1	0
Λίγο	0	0	1	1
Αρκετά	1	10	24	5
Πολύ	4	7	34	5
Πάρα Πολύ	1	13	29	3
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

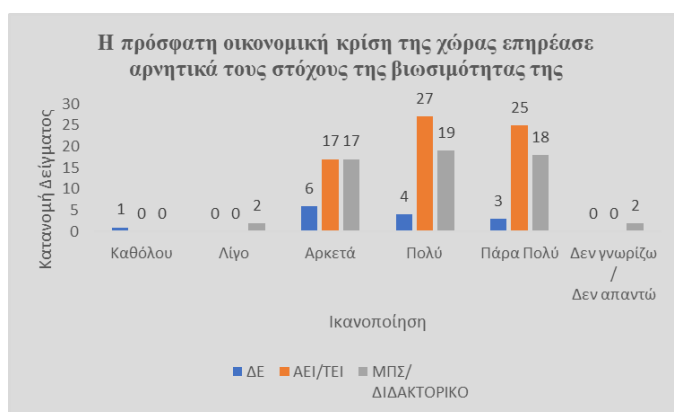
59 Πίνακας 6.57: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Ηλικιακή Ομάδα)

Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	1	0	0
Λίγο	0	0	2
Αρκετά	6	17	17
Πολύ	4	27	19
Πάρα Πολύ	3	25	18
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	2
Σύνολο	14	69	58

60 Πίνακας 6.58: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 58; 6.56: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Ηλικιακή Ομάδα)

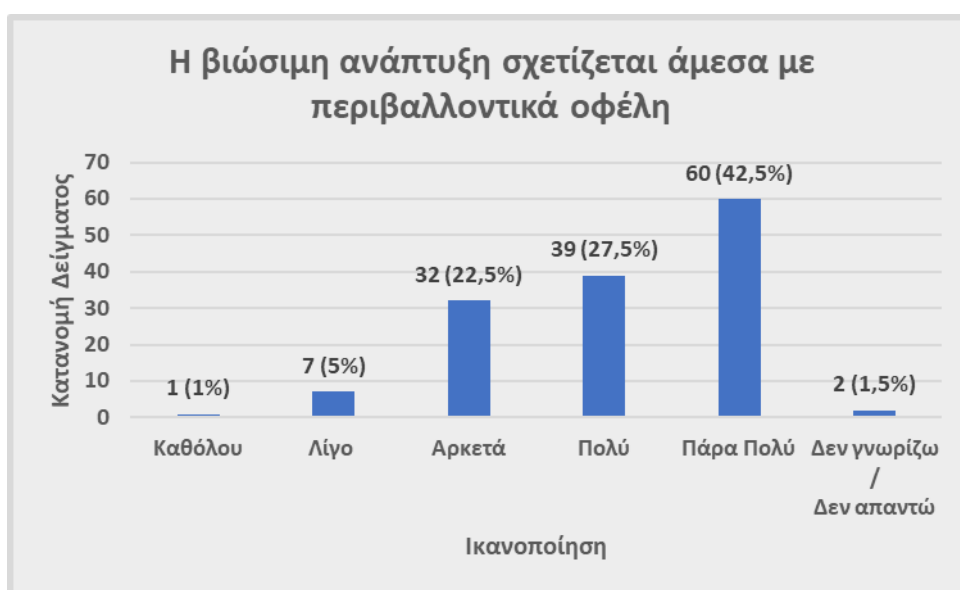
Γράφημα 59: 6.57: Η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητάς της (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Τέλος, αξιόλογο είναι να αναφερθεί και το ερευνητικό ερώτημα το οποίο τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνα και αναφέρεται στο αν η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη. Και σε αυτό το σημείο, όπως φαίνεται άλλωστε και από τον παρακάτω «Πίνακα 6.59» και «Γράφημα 6.58», η πλειοψηφία δήλωσε την θετική άποψή της. Πιο συγκεκριμένα το 22,5% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη έχει αρκετά άμεση σχέση με τα περιβαλλοντικά οφέλη, το 27,5%

δήλωσε ότι έχει πολύ άμεση σχέση και το 42,5% δήλωσε ότι έχει πάρα πολύ άμεση σχέση. Μη αξιολόγησης σημασίας αλλά υπαρκτά είναι τα ποσοστά όσων απάντησαν ότι δεν έχει καθόλου σχέση η βιώσιμη ανάπτυξη με τα περιβαλλοντικά οφέλη (1%) και όσων απάντησα ότι έχει λίγο σχέση (5%). Υπήρξε ωστόσο ένα ποσοστό της τάξεως του 1,5% οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση.

<i>Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη</i>	<i>Κατανομή Δείγματος</i>	<i>Ποσοστό (%)</i>
<i>Καθόλου</i>	1	1
<i>Λίγο</i>	7	5
<i>Αρκετά</i>	32	22,5
<i>Πολύ</i>	39	27,5
<i>Πάρα Πολύ</i>	60	42,5
<i>Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ</i>	2	1,5
<i>Σύνολο</i>	141	100

61 Πίνακας 6.59: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη

Γράφημα 60: 6.58: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη

Αναλυτικότερα, έχοντας ως προσδιοριστικούς παράγοντες την ηλικιακή ομάδα, καθώς και την εκπαίδευση των ερωτηθέντων, βλέπουμε από τους «Πίνακες 6.60 & 6.61» και από τα «Γραφήματα 6.59 & 6.60», ότι ο αριθμός των 60 ($0 + 14 + 43 + 3 = 60$) από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, θεωρεί ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα πάρα πολύ με περιβαλλοντικά οφέλη. Η κατανομή αυτού του αριθμού αντιστοιχεί σε 14 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 43 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 3 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών.

Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Ανάλογη είναι και η άποψη 39 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα πολύ με περιβαλλοντικά οφέλη, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 4 άτομα ηλικίας 18-25 ετών, σε 7 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 24 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 4 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Επίσης, υπάρχει η άποψη 32 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα αρκετά με περιβαλλοντικά οφέλη, η κατανομή των οποίων αντιστοιχεί σε 2 άτομα ηλικίας μεταξύ 18-25 ετών, σε 6 άτομα ηλικίας 26 – 40, σε 19 άτομα ηλικίας 41 έως 55 ετών και σε 5 άτομα ηλικίας 56 έως 65 ετών. Η πλειοψηφία αυτών, παρατηρείται, ότι αφορά τις ηλικίες 41 – 55 ετών. Παράλληλα υπάρχει η άποψη 7 ερωτηθέντων οι οποίοι ανήκουν 3 υπάλληλοι στην ηλικιακή ομάδα 26-40, 3 υπάλληλοι στην ηλικιακή ομάδα 41-55 και 1 υπάλληλος 56-65 οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται λίγο με περιβαλλοντικά οφέλη, καθώς και 1 άτομο ηλικίας 56-65 ετών το οποίο υποστηρίζει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη δεν σχετίζεται καθόλου με περιβαλλοντικά οφέλη. Επίσης, υπάρχει μία μικρή ομάδα 2 υπαλλήλων, οι οποίοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 – 55, οι οποίοι δεν έδωσαν απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση.

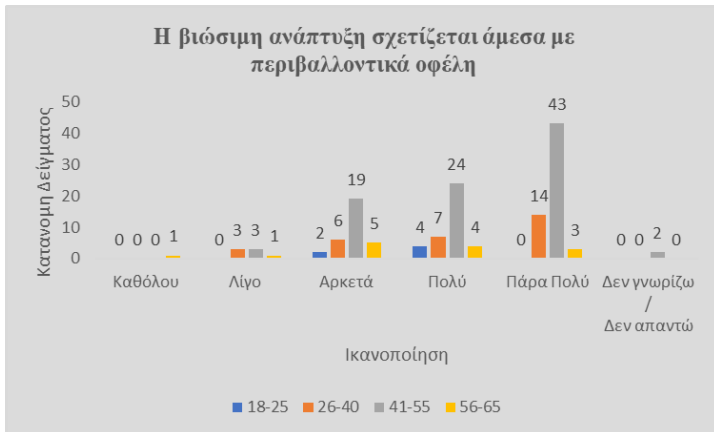
Λαμβάνοντας υπόψιν, το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων στην συγκεκριμένη ερώτηση, βλέπουμε ότι ο αριθμός των 60 από τα 141 ερωτηθέντα άτομα, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα πάρα πολύ με περιβαλλοντικά οφέλη, αντιστοιχούν σε 2 εργαζόμενους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 29 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 29 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ένας αριθμός 39 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα πολύ με περιβαλλοντικά οφέλη, αντιστοιχεί σε 4 άτομα απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 20 εργαζόμενους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 15 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Η πλειοψηφία και πάλι αφορά εργαζόμενους τουλάχιστον απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, υπάρχει η άποψη 32 ερωτηθέντων οι οποίοι έδωσαν ως απάντηση ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα αρκετά με περιβαλλοντικά οφέλη, η οποία αντιστοιχεί σε 7 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε 14 εργαζόμενο απόφοιτο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 11 εργαζόμενους κατόχους μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Παράλληλα, υπάρχει η άποψη 7 ερωτώμενων οι οποίοι πρεσβεύουν την άποψη ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται λίγο με περιβαλλοντικά, στην οποία αντιστοιχούν 1 άτομο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 4 εργαζόμενοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε 2 εργαζόμενοι κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού τίτλου σπουδών. Υπάρχουν και 2 εργαζόμενοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι, δεν έδωσαν απάντηση στο εν λόγω ερώτημα.

Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη	Ηλικιακή Ομάδα			
	18-25	26-40	41-55	56-65
Καθόλου	0	0	0	1
Λίγο	0	3	3	1
Αρκετά	2	6	19	5
Πολύ	4	7	24	4
Πάρα Πολύ	0	14	43	3
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	0	2	0
Σύνολο	6	30	91	14

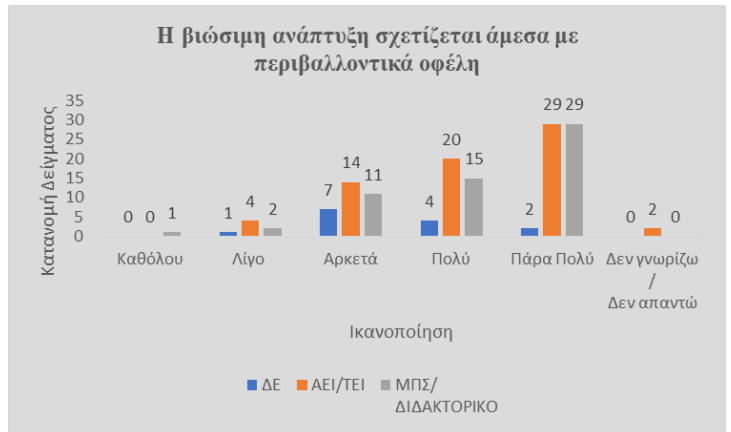
62 Πίνακας 6.60: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Ηλικιακή Ομάδα)

Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη	Εκπαιδευτικό Επίπεδο		
	ΔΕ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	ΜΠΣ/ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ
Καθόλου	0	0	1
Λίγο	1	4	2
Αρκετά	7	14	11
Πολύ	4	20	15
Πάρα Πολύ	2	29	29
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0	2	0
Σύνολο	14	69	58

63 Πίνακας 6.61: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

Γράφημα 61: 6.59: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Ηλικιακή Ομάδα)

Γράφημα 62 6.60: Η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη (Εκπαιδευτικό Επίπεδο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7. Συμπεράσματα και Προτάσεις Πολιτικές

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί μία πολύπλευρη διαδικασία που δεν αφορά μόνο στις οικονομικές αποδόσεις μίας κοινωνίας αλλά εμπεριέχει ως έννοια και ευρύτερες παραμέτρους, που έχουν να κάνουν με το πώς επηρεάζεται από αυτήν κάθε μέλος της κοινωνίας ξεχωριστά ως προς το οικονομικό επίπεδο, το επίπεδο των βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κ.λπ. Είναι αυτονόητο ότι κάθε κοινωνία προκειμένου να επιτύχει τα επιθυμητά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης χρειάζεται κατά κύριο λόγο οικονομικούς πόρους με τους οποίους θα χρηματοδοτήσει αυτή την ανάπτυξη. Οι πόροι αυτοί εξασφαλίζονται με την οικονομική μεγέθυνση, η οποία αποτελεί την βασική αλλά όχι την μοναδική συνθήκη που εξασφαλίζει την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι η οικονομική ανάπτυξη προσδιορίζεται από το πώς αυτοί οι πόροι θα διατεθούν μέσα στην κοινωνία προκειμένου να εξασφαλιστούν και οι υπόλοιπες παράμετροι που την ορίζουν.

Για πάρα πολλά χρόνια κυριαρχούσε η άποψη της «ανάπτυξης για την ανάπτυξη» με την έννοια ότι αυτή θα πρέπει να επιτυγχάνεται με οποιοδήποτε κόστος. Με την πάροδο του χρόνου όμως, συνήθως, εξαλείφονται οι συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική μεγέθυνση (αναγκαία για την οικονομική ανάπτυξη) με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι οικονομικοί, περιβαλλοντικοί κ.λπ. πόροι μίας κοινωνίας, γεγονός που οδηγεί τελικά στην αντιστροφή της οικονομικής ανάπτυξης που είχε επιτευχθεί (αυτό έντονα παρατηρήθηκε κατά την οικονομική κρίση του 1929). Έγινε επομένως απαιτητό η όποια οικονομική ανάπτυξη να είναι βιώσιμη, δηλαδή να έχει μακροχρόνιο ορίζοντα. Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει ως κεντρική ιδέα την μη υποθήκευση μελλοντικών πόρων μίας κοινωνίας οι οποίοι θα είναι απαραίτητοι για την κάλυψη των αναγκών των επομένων γενεών. Βασική προϋπόθεση (αλλά όχι μοναδική) για την επίτευξη μίας βιώσιμης ανάπτυξης είναι η προστασία της ποιότητας του περιβάλλοντος το οποίο χειροτερεύει στο πλαίσιο μίας οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης που πραγματοποιείται στη βάση ότι οι πόροι είναι ανεξάντλητοι.

Η διεθνής κοινότητα, ενώ για χρόνια είχε ενστερνιστεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και αφού πραγματοποιήθηκαν πολλές διεθνείς διασκέψεις, θα έπρεπε να εξετάσει κατά πόσο αυτός ο όρος είχε παίξει κάποιο ρόλο στην προστασία του πλανήτη. Παρόλα αυτά ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη αποτέλεσε τελικά μόνο ένα ρητορικό αριστούργημα το οποίο χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να συμβιβαστούν πρόδηλα ανταγωνιζόμενα συμφέροντα.⁶⁸

Το οικολογικό πρόβλημα που έγινε αντιληπτό τις τελευταίες δεκαετίες οδήγησε στην υιοθέτηση της πράσινης μεγέθυνσης.

⁶⁸ UN, *United Nations Economic and Social Council, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP), Green growth at a glance: The way forward for Asia and the Pacific, 2006, σ. 7*

Αυτή περιλαμβάνει την προσπάθεια για ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο κόστος και όφελος των οικονομικών δραστηριοτήτων, εγχείρημα όμως που έχει σημαντικές δυσκολίες σε ότι αφορά την εκτίμηση του κοινωνικού κόστους και οφέλους. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η πράσινη μεγέθυνση έχει απομακρυνθεί από τη μονοδιάστατη έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης, αλλά παραμένει σε μεγάλο βαθμό ένα «πολιτικό ιδεολόγημα» χωρίς να έχει εξελιχθεί σε μια αυστηρά προσδιορισμένη έννοια και μεθοδολογία.

Μέσω της έρευνας που διενεργήθηκε σε υπαλλήλους του δημοσίου, που η πλειοψηφία αυτών έχει αρκετά υψηλό μορφωτικό επίπεδο και αρκετή πείρα τόσο εργασιακή όσο και στην ζωή, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει σαφήνεια στην κατανόηση των εννοιών της οικονομικής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελληνική Κοινωνία. Σε αυτό τείνει να συμβάλει το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας το οποίο δεν ενημερώνει αρκετά τους νέους για την βιώσιμη ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της τόσο στο παρόν όσο και στο άμεσο μέλλον. Μη έχοντας λοιπόν σωστή ενημέρωση, εκπαίδευση και καθοδήγηση, η Ελληνική κοινωνία δεν ενδιαφέρεται ουσιαστικά όσο θα έπρεπε για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, παρόλο που οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας, υπάρχει λίγο μόνο ενδιαφέρον από τους φορείς της κρατικής πολιτικής για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι πολιτικές που χρησιμοποιούσαν κατά το παρελθόν όσο και οι πολιτικές που χρησιμοποιούν στο παρόν, δεν είναι τόσο αποτελεσματικές όσο θα έπρεπε, για την διασφάλιση της βιωσιμότητας και εξασφάλιση της ευημερίας των μελλοντικών κοινωνιών. Ένα θετικό κλίμα υπήρξε με την ένταξη της χώρας στην ΕΕ, το οποίο επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιωσιμότητας και έτσι μπορούμε να πούμε ότι η πορεία υλοποίησής τους υπήρξε λίγο ικανοποιητική. Παρόλα αυτά η πρόσφατη οικονομική κρίση αποτέλεσε εμπόδιο για την εξέλιξη της πορείας των στόχων της βιωσιμότητας. Από την άλλη πλευρά, η πορεία υλοποίησης των στόχων θεωρείται αρκετά ικανοποιητική σε επίπεδο της ΕΕ. Επίσης, αρκετά σημαντική θεωρείται η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας. Σε αυτό συμβάλλουν οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις, οι οποίες συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας. Σημαντικό ρόλο επίσης έχουν και οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών οι οποίες επηρεάζουν τη βιωσιμότητα.

Μέσω της έρευνας επίσης, καταλήγουμε ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, 2008. Δείκτες Περιβάλλοντος και Αειφορίας για τη Θεσσαλονίκη. Θεσσαλονίκη: Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Θεσσαλονίκης (http://hydra.meng.auth.gr/sdpa/sistima_deikton.pdf)
- Βαβούρας, Ι. (2011). «Πράσινη ανάπτυξη: Ορισμένες επισημάνσεις και συγκρίσεις με την αειφόρο ανάπτυξη» ,σε Τσάλτας Γ. και Κατσιμπάρδης Κ. (επιμ), Κοπεγχάγη 2009: Το Περιβάλλον στη Δίνη μιας Παγκόσμιας Κρίσης, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, σσ.299-310.
- Βαβούρας, Ι. (2016), Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης: Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, Δεύτερη συμπληρωματική έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.1, κεφ.9, κεφ.11.
- Βαβούρας, Ι. σε συνεργασία με Βαβούρα, Χ. (2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, κεφ.10.
- Βαβούρας, Ι. και Βαβούρα, Χ. (2020), Τα Οικονομικά της Κοινωνικής Πολιτικής, {Παπαθεοδώρου, Χ. και Σακελλαρόπουλος, Θ. (επιμ.)}, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα, σελ. 387 – 416.
- Γεωργακοπούλος, Θ., Λιανού, Θ., Μπένου, Θ., Τσεκούρα, Γ., Χατζηπροκοπίου, Μ., Χρήστου, Γ., (1998), Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία, Έκδοση Ε', Εκδόσεις Ευγ. Μπενου, Αθήνα, κεφ. 32 - 34.
- Παπαδόπουλος, Θ., (2009). Αειφόρος ανάπτυξη στο πεδίο του χρηματοοικονομικού, τραπεζικού και εταιρικού δικαίου, Νόμος + Φύση <http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=3735&lang=1&catid=1>
- Σκούντζος, Θ. (1997), Οικονομική Ανάπτυξη - τόμος 1ος, Γ' έκδοση, εκδόσεις «Σταμούλη Α.», Αθήνα, σελ. 32-35.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Aykan, E., (2012). The Changing Face of Entrepreneurship: Ecopreneurship. The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences, 17(3), 195-212.
- Aggarwal, P., Kadyan, A., (2014). Green Washing: The Darker Side of CSR. International Journal of Innovative Research and Practices, 2, 22-35.
- Anand, S., and Sen, A., (2000), The Income Component of the Human Development Index, Journal of Human Development, (1) No 1.
- Anand, S., and Sen, A., (1993), “Human Development Index: Methodology and measurement”, United Nations Development Programme Occasional Papers No. 8, New York: United Nations Development Programme.

- Carroll, A.B., (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Davies, A., and Quinlivan, G., (2006), “A Panel Data Analysis of the Impact of Trade on Human Development”, *Journal of Socioeconomics*.
- Gupta, S., (2003). Do Stock market penalize Environment-Unfriendly Behavior, Evidence from India, Delhi School of Economics working Paper Series, No-116.
- Streeten, P., (1994), “Human Development: Means and Ends”, *The American Economic Review*, Papers and Proceedings of the Hundred and Sixth Annual Meeting of the American Economic Association, Vol. 84, No. 2, pp. 232-237.
- Sen, A., (1977), “Social Choice Theory: A Re-examination”, *Econometrica*, Vol. 45, No. 1, pp. 53-89.
- Sen, A., (1985), “Well-being, Agency and Freedom: The Dewey Lectures 1984”, *Journal of Philosophy*, Vol. 82, No. 4, pp. 169-221.
- Sen, A., (1987), *The Standard of Living*, The Tanner Lectures, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sen, A., (1999), *Development as Freedom*, New York, New York: Oxford University Press.
- Stefanescu, D., & On, A. (2012). Entrepreneurship and sustainable development in European countries before and during the international crisis. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 58, 889-898.
- Weber, M., (2008). The business case for corporate social responsibility: A company level measurement approach for CSR. *European Management Journal*, 26(4), 247- 261.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- OECD Multilingual Summaries, Towards Green Growth, https://read.oecd-ilibrary.org/environment/towards-green-growth_9789264111318-en#page1
- United Nations Economic and Social Council, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, Annotated Provisional Agenda, E/ESCAP/SO/MCED(05)/L.2, 2005, <https://enb.iisd.org/events/5th-ministerial-conference-environment-and-development-asia-and-pacific-mced-2005/summary>
- UN, United Nations Economic and Social Council, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP), Green growth at a glance: The way forward for Asia and the Pacific, 2006. <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=784&menu=1515>
- <https://futuregeneration.gr/biwsimi-anaptyksi/>

- Europe Sustainable Development Report 2022. Achieving the SDGs: Europe's Compass in a Multipolar World. Includes the SDG Index for the European Union, its member states and partner countries, <https://eu-dashboards.sdgindex.org/>
- <https://www.ot.gr/2022/11/14/green/sev-9-protaseis-gia-taxyteri-kai-dikaioteri-prasini-metavasi/>
- https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_el
- https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_el
- https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el
- <https://www.mononews.gr/afieromata/nature-matters/viosimi-anaptixi-erotisis-ke-apantisis-gia-ola-osa-prepi-na-xeroume>
- <https://hdr.undp.org/inequality-adjusted-human-development-index#/indicies/IHDI>
- <https://www.economicdiscussion.net/gender/gender-related-development-index-gdi/11904>
- <https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicies/GDI>
- https://www.sev.org.gr/arthografia_mme/kritiria-esg-ektheseis-viosimotitas-to-neo-evropaiko-plaisio-kai-ti-simainei-gia-tis-epicheiriseis/

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητοί/ές κύριου/ες,

Στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα: **«Οι σκοποί της οικονομικής ανάπτυξης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μεγέθυνσης: Ανάλυση των μεταξύ τους σχέσεων»**, του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών **Δημόσια Οικονομική και Πολιτική**, του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, συντάχτηκε το παρόν ερωτηματολόγιο με σκοπό να βοηθήσει στην ολοκλήρωση της έρευνάς μου.

Η συμπλήρωσή του είναι προαιρετική και ανώνυμη και ο χρόνος που απαιτείται περίπου 10'-15'.

Θα εκτιμούσα ιδιαίτερα τη συμμετοχή σας, αφιερώνοντας λίγο από τον χρόνο σας για την συμπλήρωσή του.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Με εκτίμηση,
Αγγελική Τσουκαλά

1. Βασικά χαρακτηριστικά ερωτηθέντος που αφορούν το φύλο:

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Βασικά χαρακτηριστικά ερωτηθέντος που αφορούν την ηλικία:

- 18 – 25
- 26 – 40
- 41 – 55
- 56 – 65

3. Βασικά χαρακτηριστικά που αφορούν το μορφωτικό επίπεδο:

- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΔΕ)
- Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (ΑΕΙ / ΤΕΙ)
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού

4. Οικογενειακή Κατάσταση:

- Άγαμος/η
- Έγγαμος/η

5. Θέση Εργασίας στον Φορέα:

- Υπάλληλος
- Προϊστάμενος
- Διευθυντής

6. Έτη Προϋπηρεσίας στον Φορέα:

- 1 – 5
- 6 – 10
- 11 – 15
- 16 – 20
- Πάνω από 21 έτη

7. Εκτιμάτε ότι οι έννοιες της οικονομικής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης είναι γενικά κατανοητές από την Ελληνική κοινωνία;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

8. Θεωρείτε ότι το σύστημα της εκπαίδευσης στη χώρα μας ενημερώνει τους νέους ικανοποιητικά όσον αφορά την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και τις επιπτώσεις της;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

9. Θεωρείτε ότι η ελληνική κοινωνία ενδιαφέρεται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

10. Εκτιμάτε ότι οι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν σημαντική προτεραιότητα των φορέων της κρατικής πολιτικής της Ελλάδας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

11. Θεωρείτε ότι οι φορείς της κρατικής πολιτικής στη χώρα μας ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

12. Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα για την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

13. Θεωρείτε ότι η βελτίωση του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης επηρεάζει θετικά τις θέσεις της κοινωνίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

14. Εκτιμάτε ότι η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ επηρέασε θετικά την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξής της;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

15. Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε τις κρατικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά το παρελθόν στην Ελλάδα όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

16. Εκτιμάτε ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της Ελλάδας είναι ικανοποιητική;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

17. Εκτιμάτε ότι η πορεία υλοποίησης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης στο επίπεδο της ΕΕ είναι ικανοποιητική;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Παρά πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

18. Θεωρείτε ότι η συμβολή του ιδιωτικού τομέα στη διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι σημαντική;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

19. Θεωρείτε ότι η βιώσιμη ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη της την ευημερία των μελλοντικών κοινωνιών;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

20. Θεωρείτε ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

21. Θεωρείτε ότι οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης συνιστούν σημαντικό μέσο διασφάλισης της βιωσιμότητας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

22. Θεωρείτε ότι οι πελατειακές σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών επηρεάζουν τη βιωσιμότητα;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

23. Θεωρείτε ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση της χώρας επηρέασε αρνητικά τους στόχους της βιωσιμότητας της;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ

24. Θεωρείται ότι η βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με περιβαλλοντικά οφέλη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δε γνωρίζω/Δεν απαντώ